פרשת **מקץ-חנוכה** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתע"ח שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

לרגל מלאת כ"ה שנים להופעת גליונינו:

כ"ה יתן ה' וכ"ה יוסיף

בלב מלא שמחה והתרוממות הנפש, מציינים אנו כ"ה שנים למקראי קודש, ובשער בת רבים נישא אלומות גודש, בשבח והודאה להשי"ת על אשר הגיענו עד הלום, זה רבות בשנים להוציא לאור גליונינו נופך ספיר ויהלום, דברי מוסר וחסידות ב"**לקח טוב**" ערוכים וסדורים, וגם חיזוק ב"**תורה ותפילה**" מלוקט מספרים, דברים ערבים ומתוקים מ"**דבש תמרים**", וגם לרבות "**לקוטת תמרים**" לקוטי בתר לקוטי אשר בספרי קודש פזורים, הרואה אומר ברקאי ו"**ק'דוש י'אמר ל'ו**" לאלה הדברים, כמו כן סיפורי קודש אשר "**בשפתי צדיקים**" אמורים, וב"**לשון חכמים**" שגורים, עוד בו "**פרפראות לחכמה**" להתענג בדברים יקרים, "**דורש טוב**" דברי אגדה ודרוש שזורים, וביותר דורשין לשבח המדור החדש "**פינת יקרת**" ידיעות נחוצות בעניינא דיומא מלוקטים ומבוררים, ואף גם זאת "**חוקים להורותם**" בהלכות ודינים להיות זהירים, שואל כענין "**ומשיב כהלכה**" שנתלבנו בבי מדרשא במסגרת השיעורים, ובמדור מיוחד "**לשכת הסת"ם**" מתענגים בהם רבנים וסופרים, פנינים נפלאים, כמו כן ב"**לוח החילולא**" תולדותיהן של צדיקים ומעשיהם הישרים, ובימי חגים וזמנים "**דבר בעתו**" בגודל קדושת ימים המאירים, ועולת שבת בשבתו אכסוף "**נועם שבת**" בליקוט אוצר מאמרים, ו"**למען ציון לא אחשה**" תיאור התייסדות רעיון הציוני למען ידעו דור אחרון בני הנעורים, ברכה קובע לעצמו אשר אנו זוכים לעלות על "**שולחן מלכים**" שיחות קודש ממרן רבינו שליט"א אביר הרועים, ו"**דברות קודש**" שהשמיע בקול חוצב להבות אש ותוכחת מוסרים.

ובכן הזמן גרמא ביומי דחנוכה אשר נקבעו להודות ולהלל בשבח ושירתא, חובה נעימה עלינו לתת הודאה על העבר בהני מילי מעלייתא, ואף גם זאת כאשר בדברי חז"ל איתא, "הרואה נר חנוכה צריך לברך" כוונתינו על גליונינו אשר מופיע זה כ"ד שנים כולן שוין לטיבותא, וכל העם הרואים את הקולו"ת מדי שבת בשבתא, מברכין עליו ברכת הנהנין וברכת התורה ביקר ורבותא, וכל רואיהם יגילו לאורו בשמחה ובחדוותא, בהתענג נפשם כראותם פארה הודה וזיו הדרתא, ועל כן הרואה נר זה של תורה המאיר ובא מתחילת זריחתא, עד היום הזה לעילא מכל תושבחתא.

והננו לסיים מעין הפתיחה, בתודה והלל ערוכה, וכפינו פרושות בשיר ושבחה, קדם אלוקי המערכה, על אשר זיכנו עד עתה להוציאו לאורה מתוך רב הצלחה, וראינו בעבודתינו סימן ברכה, כן יזכינו השי"ת עוד רבות בשנים להמשיך בעבודת הקודש ברבי' והמשכה, לרומם קרן התורה והחסידות אלף פעמים ככה, ולהשקות הצמאים לדבר ה' בלי קצבה והערכה, ולפאר קרן קהילתינו כדת וכהלכה, מתוך תענוג ונחת והרווחה, עד ביאת מלכא משיחא, עם מלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אכי"ר.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקוטת תמרים ..... ג
קדו"ש י'אמר ל'ו ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
פינת יקרת ..... ו
חוקים להורותם ..... ז
לשכת הסת"ם ..... ח
שיעשועי תורה ..... ט
לוח ההילולא ..... י
דבר בעתו ..... יא
למען ציון לא אחשה ..... יב
משולחן מלכים ..... יג
דברות קודש ..... ד

לשמרך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

ע"י מידת 'אמת' זוכים לכל הטובות בזה ובבא

אם כנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו תביאו שבר רעבון בתיכם, ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו כן. "כנים" רומז על מדת האמת, מלשון 'כן' בנות צלפחד דוברות, ו"אחד" הוא היצה"ר, על שם שהוא יחיד אצל האדם עד י"ג שנים, כי מאז והלאה נלוה אליו היצר טוב ורמז כאן הכתוב, **שיוסף הצדיק לימד לאחיו איך לבא לבחינת אמת**, ואמר להם: **'אם כנים אתם'** אם תרצו לבא למדריגת ובחינת אמת, תעשו כן: **'אחיכם אחד'** הוא היצה"ר **'יאסר בבית משמרכם'**, כלומר, תאסרוהו ותקשרוהו במשמרת למשמרת, בעשיית גדר וסיג לסייג, **'ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם'**, היינו, אז כשלא תקלקלו במעשיכם הרעים תוכלו להביא שבר רעבון בתיכם ולא תקופה פרנסתכם, ויהיה לכם שפע פרנסה וכל טוב, **'ואת אחיכם הקטן'** הוא היצר טוב, שנקרא קטן ודל **'תביאו אלי'** תשעבדו אלי, **'ויאמנו דבריכם'** תבואו לבחינת אמת, **'ולא תמותו'** בעולם הבא. **'ויעשו כן'** היינו, לשמוע לקול מוסרו.

הרה"ק הרר"ה מרימאנוב זי"ע

כל דור יש בחינת 'מכירת יוסף', ולולא זה לא היה מבול

ויאמר א'ש א'ל א'חיו א'בל א'שמים א'נחנו. "איתא בספרים שהשש אלפי"ן רומזים על שתא אלפי שנין, [שכל] מה שעברו על בני ישראל הוא בשביל מכירת יוסף **שבכל דור ודור יש מכירת יוסף, היינו שיש צדיקים בעולם, ובני אדם אינם מאמינים בהם ומתנגדים עליהם, ובאם שכל העולם חיו מתדבקים בצדיקים, היו מביאים את העולם לתכלית השלימות והיתה תקומה בעולם.** וזה בכל שית אלפי שנין, אפילו דורו של נח בכלל, לפי שבדור ההוא היה המבול, ואם היו מאמינים היה נח הצדיק מדריכם בדרך ישרה, והבן".

נטע שעשועים [להרה"ק רבי נתן נטע מהעלעם זללה"ה, תלמיד הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע, הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיז זי"ע, ותלמיד להרה"ק החוזה זי"ע ומחותנו]

כל פחד הוא מטמון שע"י אפשר להגיע ליראתו ית'

ויראו האנשים כי הובאו בית יוסף, ויאמרו על דבר הכסף וגו'. ויגשו אל האיש אשר על בית יוסף וידברו אליו פתח הבית. הנה בכאן יפלא הפלא ופלא על תיבת **'פתח הבית'** שאין לו שום ביאור. ועי' במדרש . וי"ל לפענ"ד מה שחנני ה' בזה ברחמיו וברוב חסדיו, כי ידוע **בשם אא"ז** [הבעש"ט הק'] **נ"ע , כי כל הירא חיצונית הבאה לאדם, הוא כדי לעוררו שיבוא ליראה הרוממות יראה פנימית ועיקרית,** כמבואר בספה"ק של הכהן הגדול באריכות, שכל היראות הוא התלבשות מן יראה עילאה, עיי"ש.

והנה בתחלה כתיב: **'ויראו האנשים'** וכו', היינו שהיה להם יראה חיצונית. וזה י"ל שמרמז הפסוק: **'וידברו אליו פתח הבית'**, היינו **'בית'** הוא יראה אמיתית , והוא שדברו הם מענין יראת חיצוניות שהוא **'פתח'**, שעל ידו באים ל**'בית'** שהוא יראה עיקרית כנ"ל. והוא שרימז להם האיש באומרו: **'אל תיראו'** משום יראה חיצונית זו, **'כי אלקיכם ואלקי אביכם'** לגודל צדקתכם **'נתן לכם מטמון'**, היינו שהוא מתנה וחסד הש"י שנתעורר עליכם יראה זו, **כדי לבוא לאמיתת היראה הטמונה בתוך היראה זו בהתלבשות מעילא לתתא,** והמשכיל יבין.

דגל מחנה אפרים

ע"י מידת ענוה זוכה האדם להיות עבד להש"ת

האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד. עיקר המדות היא מדת הענוה, דאי לאו, אומר הקב"ה: "אין אני והוא יכולין לדור בעולם" . והנה, **"גביע"** רומז למדת הענוה, כי כאשר רוצים לערות מכלי אל כלי, צריך שיהא הכלי שמערה לתוכו נמוך, דבלאו הכי אי אפשר לערות לתוכו. וגביע הוא כלי שהדרך לשפוך בתוכו. וזהו שרמז: **"האיש אשר נמצא הגביע בידו"** ברשותו, רוצה לומר שמתנהג במדת הענוה, ולבו ברשותו, שאינו מתגאה, **"הוא יהיה לי עבד"**, פירוש, הוא זוכה להיות עבד להבורא ית"ש.

אילנא דחיי

ההכנעה לפני הצדיק תגאי לכל קבלת הטובה

בשם הרב הקדוש מו"ה משה ליב זצללה"ה. האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד. גביע הוא כלי המקבל מכלי המשפיע השופך לתוכו וצריך שיהיה הגביע למטה בידו מהכלי השופך ממנו כי אם יאחזנו מלמעלה איננו יכול לקבל בתוכו. ואם הוא בבחי' זו יכול להיות עבד להקב"ה כנ"ל. **'וכן הוא בכל הענינים בקבלת פני הרב ללמוד ממנו אם הוא בבחי' כלי ריקן אזי יוכל לקבל'**. וזה שכתוב בקבלת התורה **'ויתיצבו, בתחתית ההר'**. פי' **'ויתיצבו'** בזה היה להם מעמד ומצב לקבלת התורה מה שהיו בעיניהם שפלים ונבזים בתכלית הענווה **'בתחתית ההר'**.

תפארת שלמה

תורה

כדי להכניס בקרבו קדושתו ית' אין די רק לחיות סור מרע, אלא צריך דייקא לקדושת התורה

בהפטרת שבת חנוכה 'והנה מנורת זהב כלה וגולה על **ראשה ושבעה נרותיה עליה'** וגו' 'ושנים זיתים עליה' וגו' ובפסיקתא והנה מנורת זהב כולה זו כנסת ישראל וכו' וגולה על ראשה זה הקב"ה וכו', היינו כי **מנורה היא הכלי המקבלת השמן בתוכה ומרמזת על כנסת ישראל המקבלת השפעת הדברי תורה מהקב"ה, וזהב מרמז שעוסקים בתורה עם יראת שמים,** כי זהב מרמז מדת היראה כידוע וכו', וכן השמן שהיא חכמה כדאיתא הוא תוך המנורת זהב שהיא האשה יראת ה' דכנסת ישראל נקראה כן. וגולה על ראשה מרמז על הקב"ה שמשפיע לדם הדברי תורה כו'. **ושנים זתים עליה אחד מימין הגולה ואחד על שמאלה מרמז על שני אופני השתדלות בתורה. האחד על שמאלה מרמז על עסק התורה לעקר ולשרש את היצר הרע מחלל השמאלי שבלב ולזכך ולטהר את הלב כפיל מרצוניות וחמדות עולם הזה. ואחד מימין מרמז שאף שמטהר לבו מתאות וחמדות עולם הזה צריך להשתדל בעסק התורה להכניס בלבו קדושתו יתברך.** כדאיתא אשרי האיש אשר לא הלך לטרטיאות וכו', ובדרך הטאים לא עמד זה כו', שמא יאמר אדם כו', אלך ואתגרה בשינה תלמוד לומר ובתורתו יהגה יומם ולילה, **דהיינו שמצד שמטהר לבבו מיצר הרע עדיין לא יקנה קדושתו יתברך. רק על ידי עסק התורה שמכניס קדושה בלב,** כי זהו תכלית רצונו יתברך להכנים בלב מאמר אנכי שהוא ידיעתו יתברך. ורש"י פירש על פסוק 'אלה שני בני היצהר', קרן כהונה ומלכות הנמשחים כו', והוא גם כן מרמז על ב' בחינות הנזכרות, כי 'מלכות' **מרמז על כח דברי תורה לנקות ולטהר הלב מיצר הרע,** כי מלך מרמז על הלב ודוד המלך ע"ה הוא הלב מכל ישראל והוא הגבר שהקים עולה של תשובה שהוא לטהר חלל השמאלי שבלב משאור שבעיסה השוכן שם. ואיתא בספר יצירה לב בנפש כמלך במלחמה. **ו'כהונה' מרמז על עסק התורה לידיעתו יתברך שמו שיכנים קדושה בלב חכם לימינו** כו', **ומלכות חשמונאים כוללת שני מדרגות עסק התורה, כי היו כהנים וגם מלכים כו'.**

פרי צדיק

תפילה

אור שבת ואור חנוכה הם מבחינת לעתיד לבא אשר כל ענינו ועבודתו יהיה 'הלל 'והודאה לחש"י'

וקבעום בהלל והודאה, נקדים דברי הרמב"ן ז"ל סוף פ' בא. וז"ל **וכוונת כל המצות שנאמין באלהינו ונודה אליו שהוא בראנו והוא כוונת היצירה שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה ואין לעליון בתחתונים חפץ מלבד זה שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו וכוונת רוממת הקול בתפלות וכוונת בתי כנסיות וזכות תפלת הרבים זהו שיהיו לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם ויפרסמו זה לזה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו** וכו'. ולכאורה צריך להתבונן בדבריו הלא יש תרי"ג מצות וסודם ותיקונם אשר בהם נברא העולם. אך הענין הוא כפי מה שאחכז"ל כי שמו של משיח קודם למעשה בראשית, ויהי אור זהו אורו של משיח. כי עתה באורך הגלות עדיין היצה"ר מרקד בינינו והבחירה חפשית להטות לבבו לטוב ולהיפך כו' אבל לעתיד הנה רוח הטומאה יעביר מן הארץ וכבר יתוקן הכל על מקומו כבתחלה **ולא ישאר לצדיקים עבודה אחרת זולת להודות ולהלל לשמו הגדול** אשר ינטלם וינשאם כל ימי העולם והוא באמת תכלית המכוון בבריאה מאז בתחלה. וז"ש שמו של משיח קדם למע"ב כי כל גלגולי מצות ומע"ט ותרי"ג מצות בעוה"ז הוא להשיב ולכוון המקדש על מכונו כאשר זה יהי' בזמן המשיח ב"ב. וז"ש ויהי אור זהו אורו של משיח. ואמרו חכז"ל גנזו לצדיקים לע"ל ר"ל לצדיקי הדור להאיר באור הקדום בכל ימיהם **והוא האור בשבת וחנוכה וזה שאמרו קבעום בהלל והודאה שהמשיכו בנר חנוכה האור הגנוז מז' ימי בראשית מה שיהי' כן לעתיד רק להודות ולהלל** כנ"ל:

תפארת שלמה

כל ההשפעות טובות נמשכות בכח המאה ברכות

ויפתח יוסף את כל אשר בהם וגו' **וכל הארץ באו לשבור אל יוסף** וגו'. יש לפרש בזה בדרך רמז על דרך מאמרם 'אל תקרי מה אלא מאה' והיינו מאה ברכאן שצריך לברך בכל יום וכבר זכרנו לעיל **כי שורש ומקור כל הברכות הוא בסוד מאה ברכאן שמשם נפתח ונמשך מקור הברכות וכל הברכות נמשכים משם,** וזה יש לומר שרימז בזה **ויפתח יוסף את כל אשר "בהם" אותיות "במה"** היינו כל שהוא נכלל במה שהוא במאה ברכאן, יוסף הוא שפתח אותו מקור כל הברכות שעל ידי הוא ניזון כל העולם והבן.

דגל מחנה אפרים

כולנו בני איש אחד נחנו. ובמסורה ג׳ פעמים נחנו, כולנו בני איש אחד נחנו, נחנו נעבור חלוצים, נחנו פשענו ומרינו, ויבואר על פי דברי הגמי דדורו של שאול היו צדיקים, ועיי״ש שהיה בהם דלטורין יוצאין למלחמה ונופלים, ודורו של אחאב שעבדו עבודה זרה ועיי״ שלא היה בהם דלטורין והיה בהם אחדות יוצאין למלחמה ונוצחים, ועפיי״ז מבואר כולנו בני איש אחד נחנו, דהיינו דיש ביניהם אחדות כדרך אחים ולכן אם כי נחנו פשענו ומרינו, מכל מקום נחנו נעבור חלוצים, ר״ל שנוכל לילך למלחמה ולנצח, דכיון דיש אחדות יכולין לנצח במלחמה כאמור.

(ישמח משה)

☆

ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. וצ״ב, מה חכמה יש בזה כיון שבא לו הידיעה משמים, ונראה שפרעה הבין כי מן השמים היה הענין עבור יוסף כדי להודיע טבעו בעולם, ולכן לא ידעו החרטומים לפתור החלומות כי אם יוסף, ובוודאי לא לחינם בחר הי בו דייקא, דבוודאי הוא חכם ונבון מפני שאין הקביה משרה שכינתו אלא על חכם וכוי כידוע מאמרם זיל, ועיייז יהיה קידוש הי בעולם ויתגלה כבודו, והנה כתב המהרשיא לבאר הכתוב כי בחר הי בציון אוה למושב לו, דהנה כתיב כי יד על כס יה וכוי דכביכול אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק, כי נעלם אות אי מכסא ואותיות וייה משם הוייה, וזיש כי בחר הי בציון, ואז יהיה אותיות אוייה למושב לו שיהיה כסאו שלם ושמו שלם, כי ישוב האי לכס ויהיה כסא, ושם הוייה בייה יתמלא באותיות וייה ויהיה שלם, וזהו שאמר פרעה אל יוסף אחרי שהודיע אלקים אותך, ר״ל אותך דייקא, מפני שהיה רצונו של מקום להודיעך בעולם, לכך סיבב כל זאת, ועיכ שאין חכם ונבון כמוך כנ״ל, אבל פרעה היה מיצר ודואג שעייז יתרבה כבוד שמים בעולם, ולכן אמר

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה״ק עצי התמרים

בטחונו של יוסף הצדיק היה בשלימות ולא סמך כלל במחשבתו על שר המשקים

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור. ובמדרש (רבה פ״ט ב׳) אשרי הגבר אשר שם ה׳ מבטחו זה יוסף, ולא פנה אל רהבים, ע״י שאמר לשר המשקים (לעיל מ׳ י״ד) כי אם זכרתני והזכרתני, ניתוסף לו שתי שנים, עכ״ד המדרש. וצ״ב שסותר עצמו מרישא לסיפא, דהתחיל בגודל מדת בטחונו של יוסף הצדיק, כי על ה׳ שם מבטחו ולא על עזרת בני אדם, וסיים כי אדרבא מדת בטחונו הי׳ פגום, וכעונש על מה שאמר לשר המשקים כי אם זכרתני והזכרתני ניתוספו לו ב׳ שנים. ושמעתי מכ״ק אאמו״ר הגה״ק זצ״ל ששמע מפ״ק של הרה״ק בעל דברי יחזקאל זצוק״ל שאמר משם הישמח משה זיע״א (א״ה עיין בספה״ק דברי יחזקאל בפרשת וישב שהביא מימרא זו משמו הק) לתרץ סתירת דברי המדרש אשרי הגבר אשר שם ה׳ מבטחו זה יוסף, ע״י שאמר לשר המשקים וכו׳ ניתוספו לו ב׳ שנים, כי יש לומר כי מה שאמר לו יוסף לשר המשקים, כי אם זכרתני אתך וגו והזכרתני אל פרעה, לא היתה זו בקשה שביקש ממנו להזכירו אל פרעה, כי מעולם לא עלתה על דעתו של יוסף לשום מבטחו על עזרת בני אדם, אלא כוונתו בזה הי׳ לומר לו, שישים לבו ודעתו ויתבונן כי יד ההשגחה העליונה עשתה זאת שישים אותו פרעה בבור, וזה אשר מצא זבוב בכוסו, לא הי׳ כי אם עילה וסיבה משמים, כי באמת מעולם לא הי׳ פרעה מקפיד על מציאת זבוב בכוס, כי לא הי׳ זה מאוס אצלו כלל, [והרה״ק משינאווא אמר בלשון קדשו כי הרי פרעה לא הי׳ אלא **״א פשוט׳ער ציגאנער״**] והראי׳ על זה הוא, כי בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו, פירוש **׳כמשפט הראשון׳** שמצא זבוב בכוס, כן ימצא גם עתה, ואעפ״כ לא יקפיד כלל, ומה שעתה הקפיד על זה הוא כי אם זכרתני והזכרתני, פירוש שהי׳ בזה יד ההשגחה עליונה שסיבבה כן, כדי שבבוא הזמן תזכירני אל פרעה, ואצא מן הבור הזה.

ושפיר מתורץ בזה דברי המדרש, **אשרי הגבר אשר שם ה׳ מבטחו** זה יוסף, שהי׳ יוסף משים מבטחו בה׳, ולא ביקש ממנו להזכירו אל פרעה בעבור שלא רצה לסמוך על עזרת בני אדם, אמנם אעפ״כ לפי גודל מדריגתו של יוסף גם במה שסיפר לו, כי היתה בזה יד ההשגחה העליונה, כדי שבבוא הזמן יזכירנו אל פרעה, הי׳ קצת פגם, וע״כ ניתוספו לו אלו ב׳ שנים, לכפר על פגם הדק שהי׳ בזה, וזהו שאמרו במדרש על ידי **״שאמר״** לשר המשקים ניתוספו לו ב׳ שנים, פירוש כי לא הי׳ פגם אלא באמירתו לשר המשקים, ולא בעצם בטחונו באלקיו, עכדה״ק.

עטרת יהושע (פרשת מקץ עמ׳ רל״ה)

רק הכס"א אגדל ממך, ר"ל שאני דואג שע"י שנודע טבעו של יוסף בעולם יהיי כסאו נכון.

(קדושת יו"ט)

☆

וידבר שר המשקים את פרעה לֵאמר את חטאי אני מזכיר היום. יש לבאר מה לו להזכיר את חטאיו בעת הזאת גם למה אמר חטאי לשון רבים, עפ"י שפי' הגה"ק ר' אלעזר ניסן זי"ע לפרש הפי בעוד שלשה ימים ישא פרעה וגו' כי אם זכרתני וגו'. דאי במדרש חטאו שר המשקים היה שנמצא זבוב בתוך כוסו ושר האופים נמצא בגלוסקא שלו צרור, ואם כי אין זה כדאי ליתנם במשמר עבור זה, אבל הקציף ה' אדונים על עבדיהם כדי לתת גדולה ליוסף, ולזה אמר לו יוסף מופת וראיה שכל הקצף לא היה עבור שמצא הזבוב כי אין זה כדאי לענוש ע"ז שהרי גם אחי"ז שיתן הכוס לפני פרעה ימצא בו זבוב ולא יכעום כלל, וכל הכעס הזה היי רק עבור הצלת יוסף, וז"ש ונתת כוס פרעה כמשפט הראשון היניי עם זבוב שע"ז היי המשפט אשר היית משקהו, ומזה תבין כי כל הענין היי כי אם זכרתני אתך היינו למען שתזכרני אתך. ע"כ, וזה שאמר שר המשקים את חטאי" אני מזכיר היום, היינו שני החטאים מה שנמצא זבוב בתוך הכוס שתי פעמים, ועכ"ז פרעה קצף על עבדיו רק בפעם הראשון, ומזה מוכח כי כל הקצף היה רק בעבור נער העברי הישב במשמר לזכרו ולהוציאו מן הבור.

(ברך משה)

☆

ויהי רעב בכל הארצות ובכל ארץ מצרים היה לחם ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה. ולכאורה סתרי ההדדי שבתחלה אמר שבכל ארץ מצרים היה לחם ואחי"ז אמר ותרעב כל ארץ מצרים, וי"ל לפמ"ש החתם סופר שיש חילוק בין ההשפעה הבאה בכח השבעת שמות הקדושים, להההשפעה שמצינו אצל אלישע שהיתה בכח התפלה, כי בשמן דאלישע כתיב אין עוד כלי ויעמוד השמן, ואחז"ל עמד שנתייקר שער השמן, כי כל צינורי השמן שהיה ראוי להשפיע אל הזיתים המשיך לתוך כלי האשה, וממילא נתקלקלו כל הזיתים ונתייקר השמן, אמנם ההשפעה הבאה בכח השבעת שמות הקודש משנה כח עליון גבוה מעל גבוה טרם בוא השפע ונשפע מצינור חדש מלמעלה, ואינו לוקח ההשפעה מצינורות המשפיעות לאחרים ע"ש, עוד מצינו בגמי שצדיק גוזר והקב"ה מקיימה וכתב במגיד תעלומה דלפעמים הצדיק נענה אפי' בדיבור בעלמא בלא תפלה רק כשאומר יהא כך וכך והשי"ת מקבל דבריו, רק שהחילוק הוא אם נעשית מבוקשו ע"י תפלה הוא דבר המתקיים משא"כ אם נעשית רצונו בדיבור בעלמא אינו בטוח שיהיה דבר המתקיים ע"כ, ומעתה ההשפעה הבא ע"י הקב"ה בעצמו אף שהוא מצינור חדש גבוה מעל גבוה מ"מ אינו בטוח שיהיה דבר המתקיים אבל ההשפעה הבאה מכח תפילת הצדיקים ומצינורות של אחרים הוא דבר המתקיים, ובכן י"ל שיוסף הצדיק בעת שהתחיל לשבור את כל הארץ והיה צריך שיבא בו ההשפעה, השתמש בכח תפילת הצדיקים ושפך נפשו לחי בתחינה שימלא את אסמיו, כי בזה היי בטוח לבו שיהיה דבר המתקיים, ולכן מתחילה היה בכל ארץ מצרים לחם אבל אח"כ שבא ההשפעה באוצרות יוסף ע"י תפלה מצינורות אחרים ותרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם, שנחסר לחם מה שהכינו המצרים לעצמם וכל התבואות שהיו ברשותם נשפעו ליוסף, והבן.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

אבל אשמים אנחנו, שעדיין אין אנו מצטערים די בצרת הבריו

ויאמרו א"ש א"ל א'חיו א'בל א'שמים א'נחנו. וכתב בשל"ה הקדוש (ח"ב תורה שבכתב בפרשתינו ד"ה איש אל אחיו) שהוא רומז (ר"ל שש פעמים אל"ף, המתחלת בתיבות אלו) על שתא אלפי שנים שאנו בגלות (סנהדרין דף ק"ז ע"א) והנה לכאורה קשה הלא בזה האלף צריך להיות הגאולה. אמנם שמעתי מפי צדיק אחד שאמר בשם אליהו זכור לטוב **[הוא הגאון הקדוש בעל המחבר ספר "ישמח משה" ששמע מגדול אחד ששמע מאליהו הנביא זכור לטוב,** [כן שמענו מהמחבר הקדוש. המעתיק] על הא דאמרו חז"ל (סנהדרין דף צ"ז ע"א) **אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס, דהיינו הפרטיות שבלב, שכל אחד יחוש לטובת חבירו כמו על עצמו.** וזה שרמזה לנו התורה **אבל אשמים אנחנו**, שכל זמן שאנו בבחינת **"ואנחנו"** דהיינו רבים, אבל כשיתיחדו ישראל אז יהיה נגאלים.

אך פרי תבואה (בפרשתן)

רביה"ק זי"ע הראה באצבעו על הפסוק 'אנכי אערבנו מידי תבקשנו'

אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל הימים. פעם ביום ו' ערב שב"ק פרשת מקץ, כשהי' רבינו זצ"ל באמצע קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, בא המשב"ק אל רבינו, וסיפר לו שעכשיו קרא אחד לבית רבינו לדעת את חוות דעתו בעינן דחוף מאד, אשה אחת אשר הרופא צוה לעשות 'אפעראציע' תיכף ומיד עלי', כי היא בסכנות נפשות אם לא יעשו האפעראציע מיד על אתר, ושאל לרבינו אם לעשותו, ורמז רבינו בידים שלא לעשותו כלל, ורמז באצבעותיו על הפסוק "אנכי אערבנו מידי תבקשנו". וכן היה כי לא עשו האפעראציע, והאשה הנ"ל אחר זמן קצר נעשתה בריאה כאחד האדם.

זכר צדיק לברכה (ח"א אות קמ"ה)

פנינים מתורתן של מרן רבי"ק נעל"ד רבי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויספר פרעה להם את חלומו ואין פותר אותם לפרעה . פירש"י פומרים היו מותם מגל לו לפרעה, שלא היה קולן נכנס בחזיו, ולא היה לו קורת רוח בפתרונם, שהיו אומרים שבע שנות מתה מוליד שבע שנות מתה קובר. ויש לעיין, למה לא הוטב בעיניו פתרונם של המרטומים.

ויש לומר על פי מה דאיתא בזהר דרשו רז"ל פרעה רמה החלום ופתרונו עמו, וזכר החלום ושכח הפתרון שרמה, עכ"ד. ועל פי זה יובן מה שלא הוטב בעיניו פתרון המרטומים, דכיון שרמה בחלומו פתרון החלום, הגם שכבר נשכח ממנו, מכל מקום כשאמרו לו המרטומים פתרונם, על כל פנים זכר שפתרונם היפך בחלומו. ומטם נצטת יוסף ופתר לו חלומו, וז הזכיר את עצמו כי פתרון זה רמה בחלומו, ומזה ידע שכל דברי כיס ותמימים, ולכך 'וייטב הדבר בעיני פרעה'.

ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך . יש לתמוה על מה שאמר פרעה אחרי הודיע אלהים אותך וגו', כי מתימתי נעשה פרעה מאמין בה', עד שיודה שהקב"ה הוא שהודיע ליוסף את כל זאת, הלא מצינו שכפר בעיקר, וכמו שאמר 'לא ידעתי את ה'.

ויש לומר דבאמת גם זה נתכוין פרעה לכפור בהשגחת הש"ת, ולומר שאין זה מכוחו יתברך, כי אמרו חז"ל כל מקום שנאמר אחר שמוך, אחרי מופלג. וזה אמר 'אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת', נקט לשון אחרי, לומר שזהו מופלג ודבר רחוק מן השכל לומר שהקב"ה הוא שהודיע אותך את כל זאת, אך מה שידעת את כל אלה, ודאי שאין זה אלא מפני ש'אין נבון וחכם כמוך', והשגת את כל זאת בכח מחשבתך ותבונתך, ולא מכוחו יתברך תלילה.

ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך . ויש לדקדק על מומרו אחרי הודיע, דמשמע שרק אחר שהודיע אותו אלהים את כל זאת, יש לרחות שאין נבון וחכם כמותו, אבל לא מקודם לכן, והיה לו לומר יען הודיע אלהים וגו'.

ויש לפרש, דהנה אר המשקים אמר אל פרעה 'ושם אתנו נער', ופירש"י שוטה. ופרעה שהיה רשע כמותו, מדוע לא יאמין לדבריו שהוא שוטה, לכן היה מוחלט בדעתו שיוסף הוא שוטה. אמנם נצטת יוסף מצית החסורים העמידוהו לפני פרעה ופתר חלומותיו, אז רמה פרעה שהוא בחכם גדול, אך כיון שהוא האמין לדברי אר המשקים שהוא שוטה מתולמו, והרי כללא הית לן דיהיב מכמתא לחכימין ולא לטיפשין, אם כן לא מסתבר לומר שיתוסף לו כעת מכמה יתירה, אלא בודאי ניתנה לו עכשיו השפעת החכמה ממתנת אלהים, ועל ידי מתנת אלהים הלזו נעשה עכשיו בחכם גדול, אבל מקודם לכן היה שוטה גמור. ומעתה כיון שגמר פרעה בדעתו שניתנה לו מכמה זו ממתנת אלהים, נתייקר ערכו של יוסף בעיניו ביותר, כי אלם שהוא מכם רק בטבע, יש גבול ושיעור למכמתו, מה שאין כן המקבל את השפעת החכמה ממתנת אלהים, אז אין שיעור וגבול למכמתו.

ולזה אמר פרעה 'אחרי הודיע אלהים אותך', ודייק במלת אחרי לומר שמקודם לזה לא היה אצלו גדר החכמה כלל, ורק עתה נשפעה לו השפעת החכמה ממתנת אלהים, וכיון שכן בודאי אין שיעור וערך לחכמתך, ועל כן בהכרח צריך לומר ש'אין נבון וחכם כמוך' בכל העולם.

והרעב היה על פני כל הארץ . ובמדרש תנחומא רמוי היה למקרא לומר על הארץ, מה תלמוד לומר

על פני כל הארץ, אמר רבי שמואל בר נחמן, בא ללמדך שלא התחיל הרעב אלא בעשירים, שאין פני הארץ אלא עשירים. ותמוה, דהן אמת שהיה הרעב גם אצל העשירים כי נרקבה תבואתם, אבל לית לפשר לומר שהרעב התחיל אצלם, הלא העניים מעולם לא היה להם לפי את התבואה שתוכל לירקב, נמצא דמה שהיה אצל העני דבר הרגיל מאז ומתמיד ילירע עכשיו אצל העשיר, ואם כן לית לפשר לומר שהתחיל הרעב אצלם, לפחות היה לו לומר שהתחיל הרעב אצל שניהם ביחד.

וי"ל דלעיל כתיב ויהרעב כל ארץ מצרים ויצעק העם אל פרעה ללחם, ויאמר פרעה וגו' לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו', ופירש"י שהיה יוסף אומר להם שימולו, ואמר להם פרעה כל אשר יאמר לכם תעשו. וכללא הוא בידינו דע"ז יענה עזות', אבל היא עני הוא נכנע. ולכן כשאמר יוסף אל המצרים שימולו את עצמם, מיד שמעו העניים לדבריו ומלו את עצמם, ולפיכך נתן להם יוסף די סיפוקם, ועל כן לא הרגישו מיד את הרעב, כי היה להם לחם למכול מאוצרותיו של יוסף.

אבל העשירים נשארו בעזותן, ולא שמעו אל יוסף למול את עצמם, ולפי שכבר נרקבו כל תבואותיהם ולא היה להם מה לאכול, עדיין לא נתרצו להכנע מפני יוסף ולעשות כמצותו, ועל כן לא נתן להם יוסף לאכול, ולכן הרגישו מיד הרעב בארץ. ולזה אמרו במדרש שלא התחיל הרעב אלא בעשירים, עד שהלכו להתרעם לפני פרעה, והוא הוא להם למו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו, אז נכנעו מפניו ומלו את עצמם.

והרעב היה על כל פני הארץ . ובמדרש תמוהע רמוי היה למקרא לומר על הארץ, מה תלמוד לומר על כל פני הארץ, אמר רבי שמואל בר נחמן, בא ללמדך שלא התחיל הרעב אלא בעשירים, שאין פני הארץ אלא עשירים. ויש להבין, למה התחיל הרעב אצל העשירים דייקא.

אך הענין הוא, כי גודל ההשפעה שירדה על בשבע שני השובע, הכל בא בכח קדושתו וזכותו של יוסף הצדיק, ובאר הבא מכח הקדושה וממקום קדוש הרי הוא מקושר עם מדת הבטחון, ולפי ערך מדת הבטחון כך נמשכת ההשפעה . ועל כן יוסף הצדיק שהיה גדול מאוד במדת הבטחון, וכמו שאמרו ז"ל ,משרי הגבר אשר שם ה' מבטחו' , זה יוסף, לכן היה בכחו להמשיך השפעה גדולה עד למאוד בשבע שני השובע.

על כן העשירים שידעו שיש להם ממון רב, ובידם להכין לעצמם מזון גדול של תבואה למשך שנות הרעב, לא בטחו עצמם בהש"ת שהוא זן ומפרנס לכל, ולכן לא נתקיימה אצלם תבואתם, רק נרקבה תיכף בתחלת שנות הרעב. אבל העניים שידעו כי אין להם שום אפשרות אלא להתקיים במשך שנות הרעב, הנה בטחו עצמם בהש"ת, ולכן על כל פניס מעט התבואה שהצליחו לאסור נתקיימה בידם ולא נרקבה. ומעתה שפיר אמרו שלא התחיל הרעב אלא בעשירים, לפי ערך תבואתם של העשירים נרקבה מיד, מה שאין כן תבואתם של העניים.

ואתם עלו לשלום אל אביכם . כתב ברבינו נחמי כי מה שנתמהה פרשה זאת בפסוק עלו לשלום אל אביכם, בא ללמד על עשרה הרוגי מלכות שעלו לשלום אל אביהם שבשמים, אמר שנתלבנו ונצרפו מחטאו של יוסף , עכ"ל. ויש לתמוה, דאם כן אין קרע ענין זה בשם שלום, הרי עשרה הרוגי מלכות סבלו גזירות נוראות ועינויים קשים ומרים, ואגס שאחר כל זה עלו לשלום אל אביהם שבשמים, מכל מקום אינהי קשה לקרוא לזה בשם שלום.

ונראה לייסד על פי מה שהביא עוד שם ברבינו נחמי מה דאיתא בפרקי היכלות דרבי חנינא בן תרדיון מעשרה הרוגי מלכות הוחלף בלופיונום קיסר, ולופיונום קיסר הוא שנשרף, וכמדה זאת אירע גם לשאר חכמי ישראל, עכ"ל. וזה יש לרמז בדברי יוסף הצדיק ,ואתם עלו שלום אל אביכם, על דרך אמרם ז"ל אתם ועל שלומכם, ורמה לומר שאתם תלכו בשלום, ועל תסבלו כלום מגזירת המלכות, אבל על שלומכם שישתלמו מחמיכם, הם יסבלו במקומכם העונש שהיה צריך לבוא עליכם בשביל חטא מכירת יוסף.

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם

סיפר הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע: מעשה שהי' אצל הבעש"ט הק' זי"ע שנסע פע"א עם תלמידו הרה"ק ר' מענדל מבאר זי"ע, ויהי באמצע הדרך ויצא ר' מענדל למים, ואמר לו הבעש"ט יהי' לך בטחון אמיתי בהשי"ת ויזמין לך מים, וכן עשה, ונזדמן לו ערל אחד ושאל אותם אם פגעו בססים שנאבדו ממנו, וזה כבר שלשה ימים שהוא הולך לבקש אחריהם, ושאלו אותו אם יש לו מים, ואכן נתן לר' מענדל לשתות מים, אח"כ שאל ר' מענדל לרבו הבעש"ט הק': היות שכל סיבת זה הערל לא היה כי אם למעני להרוות צמאוני, מה אם כן היה צריך לנסוע זה שלשה ימים, השיב לו הבעש"ט: דע, שהשי"ת הזמין לך אותו כבר מקודם, כדי שברגע שיהי' לך בטחון אמיתי בו ית' ימלא חסרונך, והוסיף הרה"ק ר' פנחס מקאריץ על זה: הרי לנו גודל כח הבטחון, שהשי"ת מזמין למלא משאלות האדם קודם שיהי' לו זה הבטחון, על דעת שיהי' לו בטחון אמיתי, ובזה יל"פ דברי האוהחה"ק שמפרש את הפסוק "ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם" שפרעה חלם כל לילה במשך השנתים ימים זה החלום אלא שתמיד שכח מה שחלם, אולם זה הפעם "מקץ שנתים ימים" חלם ולא שכח, עיי"ש, ולכאורה יש להבין מה היה צורך לכך שיחלום חלום זה כל לילה, אולם לפי האמור מובן כי היות ובתחילה בטח יוסף בשר המשקים ונענש "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו" עד שיהי' לו בטחון אמיתי, אולם הקב"ה הזמין גאולתו קודם ופרעה חלם חלומות אלו כל לילה במשך שנתים ימים, כדי שיהיה מוכן לגאולת יוסף מיד כשישיג הבטחון האמיתי בה'.

ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות

מסופר שפע"א בא הרה"ק משינאווא לשבות בעיר אוהעל, ובעת ההיא שימש שם ברבנות הגה"ק ר' משה יוסף ט"ב זצוק"ל, והי' שם איש אחד שלא קיבל מרות מאת המרא דאתרא, והאיש ההוא בא לפני הרה"ק משינאווא וביקש ממנו שיכתוב מכתב לאחד מחסידיו שיתרצה להשתדך אתו, ואמר לו הרה"ק משינאווא שיכתוב, ואחר השבת בא הנ"ל עוה"פ לידע מה נעשה, אז אמר לו הרה"ק משינאווא שלפי דעתו אין זה שידוך הראוי, וחשב הנ"ל שבוודאי אומר לו כן בשביל שהוא אינו נכנע להרב דמתא שהוא חתן גיסו, הוציא הרה"ק משינאווא את המכתב והראה לו שהיא כתובה כולו, ואמר לו שבאמת הי' בדעתו מתחילה שאין זה שידוך כראוי אלא שחשש אולי בא לו זה בדעתו מחמת עצלות שאינו רוצה לכתוב, ע"כ אמר לו שיכתוב וכן עשה שכתב, והיות שלא נשתנה דעתו גם אח"כ א"כ בוודאי שהאמת אתו ואין זה ראוי לו, ובזה פי' הרה"ק משינאווא הפסוק "ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות", ובתרגום מפרש "חשב מה דמליל עמהון", ואין זה הפי' לפי פשטותו, והנה יוסף היה רוצה שאחיו יסבלו קצת ולהמתיק בזה שלא יקבלו עונש על מכירתו, אבל אולי הי' כוונתו בזה להתנקם מהם, והנה אם אדם נוקם בחבירו הוא לא יודע איך לדבר, כי בוער בו כעסו אבל אולי היה כוונתו בזה להתנקם מהם, והנה אם אדם נוקם בחברו הוא לא יודע איך לדבר, כי בוער בו כעסו אבל אם הוא חושב כל דיבור שמוציא מפיו אז בוודאי אין כוונתו להתנקם, וזה פי' ויתנכר אליהם כי יוסף עשה עצמו כמי שלא הכיר אותם, והי' קשה להתרגום איך זה אפשר אולי היה לו איזה פניה בדבר וכוונתו היתה לנקום בהם, על כן חשב מה דמליל עמהון, היינו כל דיבור שהוציא מפיו כמו שאין לו שייכות בדבר.

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויהי מקץ. והקשו המפורשים למה נקט 'ויהי' לשון צער והלא בכאן התחילה השמחה להתנוצץ ביוסף. ובמד"ר הה"ד קץ שם לחושך, ומה ענינו לכאן. **ונראה לפרש בדרך צחות על פי ששמעתי בשם איזה צדיק**, טעם למה ויהי מורה על צער והיה מורה על שמחה ואמר הטעם דבאם יש ח"ו איזה צער לאדם אומר הלואי וכבר עברו ימי הצער, משא"כ אם יש לו שמחה הוא אומר הלואי שהשמחה תמשך לעולם, לכן מהלשון בעצמו נבין 'ויהי' לשון עבר מורה על צער, 'והיה' שהוא לשון עתיד מורה על שמחה עכ"ד. והיות שעתה התחילה השמחה ליוסף הצדיק לכן אמר 'ויהי מקץ', שמעתה בא הקץ וסוף לימי הצער שלו. וז"ש המדרש כוונת הקרא הה"ד קץ שם לחושך', שעתה הוא עת קץ וסוף לחשכות של יוסף הצדיק והתחילה ההצלחה להאיר עליו, כן נזכה כלנו יחד עם כל אחבנ"י אמן.

שארית אהרן

ואל שדי יתן לכם רחמים. אפשר לומר בדרך צחות, על פי מאמרם ז"ל מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די. והיינו דבאמת כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אבל בשר ודם אינו יכול לקבל רוב טובה, והראיה דגם בריאת העולם היה בחסד כמו שנאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה, ואעפי"כ אמר השי"ת די, לכן יאמר גם לצרותינו די ויתן 'לכם' רחמים, בבחי' 'לכם', דהיינו שהרחמים יהיו באופן שנוכל לקבל אותו.

שארית מנחם

ובאורך נראה אור

באחד מימי חנוכה עלו חבורה של חסידים להרה"ק החוזה מלובלין זצוק"ל אחד מהחבורה מסר פיתקא להצדיק והזכיר את עצמו שיש לו צרות משכינו שמציק לו מאוד וביקש מרבו החוזה שיתפלל עליו שיפטר ממנו נתן הצדיק את עיניו בהפתקא ואמר: וכי מה אעשה הלא האיש הזה הוא מאיר וזורח בכל העולמות "ער שיינט דאך און אלע וועלטן" כשחזר החסיד לביתו נתברר לו שבדיוק באותה שעה הדליק הרשע נר חנוכה, ועל זה התכוין הצדיק באומרו שהוא מאיר בכל העולמות.

למטה מעשרה טפחים

פעם אחת בליל ראשון של חנוכה, כשהרה"ק ר' דוד'ל טאלנער זצוק"ל התכונן את עצמו להדליק נר חנוכה, וכל החסידים עומדים צפופים סביבו, ניגש הצדיק לחסיד אחד ואמר לו, שמע נא הלא אשתך נמוכה היא וא"כ איך אתה נוהג כשאתה צריך לדבר עמה האם אתה מרכין את עצמך אליה או שהיא מגביה את עצמה אליך, ותיכף אחרי שאמר דיבורים הללו מבלי לחכות לתשובת האיש, פתח הצדיק ואמר את ברכות נר חנוכה, והדליק הנר, כל החסידים שהיו אז באותה מעמד נתפלאו להבין דבריו הסתומין, ונתארח אז בבית הצדיק קרובו נכד אחיו הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל זצוק"ל, וכשראה את תמיהתם של החסידים אמר להם אני אפרש לכם את דברי דודי זקני דהנה בגמ' אמרינן מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים אולם בשעת הדלקת נר חנוכה שמצותה להניחה למטה מעשרה טפחים אז השכינה יורדת למטה מעשרה ובכתבי האריז"ל כתוב, שזהו בסוד איתתך גוצא גחין ולחיש לה, וזהו מה שרצה הצדיק לרמז, למחרת בעת הדלקת הנר השני פנה שוב הצדיק לחסיד אחד ואמר לו דברים שאינם מובנים, ומיד פנה לקרובו הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל ואמר לו הפעם לא יעלה בידך כדאתמול, וראו כולם גודל רוח קדשו של הרה"ק ר' דוד'ל מטאלנא זי"ע.

הפך נשבר ואנחנו נמלטנו

כבר בהיותו ילד רך בשנים היה הרה"ק הרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע ידוע בחריפותו ופקחותו, פע"א בחנוכה אמר המלמד לתלמידיו, וביניהם ר' העשיל: אם תאמרו לי מיד כמה נרות מדליקים בחנוכה עם השמשים, אתן לכם רשות לצאת מה"חדר" שעה אחת מוקדם מהרגיל, עוד בטרם כילה המלמד את דבריו קפץ הרבי ר' העשיל ממקומו והשיב "ארבעים וארבעה נרות", ולא זו בלבד שענה תשובה נכונה, אלא הוסיף כהרף עין ראיה קולעת: הרי מקרא מפורש הוא בתהלים "הפך נשבר ואנחנו נמלטנו",כלומר כשתקח אותיות "פח" שהם בגימטריה שמונים ושמונה, "נשבר" שתשברהו למחצית, תמצא ארבעים וארבעה, ומהו התוצאה, "ואנחנו נמלטנו" שנוכל להימלט בשעה מוקדמת מהחדר.

משמני הארץ יהיה מושבך

בימי הרה"ק ר' משה מקאזניץ זי"ע והרה"ק בעל אור לשמים מאפטא זי"ע היו במדינת פולין שני אחים יורשי המלוכה אשר אחד הי' רשע מרושע בטבעו, והאחר הי' טוב לב בטבעו, לעת קבלת המלכות הי' העולם רוצה באח שהוא איש טוב, אך הוא לא רצה ללכת נגד אחיו בזה, ושלח בעל "אור לשמים" שליח להרה"ק מקאזניץ שיתפלל ביחד עמו שהבן הטוב יירש המלוכה, הגיע השליח לקאזניץ כשהרה"ק הי' שופך את השמן לתוך הנרות של המנורה, ומסר את שליחותו, השיב לו הרה"ק מקאזניץ ואמר: קבלה בידי, דלהושיט לגוי מלוכה שאינו רוצה בה לא תצליח, על כן לא נכון להתפלל עזה, אך אני אומר "משמני הארץ" מהשמנים שמדליקין עתה בחנוכה, בזכות מצוה זו, "יהיה מושבך" תשובש דעתו של הרשע הרוצה למלוך, ואז ממילא ימלוך האח הטוב, וכן היה שנשתגע הרשע והשני מלך תחתיו.

נר קטן המאיר בכל העולמות

דרכו של הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע היה לברך על נרות החנוכה בפשטות ובקול דממה, פע"א נקלע הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע אצל ר' ברוך בשעה שהדליק את הנרות, כשראה איך שהוא מברך את הברכה בפשטות ובשקט, התפלא על כך ואמר: יהודי קטן, עם נר פשוט, וברכה שקטה, ונרו מאיר בכל העולמות, ואילו אני איש גדול, ובידי נר גדול, ומברך ברכה בקול רעש גדול, ומי יודע.

נר חנוכה תענוג עוה"ז

פע"א סיפרו לפני הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע על שר עשיר ועתיר נכסין ביותר שאין תענוג שבעולם שלא השיגה ידו ליהנות מהם, ועד כדי כך הגיעה עשירותו שהיה רוחץ עצמו בבריכות יין יקרים, ולא עוד אלא שבימי הקיץ הלוהטים כשהי' מתאוה להחליק על הררי שלג כדרכו כבימי החורף היו שופכים לפניו הררי צוקער גבוהים והי' מחליק עליהם כמו על הרי השלג, ועוד כהנה וכהנה תאוות והנאות גשמיות, וכשמוע הרה"ק מבארדיטשוב את כל התיאור המופלג והמוגזם האמור, פנה ואמר ברוב קדושתו בתמיה ובפליאה, האום אותו שר מדליק נרות חנוכה, ענו לו ואמרו שאותו שר אינו מבני ישראל ואינו יודע כלל מהו חנוכה, ענה הרה"ק מבארדיטשוב ואמר: אם כן אין השר יודע תענוג עוה"ז מהו.

ועל השנות החלום פעמים כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלוקים לעשותו. וי"פ עפימ"ש הזוה"ק כי יש ב' מיני חלומות א' ע"י מיכאל וא' ע"י גבריאל, ויש בכל אחד מעלה וחסרון, הא' יש בו מעלה שכל דבריו מתקיים ואין בו שום דבר בטל, והחסרון היא שלפעמים יגיד על זמן רחוק ולא בקרוב יבוא, והב' הוא להיפוך שיש בו דברים בטלים שאינו מתקיים, אמנם אם יהא החלום דבר המתקיים יבוא בקרב הימים, נמצא כאשר רוצה הקב"ה להראות לאדם חלום שידע שיבוא בקרוב וגם יתקיים כולו, אז שולח לו החלום ב' פעמים פעם אחד ע"י מיכאל ופ"א ע"י גבריאל, ואז יש לו ב' המעלות גם יחד, ומסיבת זה חלומו של פרעה נתקיים כולו ולא הי' בו שום דבר בטל והי' מעותד לבוא תיכף, ולכך חלם ב' פעמים בסגנון אחד ממש, וז"ש יוסף ועל השנות החלום פעמים הוא לב' טעמים, א' כי נכון הדבר, מלשון אמת נכון הדבר, וגם ממהר האלקים לעשותו, ולכן הוכרח לחלום לו פעמים ע"י מיכאל וגבריאל כאמור.

☆

ויקראו לפניו אברך. פירש"י בדברי אגדה דרש ר' יהודה אברך זה יוסף שהוא אב בחכמה ורך בשנים, אמר לו ר' יוסי בן דורמסקית עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים אין אברך אלא לשון ברכים, והנה לכאורה קשה הלא ע' פנים לתורה וכפטיש יפוצץ סלע ואיזה עיוות יש כאן, והנראה בזה דהנה מצינו הלשון המורגל בפי חז"ל יניק וחכים וכן הוא הסדר הנכון, ורצונו לומר הן אמת דהוא יניק אבל הוא חכם גדול, ובלשון זה הוא נדרש לשבח, אבל אם נאמר להיפוך חכים ויניק הוי לגנאי, כאילו אמר הן אמת שהוא חכם אבל יש בו ריעותא שהוא יניק, והשתא לפי דרשת ר' יהודה הו"ל לקרותו רך אב כמו יניק וחכים ולא אברך שהיא חכים ויניק, וזהו שאמר ר' יוסי בן דורמסקית עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים, דלפי דרשתך הם מעוותים וכתובים למפרע ולכך דרש הוא לשון ברכים.

☆

ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש. וברש"י אי' ומדרשו מי שאמר לעולמי די יאמר די לצרותי, ולכאורה תמוה הוא מה שייך זה לזה, וי"ל כי ידוע ששך שנות חיי האבות הקדושים הוא חמש מאות שנה, כנגד מהלך העולם שהוא חמש מאות , נמצא שיעקב ידע כמה יהיו מספר שנות חייו, לפי סך השנים שהניחו לו אבותיו, ולפי"ז אילולא אמר הקב"ה לעולמו די, והיתה העולם נמתחת יותר ממידתה עתה, היה יעקב אבינו גם חי יותר, והנה מדרך העולם, שעל איש רך בשנים אומרים: עוד יש לו את לחיות חיים טובים, ועדיין לא עברו עליו רוב שנותיו, אולם כאן אצל יעקב שמעט השנים נשארו לו לחיות עלי אדמות, לכן אמר: "מי שאמר לעולמו די" רצ"ל שעתה מהלך העולם הוא רק חמש מאות שנה, אם כן לא נשארו לי רק שנים מעטות, על כן "יאמר די לצרותי" שאחיה עכ"פ המעט אשר לפנ בטוב.

עדות ביוסף

דורש טוב

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתהו על ארץ מצרים, מקשין העולם על הוספה זו שהוסיף יוסף אחר שכבר גמר פתרון החלום, **וכי ליעץ עצות מינהו פרעה, הלא רק לפתור חלומו נקרא.**

ונראה דהנה בחלומו ראה פרעה את השבלים עולות בקנה אחד, ולכאורא מה הפתרון על ה'קנה' שראה, אלא איתא בגמרא ברכות **הרואה 'קנה' בחלום, יצפה לחכמה**, שנאמר 'קנה חכמה' **וממילא ענין הקנה מראה שיראה פרעה איש נבון ו'חכם' וישיתהו על ארץ מצרים, ולכך אמרו יוסף לפרעה, כי הוא חלק מהפתרון.**

אי נמי, דהנה איתא בגמ' ראש השנה 'בפסח נידונין על התבואה', וכיון שחלום פרעה היה בליל ראש השנה כדאי' שם 'בר"ה יצא יוסף מבית האסורים', א"כ קשה על פתרון יוסף שאמר שהחלום מורה על תבואת הארץ, דא"כ אין החלום בעתו ובזמנו מה שבא החלום עתה בר"ה, שהרי 'בפסח נידונין על התבואה' ולא בר"ה, ולתרץ קושיא זו אמר יוסף "**ועתה**" פי' פתרון ביאת החלום עתה בר"ה, כי יראה פרעה "**איש**" נבון וחכם, **ואדם הזה הלא זמן משפטו שפיר בר"ה, ורצו לפסוק לו גדולה מן השמים ולכן בא החלום עכשיו.**

באופן אחר י"ל דהנה פרעה חלם שהוא עומד 'על היאור' והפתרון על זה הוא שפרעה הוא 'במקום היאור', דהנה **היאור היה מזין ארץ מצרים** כמובא ברש"י, ובשנות הרעב היאור בטל ממלאכתו, ופרעה יעמוד במקום היאור לזון את הארץ, ולזה מוכרח שיעמיד איש שיפעול הכנת המזון לעם, ע"כ **להשלים פתרון החלום אמר יוסף ועתה יראה פרעה איש נבון וחכם וישיתהו על פרנסת הארץ.**

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר: הואיל וע"פ רוב חל חנוכה בפר' זו י"ל פס' זה ע"פ נוטריקון: ו'כאשר יוחנן ה'שמיד יונים, מ'בית ק'דשנו צ'ו, ש'נדליק נ'רות ת'מניא י'מין מ'צוה י'ניחנה מ'צד י'מין מ'היוצא ו'בתלמוד פ'רשו ר'בותינו ע'ליהם ה'שלום ח'ייב ל'הדליק מ'שחשיכה ו'אחד ה'עברת נ'שאי ה'תרמודאי ע'ברה מ'צות ד'ליקתו ע'ליו ל'הדליק ה'כל י'חד א'נשים ו'נשים ר'אוים.

☆

שבו ושברו לנו מעט אוכל: רמז לנרות חנוכה, כי תיבת "לנו" בגימטריא פ"ו ואם שוברים "לנו" לחצי הוא מ"ג וז"ש "שברו לנו" לשנים ויהיה מ"ג "ומעט אוכל" עם האות שמנינה הוא הקטן ביותר מתיבת אוכל והיא האות א' ביחד יהיה מ"ד כמספר ל"ו נרות חנוכה עם ח' שמשים ובזה מרומז גם תירוצו של הט"ז על קושיית הב"י שלכאורה מדוע אמר להם יעקב שיביאו "מעט אוכל" ולא הרבה אלא כדברי הזוהר שאין הקב"ה עושה נסים יש מאין אלא יש מיש לכן אמר להם רק מעט אוכל כדי שיחול עליו ברכת ה', כמו כן בנס חנוכה נותר בכד השמן שמן כדי שיחול עליו הנס לימים הבאים ובכל זאת דלק כל הלילה א"כ הנס היה גם ביום הראשון לכן מדליקין שמונה ימים.

☆

זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו מאת נשיאי ישראל: י"ל נוטריקון ז'רע א'מונים ת'יקנו ח' נ'רות כ'הלכה ת'יכף ה'פתח מ'שמאל ז'מנה ב'שקיעת ח'מה ב'שיעור י'דוע ו'לגמור מ'הלל ה'מדליק מ'ברך ש'תים ח'וזה א'חת, ת'דליק ו'תוסיף מ'אורם א'יסור ת'שמיש נ'שים ש'כנים י'דליקו אז י'שתתפו י'מים ש'מונה ר'אוי א'ותו ל'זכור.

☆

עת לעשות לה' הפרו תורתך: עת בגימטריא קנה ושט רמז לימי חנוכה ופורים חנוכה בקנה להודות ולהלל, פורים בושט משתה ושמחה בני עתים הללו "הפרו תורתך" מבטלין ת"ת למקרא מגילה ולנר חנוכה.

☆

להדליק נר חנוכה. בגימטריא כמנין "ומעביר יום ומביא לילה" שכן מצות הדלקת נר חנוכה היא משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק שאז הוא זמן בין יום ובין לילה.

☆

הנה אותיות א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' בגימטריא ל"ו כמספר נרות חנוכה ט' רמז למצוה ט' טפחים למטה מעשר י' כ' ל' מ' נ' ס' ע' פ' ר"ת י'וד כ'שר ל'מעלה מ'עשרים נ'ר ס'וכה ע'ירוב פ'סול, צ' ק' ר' ש' ת' ר"ת צ'דיקים ק'דושים ר'צחו ש'נאי ת'ורה.

☆

י"ל הטעם שתקנו לומר בכל יום מימי החנוכה "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד" משום שבפס' זה מרומז מה שהיוונים רצו לעקור שלא נשמור שבת מילה וחודש וזה ר"ת מ'זמור ש'יר ח'נוכת ואם נצרף גם תיבת הבית אז הר"ת הם חמשה לרמז חמשה שנצחו את היוונים וביטלו את הגזירה, תיבת "לדוד" בגימטריא מ"ד היינו מפני שניצחו תיקנו להדליק מ"ד נרות בח' ימי חנוכה.

☆

הנה בעשרת הדברות יש תרי"ג אותיות עד "אשר לרעך" ומנין תיבות אשר לרעך הם ז' לרמז על ז' מצוות דרבנן מזה ראינו שמצוה אחרונה היא חנוכה המרומזת באות כ' בתיבת רעך לכן נר חנוכה שהניחה למעלה מכ אמות פסולה.

☆

זאת עשו וחיו: הנה ידוע שהגזירה היה על ג' מצוות שבת חודש מילה שמסרו נפשם ונעשה להם נס, והרמז לזה "זאת" – ז' מרמז על שבת, א' מרמז על ר"ח שהוא יום א' בחודש, ת' מרמז על מילה שהוא תו ואות לבנ"י, "עשו" שקימו במסירת נפש, וע"י "וחיו".

☆

הנה במספר הנרות של חנוכה יש רמז לשמו של הקב"ה שנקרא אמת וכתבו המפרשים לכן נקרא שמו של הקב"ה אמת ע"פ מה שכתוב כי אני ה' לא שניתי ותיבת "אמת" במספר קטן מספרו ט' אשר לא ישתנה לעולם שאם תכפול אותו כמה פעמים תמיד יצא ט' כגון אם תכפיל ט' שני פעמים יהיה י"ח ובמספר קטן ט' וכן ג' פעמים ט' הוא כ"ז ובמ"ק ט' וכן לעולם, וכן מרמזים הח' נרות כי נר יום ראשון עם נר יום ח' הוא ט' וכן נר יום שני עם נר יום ז' הוא ט' וכן נר יום ג' עם נר יום ו' הוא ט' ונר יום ד' עם נר יום ה' הוא ט'.

☆

מצינו סימנים לברכות שלפני הד'לקת נרות חנוכה: סדר הברכות להדלקת נרות חנוכה הוא: א. להדליק נר חנוכה. ב. שעשה נסים. ג. שהחיינו. וסימנך מקרא כתוב עשה לך שרף ושים אותו על נס וראה אותו וחי, עשה לך שרף – ברכת להדליק, ושים אותו על נס – ברכת שעשה נסים, וראה אותו וחי – ברכת שהחיינו.

☆

ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך. י"ל דיש כאן רמז מן התורה למצוות נר חנוכה, "ויוצא אותו החוצה" רמז שמצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, "ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים" רמז שמצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, כי לאחר שקיעת החמה מתחיל צאת הכוכבים, "אם תוכל לספור אותם", היינו שיהי' מוסיף והולך כדברי בית הלל, ויאמר "לו כה" רמז אם יהי' יהיר בל"ו נרות של כ"ה כסלו הוא חנוכה, "יהיה זרעך" יזכה לבנים תלמידי חכמים, כדברי הגמ' הרגיל בנר הויין ליהבנים תלמידי חכמים.

על כן קר"א שמו לו"י

ובית הלו"י נעימות יזמרו

מריחוק מקום וקירוב ליבאה, נשגר ברכת הודאה, ומזלא טבא וגדיא יאה, לידידינו היקר המהולל בתשבחות, כליל המעלות והמידות, עסקן נמרץ לכל דבר קודש, עוזר ומטיב לכל מבקש, נודע בהתמסרותו למען המוסדות הק' והקהילה, עומד לאחיעז"ר ולאחיסמך בלונ"ח יומם ולילה, יקר רוח מאוד נעלה, יראתו קודמת לחכמתו, בפי ישרים תהילתו, כשמו הטוב כן תפארתו

הרבני החשוב הנעלה והנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר קלמן אליעזר לעווי הי"ו

מגדולי עסקני מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל יום שמחה ואורה, בהכנס בנו לעול התורה

כמר יואל ני"ו

בסימן טוב ובמזל טוב

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה אסירי התודה והברכה
ידידיו מוקיריו השמחים אתו בשמחה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

אספקלריא דנהר"א

עטרה לנו ע"י דוושד לקונצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א וחשוה"ת להם

מתורתן של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בגליון הצירוף של חודש טבת לחגי חנוכה

איתא בכתבי האריז"ל (משנת חסידים מסכת טבת פ"א ס"א) כי צירוף שם הוי"ה של חודש טבת יוצא מסופי תיבות של הפסוק (תהלים לד ד) גדלו להוי"ה אתי ונרוממה שמו יחדיו. ויש להבין שייכות ענינו לראש חודש טבת שחל תמיד בימי החנוכה.

גם לבאר נוסח ההודאה, כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך. ודקדק בבני יששכר (מאמר ב אות יז) אומרו על עמך ישראל שהוא שפת יתר, והיה די לומר כשעמד עליהם כמו בנוסח ההודאה דפורים.

ויתבאר בהקדם דברי א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' בשלח) לפרש אמרם ז"ל (עיין תנחומא נצבים ס"א) אלמלי היו ישראל באגודה אחת אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, כי שם ישראל מורה על השליטה באומות ובשריהם למעלה, ככתוב (בראשית לב כט) כי שרית עם אלהים ועם אנשים, ויעקב אבינו זכה לזה לאשר היו בו כל מיני שלימות וכל מדות טובות, ואחר כך כאשר נאסף אל עמו, נתחלק בחינתו לי"ב שבטים ומשם לששים רבוא צינורות והם ששים רבוא נפשות של ישראל, ובכללם תמצא כל המדות טובות ושלימות שהיה בישראל סבא, ולכן נקראים ישראל על שמו וגם עליהם נאמר כי שרית, אך זה דוקא כשהם באגודה אחת וחזי לאצטרופי בהדדי, דאז הכללות הוי כישראל סבא, אמנם כאשר יפרדו איש מעל אחיו ואינם מצטרפים יחד, לא יקרא עליהם שם ישראל, ואז האומות שולטים עליהם ח"ו, עכ"ד.

ובכן יש לומר כי בימים ההם זכו החשמונאים הקדושים להתגבר על היוונים לשברם למגרם ולנצחם על ידי שנתאחדו ונתקבצו כל יראי ה' וחושבי שמו באגודה אחת ובעצה אחת, וזכו לבחינת ישראל שהוא מורה על כי שרית עם אלהים ועם אנשים כמו בישראל סבא, ובכח זה גברו על היוונים ונצחום.

ולזה תקנו בהודאה, כשעמדה עליהם מלכות יון הרשעה על עמך ישרא"ל, היינו שעמדו עליהם בזמן שהיו כל ישראל באגודה אחת, ונקרא עליהם השם ישראל, ועל ידי זה לא יכלו לשלוט עליהם, ונמסרו גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים. וזה רמוז גם להלן בהודאה, ולעמך ישרא"ל עשית תשועה גדולה, שזכו לתשועה גדולה על ידי שהיו באגודה אחת ונקרא עליהם שם ישראל.

ובדרך זה יש לתת טעם לשבח למה שכתב המגן אברהם (או"ח ריש סימן עת"ר) נוהגין הנערים העניים לסבב בחנוכה על הפתחים. ולפי האמור אנו עושים בזה זכר לנצחון המלחמה בימי החשמונאים שבא מחמת שהיו כולם באגודה אחת, ולכן אנו מרבים בצדקה וחסד, איש את רעהו יעזורו, כדי להרבות אחוה וריעות כמו שהיה בימים ההם בזמן הזה.

והוא הרמוז בצירוף שם הוי"ה של חודש טבת שחל בימי חנוכה, גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדי"ו, רמוז בזה שיהיו כל ישראל יחדיו בעצה אחת ובאגודה אחת לשרת לפני המקום, ועל ידי זה לא יוכלו כל אומה ולשון לשלוט בהם, והיא שעמדה להם אזי בימי חשמנים לנצח את היוונים.

◆◆◆

עוד יש לומר ע"פ מה שהביא א"ז זללה"ה בייטב פנים (מאמר הוד והדר אות כ) בשם בנו א"ז הקדושת יו"ט זללה"ה, לפרש המשנה (עוקצין פ"ג מי"ב) לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. כי ידוע מאמרם (תנחומא נצבים ס"א) אלמלא היו ישראל באגודה אחת לא שלטה בהם שום אומה ולשון, והענין כי בכח האחדות יוצאים מתחת ידי שרי מעלה ומערכת הכוכבים, ונתונים תחת יד הקב"ה בעצמו, ולכן אי אפשר לשלוט בהם. וזה שאמר לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל, היינו ברכת ה' למעלה מן המזל, אלא השלום, דאז הם למעלה ממזל ומערכת הכוכבים, ומביא ראיה מן הכתוב ה' עוז לעמו יתן, פי' כח וגבורה נתן להם ששום אומה ולשון אינו שולט בו, ה' יברך את עמו בשלום, שזה בא להם בכח השלום והאחדות, עכ"ד.

והנה אצל נס חנוכה הוצרכו ישראל לשני מיני ישועות למעלה מדרכי הטבע ומערכת המזלות, הא' לנצח מלכות יון הרשעה, שהרי יצאו למלחמה מעטים כנגד רבים וחלשים כנגד גבורים, והב' שתכנס הברכה בשמן דמנורה שלא היה בו להדליק אלא יום אחד. ויתכן לומר כי בימים ההם עוררו החשמונאים הקדושים לבבות ישראל להתחזק בשלום ובאחדות, וזכו לצאת מתחת שליטת המזלות ומערכת הכוכבים, ומכח זה אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, וגברו על היוונים ונצחום, ומה גם שעל ידי זה זכו להיות כלי מחזיק ברכה, שתבא עליהם ברכת ה' למעלה מן המזל, ונתרבה השמן שבמנורה ודלק שמונה ימים.

וזהו שנרמז צירוף שם הוי"ה של חודש טבת שחל בימי חנוכה בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, והכוונה גדלו לה' אתי, שתתעלו במדריגה להיות תחת יד השי"ת בעצמו ולא תחת שליטת שרי מעלה ומערכת הכוכבים, והאיך תזכו לזה,

ונרוממה שמו יחדי״ו, שתתאחדו ותתקשרו באגודה אחת, והיינו דאהני להו בנס חנוכה שבכח האחדות זכו לנס ופלא בנצחון המלחמה ובשמן דמנורה.

◆◆◆

או יאמר ע״פ מאמר ק״ז הרה״ק הרבי ר׳ זושא זי״ע (הובא בפרי חיים על אבות פ״ה מי״ג) לפרש הגמרא (חולין ז:) ישראל קדושים הן, יש רוצה ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה. וכתבו התוס׳ (ד״ה ויש) ואפילו הכי איקרו קדושים שנותן מפני הבושת. וקשה מדוע נכלל בתואר ישראל קדושים גם זה שיש לו ואינו רוצה, ועושה רק מפני הבושת. והענין כי שלימות המצוה תלויה בעובדא ורעותא במעשה ומחשבה, ואם אחד מישראל חשב מחשבה טובה ולא בא לידי גמר מעשה, והשני עשה מעשה המצוה בלא מחשבה רצויה, הקב״ה בחסדו מצרף מחשבת האחד למעשה השני, ומצירוף שניהם נעשה המצוה בשלימות. ובכן זה שרוצה ואין לו, יש לו מחשבה טובה אך נחסר לו פועל המעשה, וזה שיש לו ואינו רוצה, מקיים מצות ה׳ בפועל מפני הבושה אבל אין לו כוונה רצויה, ובצירוף שניהם מתקיים רצון ה׳ כראוי וכנכון, ועל כן נקראים ישראל קדושים, עכד״ק.

וכ״ק מרן אאמו״ר זללה״ה בברך משה (מאמר ריח דודאים אות א) כתב לבאר בזה מה שאמרו בנר חנוכה (שבת כג.) הרואה מברך שתים ומדליק מברך שלש, וכתב רשיז״ל (ד״ה הרואה) דלא הוזקקה ברכת הרואה אלא למי שלא הדליק בביתו או ליושב בספינה. ולפי האמור ביאור הענין, כי הרואה נר חנוכה יש לו מחשבה טובה והשתוקקות רבה להדליק נר חנוכה, אלא שאינו יכול להדליק בפועל המעשה בהיותו הולך בדרך או יושב בספינה, ולעומת זה המדליק נר חנוכה, אף על פי שקיים המצוה בפועל המעשה, יתכן שלא היתה מחשבתו שלימה ורצויה בקיום המצוה, ולכן תקנו חכמים ברכה הן למדליק והן לרואה, כדי שיצטרף מעשה של זה למחשבה של זה, ובצירוף שניהם תתקיים המצוה בשלימות. ומהאי טעמא נמי תקנו חכמים להדליק נר חנוכה אצל הפתח מבחוץ, וצריך להניחה למטה מעשרים אמה במקום דשלטא ביה עינא, כדי שיוכלו עוברים ושבים לראות נר חנוכה ולברך עליה, ובצירוף הרואה שיש לו מחשבה טובה והמדליק שיש לו מעשה המצוה, תתקיים מצוה קדושה וחביבה זו בשלימות הראוי, עכ״ד.

ובכן י״ל שבא הרמז בצירוף השם של ראש חודש טבת שחל תמיד בימי החנוכה, בפסוק גדלו לה׳ אתי ונרוממה שמו יחדיו, ויש בזה רמז בענינו של חנוכה, שצריך לרומם שם ה׳ יחדי״ו בתוך קהל ועדה, ולכן תקנו להדליק נר חנוכה על פתח ביתו מבחוץ, כדי לצרף מחשבתו של זה ומעשהו של זה, ובצירוף שניהם יחדיו יתגדל ויתרומם שמו של הקב״ה בקיום מצותיו בשלימות כדת כראוי וכנכון.

◆◆◆

עוד יש לומר בביאור הענין שנרמז צירוף שם הוי״ה של חודש טבת בפסוק גדלו להוי״ה אתי ונרוממה שמו יחדיו. ובייטב לב הביא בשם הרה״ק הרבי ר׳ אשר מראפשיץ זללה״ה, שנרמז פסוק זה בפרשתא דיומא, ויגש אליו ראשי תיבות גדלו לה׳ אתי ונרוממה שמו יחדיו. וצריך ביאור ענינו לכאן.

ויבואר על פי מה שכתב באגרא דכלה (פ׳ בהעלותך) לפרש הכתוב ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד. דהנה צבא בגימטריא אחד ועד, והמייחדים יחודי קריאת שמע שהם אחד ועד נקראים אנשי הצבא, וידוע (זוה״ק תרומה דף קלד. וקלט:) שלעתיד לבא יסתיים גם ברוך שם כבוד מלכותו בתיבת אחד, כמו פסוק שמע ישראל, וזהו סוד (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה ה׳ אח״ד ושמו אח״ד [ה׳ היינו שמע ישראל, ושמו היינו ברוך שם]. גם כעת יש בברוך שם כ״ד אתוון, ולעתיד יהיה בו כ״ה אתוון כמו בשמע ישראל [כי יאמרו וברוך שם בתוספת ו׳], ויהיו שניהם יחד חמשים אתוון, בסוד ויפן כ״ה וכ״ה. וזה שרמז ומבן חמשי״ם שנ״ה, פי׳ כשישתנה היחוד לחמשים אותיות, ישוב מצב״א העבודה, שישוב האדם מלעבוד העבודה בבחינת צב״א דהיינו אח״ד וע״ד, כי גם ברוך שם יסתיים באחד, ולא יעבוד עוד, אתוון ועד, עכ״ד.

והנה איתא בתיקוני זוהר (תיקון י״ג דף כט.) בענין קריאת שם המועד חנוכה, שהוא חנו כ״ה, דהיינו כ״ה אתוון דיחודא דאינון שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד, עי״ש. והיינו שגברה מלכות בית חשמונאי על מלכות יון הרשעה ונצחום בזכות יחוד שמו יתברך בפסוק שמע ישראל שיש בו כ״ה אותיות, וזהו חנו כ״ה, בזכות כ״ה אותיות שיש בשמע ישראל.

ולפי האמור יש להוסיף בו רמז כל דהו, כי ידוע מדברי הבני ישששכר (חנוכה מאמר ב אות טז) שבימי החנוכה מתנוצץ מעין האור דלעתיד, והדברים עתיקים. ולכן הכי קרא שמו חנוכ״ה, חנו כ״ה, לרמז על בחינת ויפן כ״ה וכ״ה, כי לעתיד לבא כאשר יתגלה עלינו אורו של משיח, אזי יהיו שני היחודים במספר כ״ה, וגם ברוך שם יתעלה להיות כ״ה אתוון כמו שמע ישראל.

ולזה בא הרמז בצירוף השם דחודש טבת שחל בימי החנוכה, בפסוק גדלו לה׳ אתי ונרוממה שמו יחדיו, להורות שצריך כל בר ישראל לעורר רחמים להחיש קץ הישועה, ואז יהא יחודא תתאה שוה בשוה כמו יחודא עלאה, והיינו גדלו לה׳ אתי, רומז על בחינת ה׳ אחד שהוא יחודא עילאה שמע ישראל, ונרוממה שמ״ו יחדיו, רומז על בחינת ושמו אחד שהוא ברוך שם, והיינו שגם ברוך שם יהיה אחד באחד כמו שמע ישראל בכ״ה אותיות.

והנה בפסוק ויגש אליו יהודה, פירשו במדרש (ב״ר פצ״ג ס״ו) הגשה לתפלה. ולזה רמוז בו בראשי תיבות גדלו לה׳ אתי ונרוממה שמו יחדיו, דהיינו שזאת תהיה תפלת כל איש יהודי לקרב קץ הישועה, שאז יהיו שני היחודים שוים יחדיו בבחינת ה׳ אחד ושמו אחד.

◆◆◆

או יאמר בביאור רמז צירוף שם הוי"ה של חודש טבת וגם לבאר את דברי הפיוט מעוז צור, ומנותר קנקנים, נעשה נס לשושנים, בני בינה ימי שמונה, קבעו שיר ורננים. וכבר עמד בבני יששכר (מאמר ד אות קמג) מאי שנא לשון קנקנים דנקט, והלא הנס היה בפך ולא בקנקן.

ויתבאר על פי מה שכתב באהבת שלום (פ' קדושים) לפרש הכתוב ואהבת לרעך כמוך אני ה', דהנה האדם צריך לאהוב לחבירו, והאהבה צריך להיות בשלימות שיאהוב אותו בעצמו ממש, וגם אצל השני צריך גם כן להיות אצלו בחינת אהבה בשלימות, ועל זה מורה השם אהבה, כי אהבה הוא גימטריא אחד, לרמוז שכל אחד צריך לאהוב את חבירו בשלימות גדול באחדות הגמור, והנה כשאדם אוהב לחבירו באופן זה, וחבירו אוהב אותו גם כן באופן זה, אזי נשלם השם הוי"ה, כי ב' פעמים אהבה הוא גימטריא כ"ו כמנין הוי"ה. וזהו ואהבת לרעך כמוך אני ה', פי' כשיש לישראל אהבה ואחדות בשלימות אזי נשלם השם הוי"ה, עכ"ד.

והנה ידוע קושית הבית יוסף (או"ח סימן עת"ר) למה קבעו חנוכה שמונה ימים, והרי השמן שבפך היה בו כדי להדליק יום אחד, ותירץ א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' וישב) כי אמרו חז"ל (תענית ח:) אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, אמנם זהו דוקא בברכה הבאה משם שד"י מלובש בטבע, אבל ברכה הבא משם הוי"ה ב"ה שממנו נסים למעלה מהטבע, שורה אפילו בדבר המדוד ומנוי ומשוער. ובנס חנוכה מצאו פך אחד שהיה ידוע ומשוער שאין בו להדליק רק יום אחד, ואיך יתכן בו ברכה, ועל כרחך שהיה שורה בהשמן בחינת הוי"ה, ומיושב קושית הבית יוסף מה היה הנס ביום הראשון, כי עיקר הנס היה בשמן הראשון שהיה שורה בו שם הוי"ה, עכ"ד.

אמנם אכתי ראוי להתבונן באיזה כח ובאיזה זכות היה שורה על פך השמן שם הגדול והקדוש הוי"ה, אך י"ל כי בימים ההם כאשר עמדה עליהם מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, נתאזרו החשמונאים הקדושים לחזק ולאמץ לבבות ישראל, ובראש וראשונה השתדלו לעשות אסיפה וקיבוץ באהבה ואחוה ואחדות זה עם זה, איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, ועל ידי אהבת ישראל שכל אחד השפיע אהבה לחבירו, נשלם השם הוי"ה ב"ה בכח ב' פעמים אהבה, ומכח זה היה שורה שם הוי"ה ב"ה בפך השמן, ונתרבה השמן בנס אף שהיה דבר מדוד ומנוי.

ובזה יתבאר לן טעם חדש על מה שתקנו שמונת ימי חנוכה, כי מבואר בספרים (ספר הגן ודרך משה ליום יד) אשר מספר השם הוי"ה הוא כ"ו, ובמספר קטן הוא ח', עי"ש. וזהו רמז שמונת ימי חנוכה, להורות על שם הוי"ה שהיה שורה בהשמן, שמספר שם הוי"ה עולה במספר קטן ח', ובכח שם זה בא הברכה בפך השמן.

ולכן נרמז צירוף השם של חודש טבת שחל בימי החנוכה בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, כי בפסוק זה אנו למדים כל עצם מהות נס חנוכה, והוא גדלו להוי"ה אתי, להשלים שם הוי"ה ב"ה, והאיך זוכים לכך, ונרוממה שמו יחדי"ו, שמתאספים בני ישראל יחד באהבה אחוה וריעות, ובכח מצות אהבת ישראל איש לרעהו מתעורר שני פעמים אהב"ה בגימטריא הוי"ה ונשלם שם ה', והיינו דאהני להו בימים ההם שהיה שורה שם הוי"ה בפך השמן, ונתרבה הברכה אף בדבר המדוד והדליקו ממנו שמונה ימים.

והנה כתב במדרש שמואל במשנה (אבות פ"ד מ"כ) אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו, דקאי על הכתוב (שמות לד ז) ו'נק'ה לא י'נק'ה, אותיות האמצעיות הן קנקן, והראשי תיבות והסופי תיבות הן אותיות שם הוי"ה ב"ה, והיינו אל תסתכל באותיות קנקן, אלא במה שיש בו שהוא השם הוי"ה, עי"ש.

וזהו ביאור החרוז, ומנותר קנקני"ם, פי' בכח אותיות הנותרים בפסוק ונק"ה ינק"ה זולת קנק"ן, דהיינו אותיות הוי"ה, על ידי זה נעשה נס לשושנים, שהיה שורה שם הוי"ה בפך השמן, ונתרבה הברכה אף בדבר המדוד ומנוי, ולכן בני בינה ימי שמונ"ה קבעו שיר ורננים, שתקנו שמונת ימי חנוכה כדי לרמז על מספר שם הוי"ה העולה במספר קטן ח'.

◆◆◆

עוד יתבאר בהקדם דברי א"ז זללה"ה בעצי חיים (לחנוכה אות מא) לבאר הטעם דנר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, דהנה אמרינן (קידושין לט:) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וכתב במהרש"א, ולא תקשי מכל היעודים שבתורה דאי אפשר לפרשם רק בעולם הזה, דיש לומר דבזכות הרבים ומעשיהם הטובים מביאים כל הברכות שבתורה גם בעולם הזה, ובגמרא לא אמרו שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אלא ביחיד שמרובה בזכיות דשכרו לעולם הבא, עי"ש. ואם כן בנס חנוכה אשר עשה ה' עמנו אות לטובה, אף דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מכל מקום בזכות הרבים כל ישראל הביא הקב"ה עלינו הנס, ועל כן צריך להניח נר חנוכה על פתח ביתו מבחוץ, להראות בזה פרסומי ניסא בחוץ מקום מהלך רבים, משום דשכר מצוה בהאי עלמא הוא בזכות הרבים, עכ"ד.

ובזה מבואר כוונת צירוף שם הוי"ה של חודש טבת שחל תמיד בימי החנוכה, בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדי"ו, כי בפסוק זה מעורר דוד המלך את ישראל לבוא ולעבוד את השי"ת יחדיו בכנופיא וברבים, לאשר גדול כח הרבים להמשיך שכר מצוה גם בהאי עלמא, ודבר זה עמד להם בימים ההם בזמן הזה, כאשר החשמונאים הקדושים בקשו להמשיך ישועה ונס מן השמים, הגם ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מכל מקום בזכות הרבים נמשך שכר גם בעולם הזה ונעשה להם נס להתנוסס.

◆◆◆

עוד יש לומר ע"פ דברי א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' פינחס) במה שאמר אליהו (מלכים-א יט י) קנא קנאתי לה' אלהי צבאות, כי האלשיך פירש הפסוק (תהלים י א) למה ה' תעמוד ברחוק, כי בגלות אין שמו שלם, דהיינו שיש פירוד בין י"ה לו"ה, וכן כתב בקול בוכים בפסוק (איכה א י) כי ראתה גוים באו מקדשה, כי ראתה סופי תיבות י"ה, באו מקדשה סופי תיבות ו"ה, וגוים ביניהם, שהם גורמים ריחוק ופירוד בין אותיות שם הוי"ה ב"ה. והנה בחטאות ישראל ח"ו הם מרחקים השם כביכול, וגם מסלקין שכינתו ואז לא נקרא אלהי ישראל רק אלהי צבאות עליונים. והיינו קנא קנאתי, שתי קנאות, הא' לה', בעבור שמו שאינו שלם ועומד ברחוק על ידי עוונותיהם, והב' אלהי צבאות, מה שנקרא אלהי צבאות ולא אלהי ישראל, עכ"ד.

ובבחינה זו כתב א"ז זללה"ה בעצי חיים (לחנוכה אות נ) כי היוונים שתי רשעות עשו, הא' שגרמו פירוד בין הדביקים בשמו הגדול כביכול, והב' לסלק שכינתו שלא יהא נקרא אלהי ישראל. ולזה תקנו בהודאה, ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך, על דרך שכתבו התוס' (ברכות ג. ד"ה ושדנין) בשם מחזור ויטרי, מה שאומרים יהא שמיה רבא, שזו תפלה שיתמלא שמו ויהא שמו שלם, עי"ש. וזהו ולך עשית שם גדול, שיהא שמו גדול בלי פירוד, וגם ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה, שיהיו נקראים עם ה' אלה ויהא נקרא שמו עלינו אלהי ישראל, עכ"ד.

ועל כן נרמז צירוף שם הוי"ה של חודש טבת שחל בימי חנוכה, בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, שדוד המלך קורא לבני ישראל להתפלל על שתי אלה, שיהא שמו שלם בלי פירוד, ושיהא נקרא שמו עלינו אלהי ישראל, וזהו גדלו להוי"ה אתי, שיהא שם הוי"ה גדול ושלם בלי פירוד, ונרוממה שמו יחדי"ו, שיהא שמו הגדול עמנו ביחד להיות נקרא אלהי ישראל, כאשר היה בימים ההם בזמן הזה בנס חנוכה.

◆◆◆

עוד יבואר ענין צירוף שם הוי"ה דחודש טבת בפסוק גדלו להוי"ה אתי ונרוממה שמו יחדיו. ובייטב לב הביא בשם הרה"ק הרבי ר' אשר מראפשיץ זללה"ה, שנרמז פסוק זה בפרשתא דיומא, ויגש אליו ראשי תיבות גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו. וצריך ביאור ענינו לכאן.

ויבואר על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (לי"ג מדות אות יא) טעם על המנהג להוציא ספר תורה קודם כל נדרי, דהנה מבואר בתיקוני הזוה"ק (תיקון כ"ב דף סו.) כל השומר ברית, שם הוי"ה מלגאו ושם שד"י מלבר, והפוגם ברית, שם שטן מלגאו ושם ס"מ מלבר. והנה השמות הוי"ה שד"י עולה ש"מ, וכל הפוגם בברית פוגם באותן שני שמות העולה ש"מ. ובעבור זה מוציאין ספר תורה קודם כל נדרי, כי ספר עולה שם, לתקן הפגם בשמות אלו השורה מלגאו ומלבר, העולה ש"ם כמנין ספ"ר. וזהו ביאור (נוסח הושענות) רשומים בשמ"ך, וזהו ביאור (ויק"ר פל"ב ס"ה) שלא שינו את שמ"ם, רמז ששמרו ברית והיה שורה עליה לשני שמות אלו העולה ש"מ, עכ"ד.

והנה מבואר בספרים הקדושים (דברי חיים ותפארת שלמה לחנוכה) כי ימי חנוכה מסוגלים לתיקון הברית. וי"ל בטעם הדבר, כי ידוע ממדרשי חז"ל שהיוונים גזרו לבטל מצות מילה, ובכלל זה חילול קדושת הברית, אבל החשמונאים הקדושים נלחמו בחירוף נפש לבל ירעו ולבל ישחיתו בכל הר קדשי, ושמרו משמרת הקודש שיזכו בני ישראל להתקדש בקדושת הברית כראוי להם, ולכן נחקק הדבר בזמן להיות הימים האלו ימי החנוכה בכל שנה ושנה מסוגלים לתיקון הברית להטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה.

ולזה נרמז צירוף שם הוי"ה של חודש טבת שחל בימי חנוכה, בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדי"ו, הכוונה גדלו לה' אתי, להתקדש בקדושה עליונה כדי שיהא שורה עלינו שם הוי"ה מלגאו, ונרוממה שמ"ו יחדיו, שנזכה לשתי שמות הוי"ה ושד"י העולים יחד כמספר ש"ם, כענין רשומים בשמך, והזמן גרמא לכך ביומין דחנוכה שבו המשיכו החשמונאים קדושה עליונה לתקן פגם הברית.

והנה בפסוק ויגש אליו יהודה, פירשו במדרש (ב"ר פצ"ג ס"ו) הגשה לתפלה. וידוע שקבלת התפלות תלוי בשמירת הברית, וכמו שכתב הנועם מגדים (פ' ויגש) כי אתה שומע תפלת כל פה, פה בגימטריא מילה, עכ"ד. ולזה רמוז בו בראשי תיבות ויגש אליו, גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, להורות כי הגשה לתפלה תלוי בתיקון הברית הרמוז בפסוק גדלו לה' אתי כאמור.

◆◆◆

עוד יתבאר ע"פ מה שכתב רשיז"ל בפרשת בחקותי (ויקרא כו ח) אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובים העושין את התורה. ויתר על כן כתב רבינו יונה בביאורו על המשנה (אבות פ"ב מ"ד) אל תפרוש מן הציבור, בשעה שהציבור עוסקין בתורה ובמצות, הוא כתר חי העולמים וכבוד לכל ממשלתו, כי ברב עם שנאספים לקיים מצותיו הדרת מלך הוא, עכ"ל.

וכך עשו החשמונאים הקדושים שפעלו לקבץ פזורות ישראל לעסוק בתורה ובמצות, ולכן נאמר בהודאה דחנוכה, ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך, כי על ידי שנתקבצו יחד לעבוד את ה' ברוב עם, נתגדל ונתקדש שמו יתברך בכתר וכבוד לחי עולמים.

ולזה רמוז צירוף השם דחודש טבת שחל בימי חנוכה, בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדי"ו, הכוונה שעל ידי שנאספים מרובים לעשות את התורה יחדיו בציבור וברוב עם, מתגדל ומתקדש שמו הגדול בעולמו, ונתרומם כבודו בהדרת מלך.

מוסדות תולדות אהרן

עיה"ק ירושלים תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

תלמוד תורה ירושלים ○ ישיבה קטנה א' ○ ישיבה קטנה ב' ○ ישיבה גדולה ○ כולל חושן משפט ○ יורה דעה אורח חיים ○ כולל ש"ס

באר התורה ○ הלכה בעיון ○ תפארת נחמיה ○ לאסוקי שמעתתא ○ ויזרע יצחק ○ בת עין ○ זכור לאברהם ○ קרנות הגמ"ח ○ חברת משניות

בס"ד

מילא טבא וגדיא יאר

ברוב כבוד והערכה, נשגר זאת הברכה, אל פני מע"כ ידידנו הנכבד והמפואר, יפה פרי תואר, איש חי ורב הפעלים, ידועים מעשיו הדגולים, נעים הליכות ורב תבונות, עומד לימין יראי ה' בנאמנות, תומך מוסדותינו הק' בפרטות ועומד לימין מוסדות על טהרת הקודש בכללות זך הרעיון וברוך הכישרון, ועושה ומעשה במיטב הגיון

הרה"ח מוה"ר

אברהם יהושע הכהן גלאנץ

שליט"א

מגדולי עסקני דקהל יטב לב דסאטמאר קרית יואל יצ"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו שתחי' למז"ט

מהררי ציון וירושלים, נשגר ברכותינו בכפליים, ותורה הקדושה התחנני בבקשה פני צור נערץ בקדושה שיזכה לדורות ישרים מבורכים בנין וחתנין רבנן מתוך הרחבת הדעת וסייעתא דשמיא שלא ימוש התורה הזאת מפיו ומפי זרעו וזרע זרעו עד עולם, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח ברך ה' חילו ופעל ידיו תרצה, ויהי ברכת ה' עליו, ואך טוב וחסד ישכון באהלו כל הימים. להתברך בכל טוב שפע ברכה והצלחה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, בכל אשר יפנה ימצא ברכה וחסד חיים ושלום, עוד ינובון בשיבה דשן ורענן יחד עם נוו"ב שתחי' אשת חיל עטרת בעלה העומדת לימינו ובקרוב ממש נזכה לביאת ינון בשמיעת קול שופר של משיח וכל הרשעה כולה בעשן תכלה בבנין בית הבחירה בב"א.

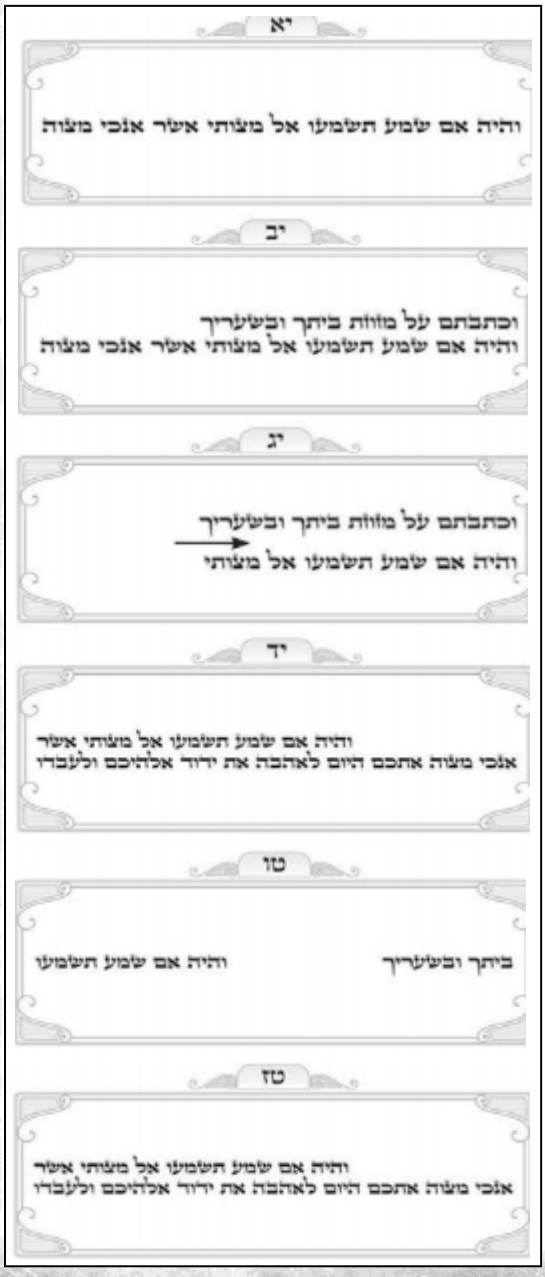
המברכים בכבוד והערכה

בית הנהלת המוסדות ונתן הלוי וואלעס

נ"ך ע"י הרה"ג ר' שמעון יואל בראך שליט"א
מו"ץ לענין סת"ם דקהלתינו הנ' - מח"ס כתיבה תמה כהלכתה
שאלות ותשובות בהלכות סת"ם
שהגיע בקרבי ההוראה
לשכת הסת"ם

סעיף לו – אופן כתיבת הפרשיות

מבוא הסת"ם: כתב בשו"ע (שם) "יעשה כל פרשיותיה פתוחות, חוץ מפרשה אחרונה הכתובה בתורה שהיא 'והיה אם שמוע' שיעשנה סתומה, ואם שנה פסול. הגה. ויש מכשירים בכלם פתוחות, ובמדינות אלו נוהגים אף פרשת והיה אם שמוע בראש השיטה כשאר הפרשיות. ולכן נהגו שפרשת 'קדש לי' 'והיה כי יבאך' ופרשת 'שמע' מתחילין בראש שיטה, ובסוף 'קדש לי' ובסוף 'והיה כי יבאך' מניחים חלק כדי לכתוב תשע אותיות, ובסוף שמע אין מניחים חלק. ואם מניחים הוא פחות מכדי לכתוב תשע אותיות. ופרשת 'והיה אם שמוע' מתחילים באמצע שיטה עליונה, ומניחים לפניה חלק כדי לכתוב תשע אותיות. ונמצא ששלשה פרשיות הם פתוחות בין להרמב"ם בין להרא"ש, ופרשה אחרונה היא סתומה לדעת הרמב"ם", עכ"ד השו"ע.

הנה כדי שיוכל הקורא להבין הדק היטב, נקדים הקדמה קצרה: הנה בתורה יש פרשיות סתומות, ויש פרשיות פתוחות. פרשת פתוחה היא, שהיא פתוחה לעצמה ואינה נמשכת למעלה. ופרשת סתומה היא שנמשכת לענין שלמעלה, אלא שניתן רווח ביניהן כדי שיתבונן משה בין פרשה לפרשה (מחצה"ש סימן לו ס"ק מח). ונחלקו הרמב"ם והרא"ש איך עושים פרשיות פתוחות וסתומות. והנה לכו"ע צריך להיות בין פרשה לפרשה רווח בשיעור ט' אותיות, בין בפתוחה ובין בסתומה, ודין זה הוא לעיכובא, שאם לא הניח רווח של ט' אותיות בין פרשה לפרשה פסולה (פמ"ג סימן לב משב"ז ס"ק כו).

דעת הרמב"ם (הל' ס"ת פ"ה) שפרשה **פתוחה** היינו שמתחיל הפרשה בתחילת השורה (ציור יא), וצריך רווח בשורה שלפניה, וזה יתכן או על ידי שמניח בסוף השורה הקודמת חלק ט' אותיות (ציור יב), או שמניח חלק את כל השורה (ציור יג), ופרשה **סתומה** היינו שמתחלת באמצע השורה (ציור יד) או בסופה.

אבל דעת הרא"ש (הלכות ס"ת סימן יג) **שסתומה** היינו שיש רווח באמצע השורה, ומב' צידי הרווח כתוב (ציור טז), והיינו שהפרשה הקודמת נגמרה באמצע השורה, ומניח רווח ט' אותיות, ושוב מתחיל באותה שורה הפרשה סתומה, אבל אם הניח חלק את כל תחילת השורה (ציור טז), הוי פתוחה. ולשיטתו כל שהרווח בתחילת השורה או בסופה נחשב

פתוחה, ואם הניח שורה שלמה חלק (ציור יז) הוי סתומה. דחשבינן כל השלש שורות, שורה שסיים בה פרשה ראשונה, ושורה הפנויה, ושורה שתחתיה שהתחיל בה הפרשה, כאילו הן שורה אחת, והאויר הפנויה הוא באמצע השיטה דמקרי סתומה כנ"ל.

יז

וכתבתם על מזוזת ביתך ובשעריך
והיה אם שמע תשמעו אל מצותי

ועכשיו נבוא לבאר דעת השו"ע, שלשה פרשיות ראשונות צריכה להיות פתוחות, ופרשה אחרונה סתומה. ולכן יתחיל ג' הפרשיות הראשונות בראש שיטה, וכן יסיים אותן באמצע שיטה חוץ מפרשה שלישית שיסיים בסוף השיטה. ובזה הוא פתוחה לדברי הכל. ופרשה אחרונה יתחיל לאחר שישאיר חלק כשיעור ט אותיות, ואז חשובה פרשה אחרונה סתומה לדעת הרמב"ם, [כיון שלא מתחיל בתחילת השורה], אף שלדעת הרא"ש אינה נחשבת סתומה אלא פתוחה.

והטעם כיון שאי אפשר לכתוב את שתי הפרשיות בשטה אחת, כדי לעשותה סתומה לדברי הכל, לא מיבעיא בשל ראש דכ"א מהפרשיות נכתב בקלף בפני עצמו, אלא אפילו בשל יד, שהרי כל פרשה צריכה להכתב בעמוד אחר, ואם ישאיר שיטה חלק, ויתחיל בראש שיטה השניה חשובה היא פתוחה לדעת הרמב"ם, ואם יתחיל את הפרשה אחר ט אותיות, חשובה פתוחה לפי הרא"ש, לכן הכריע השו"ע כשיטת הרמב"ם, שדברי הרמב"ם עיקר בזה. וכן היה המנהג.

אמנם בט"ז (שם ס"ק כו) כתב עצה לעשות את הפרשה סתומה בין לדעת הרמב"ם ובין לדעת הרא"ש, ע"י שיניח בסוף הפרשה השלישית, וגם בראש הפרשה האחרונה ריוח פחות מט' אותיות קטנות (ראה ציור יח), באופן שרק ע"י צירוף הריוח של שתי הפרשיות, תהיה ט' אותיות, וע"ז תיחשב הפרשה האחרונה פרשה סתומה, וכ"כ הגר"א ועוד אחרונים. [וראה בזה באחרונים כמה אופנים כמה לשייר בין הפרשיות].

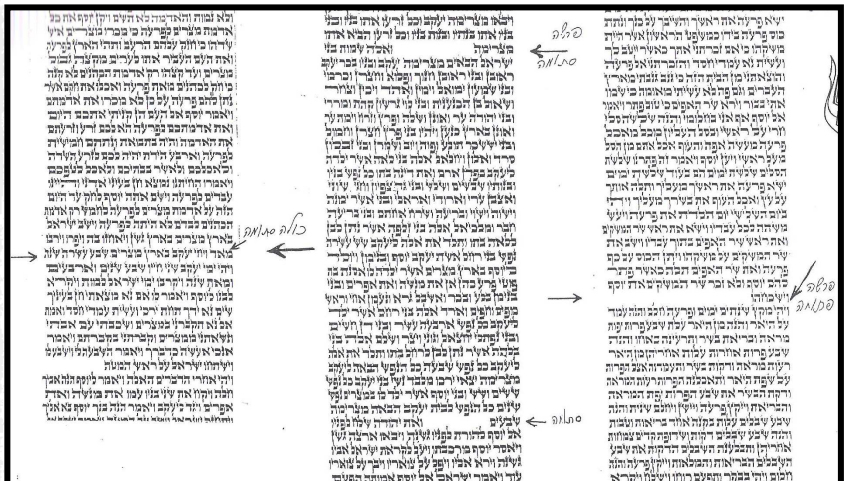
יח

וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך
וכתבתם על מזוזת ביתך ובשעריך

והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי
מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלקיכם
ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש

אמנם השו"ע הרב (שם סעיף נב) והמאמר מרדכי (שם) ועוד אחרונים כתבו לפקפק על דברי הט"ז, וכתבו שבאופן זה לא חשוב פרשה כלל, כיון שצירוף לא מהני, ואין כאן לא סתומה ולא פתוחה, כיון שריווח ט אותיות בין פרשה לפרשה הרי הוא לעיכובא. וראה עוד בביאור הלכה (שם ד"ה לדעת הרמב"ם), וכן משמע מהשו"ע שלא כתב עצה זו.

והנה רוב בני אשכנז נהגו לכתוב את הפרשה הרביעית לפי דעת הט"ז, ולכן אין לבני ספרד להניח תפילין אלו, כיון שלדברי השו"ע נראה שאין הפרשיות כשרות, ורק מהנוהגים כשיטת שו"ע הרב [חסידי חב"ד] הכותבים את הפרשיות כשיטת הרמב"ם, יכולים בני ספרד לקחת תפילין אלו. אבל בני אשכנז רשאים להניח תפילין של בני ספרד, כיון שהם כשרים אף להסוברים כהרמ"א, שהרי דעת הרמ"א שאם הפרשה הרביעית פתוחה כשר, ודו"ק.

ידיעות הסת"ם:

תשובה ממרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע

שכתב לכ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל שיש לנהוג כהט"ז

כתב רביה"ק בשו"ת דברי יואל (או"ח סימן ה), וז"ל:

שוכטו"ס אל כבוד ידידי תלמידי הה"צ המאוה"ג חו"ב חו"פ בנש"ק כש"ת מוה"ר אברהם יצחק קאהן שליט"א [זצ"ל] בעיה"ק ירושלים תובב"א.

אחדשת"ה באה"ר כמשפט. היות כי בבוא מכתבו לכאן לא הייתי בביתי, כי הייתי מחוץ לעיר לצורך רפואה, והגם שנשלחו המכתבים מהכא להתם, אבל היה סיבה בכמה מכתבים שנשארו פה, ולא ראיתי עד הנה. וביום י"ג אלול בא לנגד עיני מכתבו בדבר שאלתו בפלוגתת הפוסקים שבפרשת והיה אם שמוע בתפילין, ושם כתב לאמר שביום טו אלול יהיה בנו נ"י בר מצוה, וצריך תשובה דחופה באופן שיהיו נגמרים התפילין ביום טו. והיות שמעת ראיתי את מכתבו ביום י"ג, אין שום מציאות שיגיע לשם תשובתי עד יום ט"ז, ובוודאי עשה איזה הכרעה וכבר נגמרו התפילין. וא"כ אין עוד נפ"מ כ"כ במכתבי למעשה, אך ראיתי להשיב מפני הכבוד.

הנה בעיקר השאלה העתיק במכתבו הרבה גדולים שנחלקו בדבר. ויש לדבר בזה הרבה, אך לא ראיתי להאריך בהענין כי מי אנכי להכריע בין ההרים הגדולים, ודעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, **אך זה אוכל לכתוב לו, כי התפילין שלי המה של כ"ק אבא מארי הגה"ק זלה"ה, שהיה מניחם כל הימים שאני זוכר, ולאחר פטירתו נפלו לי בירושה ומאז אני מניחם. והסופרים בסיגוט שראו התפילין הכירו הכתב שהיא של רבי שמואל סופר זלה"ה, שהיה סופר מצויין בסיגוט ומפורסם בחסידות עצומה בימי זקני הגה"ק מאוה"ג בעל ייטב לב זלה"ה. ובאלו התפילין אני רואה שנכתב בשיטת הטורי זהב** (סימן לב ס"ק כו). **וא"כ אני רואה שאבותי הקדושים זלה"ה נהגו למעשה כשיטת הטורי זהב".**

וכמו שכתב רביה"ק זי"ע, שתשובה זו יגיע להשואל כ"ק אדמור מתולדות אהרן זצ"ל, אחרי שיכריע בעצמו כדת מה לעשות. מכיון שזה יגיע מאוחר. הריני להעתיק מתוך ספר זכור לאברהם (ח"א סימן ה סעיף נט) מנהגי כ"ק אדמור מתולדות אהרן זצ"ל. איך נהג למעשה. וכן עוד פרטים בזה.

וז"ל לגבי צורת הפרשה הסתומה בכתיבת הפרשיות, נהג רבינו [האדמו"ר מתודלות אהרן זצ"ל] כדעת הרמב"ם וכמ"ש המחבר.

ושם בס"ק פה כתב: הנה רבינו הסתפק בזה איך לנהוג, וערך שאלתו בכתב לרבו מרן הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל, שם מברר רבינו רשימה ארוכה בדעת גדולי הפוסקים לכאן ולכאן. ופונה לרבו שיכריע בדבר. ומאחר ותשובת רבו איחרה לבוא שלח לחקור אחר מנהג האי ספרא רבא הרה"ק מרן האור פני משה מפשעווארסק זי"ע, ונתברר לו שכתב כשיטת השו"ע, ע"כ בצירוף דעת בעל התניא [שלאור פסקיו הלך תמיד בדרך כלל, ובפרט לחומרא] שהנוהג כהט"ז מכניס עצמו לספק תפילין פסולים, נהג בזה שלא כהט"ז. וכנראה שמאחר שמן השמים גרמו לו לנהוג כך, כבר לא שינה גם אחרי שקיבל תשובת רבו.

תם ונשלם בסיעתא דשמיא, חלק א' של סימן לב (ס"א – ל"ו) – הלכות כתיבת סת"ם,

ובס"ד בגליונות הבאים נסכם אופן עשיית הבתים של תפילין (סעיפים ל"ז – נא).

סדר הדלקת המנורה
נלמד מסדר כתיבת סת"ם

הנה נחלקו הפוסקים בסדר הדלקת נרות חנוכה. דהנה בשו"ע (או"ח תרעו ס"ה) נפסק שיתחיל להדליק בליל ראשון בנר שכנגד ימינו. ובלילה שני מוסיף עליו נר סמוך לו כנגד שמאלו. ויתחיל ויברך על הנוסף. ופונה לצד ימין, וכן בכל לילה. וסובר המחבר דמ"ש חז"ל 'כל פינות שאתה פונה יהיו לימין', היינו שמתחיל בצד שמאל [הנר הנוסף] 'ופונה' לימין [נר הראשון].

אמנם דעת הלבוש והט"ז (שם ס"ק ו) 'שכל פינות שאתה פונה יהיו לימין', היינו שילך מימין לשמאל. וכל פינות וכו', היינו 'התחלת' הפניה תהיה מימין. ולכן סוברים שיש להדליק הלילה הראשונה בנר שאצל הכותל, ובליל שני יוסיף לו נר שני סמוך לו לצד חלל החדר. ויתחיל בנר הנוסף, ויסיים בנר שאצל הכותל, וכן בכל לילה ולילה, עי"ש.

ושניהם הביאו סעד לדבריהם מאופן כתיבת סת"ם.

דהנה הלבוש הסובר שמתחילים מימין לשמאל, כתב שכן דרך כתיבת סת"ם, להתחיל מימין. דמתחילים לכתוב בצד ימין של השורה. הרי שפניה למין הוא 'להתחיל' מימין. אמנם בספר אלי' רבה (שם ס"ק ו) דחה הראיה מכתיבת סת"ם, דנהי דאת השורה מתחילים מימין לשמאל, מ"מ כתיבת כל אות ואות, מתחילה משמאל לימין, ולכן יש להדליק המנורה, משמאל לימין, כמו שנפסק בשו"ע.

והנה בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן קפז) האריך בענין כל פניות לימין. ומסיק דיש חילוק כשמקיף 'ברגל' שאז מתחיל מצד שהוא לימין לו, ומקיף באופן שגם סיומו הוא מימינו לפי הפוך פניו. להעומד במקומו ועושה מצוה, כגון **'נר חנוכה'**, ולולב, שמתחיל משמאל ופונה לימינו.

והביא הראיה של הלבוש מכתיבת השורות מימין לשמאל, ודחיית הא"ר שהאותיות עצמם כותבים משמאל לימין וכתב החת"ס וז"ל "והנה מ"מ לא נתיישב מ"ט אנו כותבים ומסדרים השורות מימין לשמאל בתורתינו הקדושה. ומהרי"ל בתשובה סימן מ' נתקשה בזה. ולפע"ד לא קשה מידי, דלפמ"ש למעלה א"ש הכל בעזהש"י. דודאי לפי ההנחה שלהם שסיום כל שורה ושורה הוא סיום הכתיבה, אז קשה כנ"ל. אבל אינו כן, אלא סיום כל הספר. וידוע שצריך לסיים באמצע השיטה. לכן אי היו מתחילים בשמאל ופונה לימין, מ"מ עדיין לא הוה גמר ההפנאה עד שסיים הספר, ואז היה מסיים באמצע השיטה בחציה השמאלית, וחציה הימנית היה מניחה פנוי. נמצא שהתחיל בשמאל ומסיים בשמאל. אבל עכשיו שמתחיל מימין, הרי הוא מסיים באמצע שיטה, באופן שחציה הימנית נכתבת והשמאלי פנויה, והו"ל מתחיל בימין ומסיים בימין. אמנם צורת כל אות ואות נכתב ונמשך משמאל לימין, כעומד במקומו ומקיף ביד שמסדר משמאל לימין. **נמצא ב' האופנים הנ"ל תורה היא ומרומזים בכתיבת תורתינו הקדושה. וממקום שבא הלבוש מכתיבת בני ברית משם מוכח להיפך".**

ומסיק החת"ס: "העולה מזה להלכה ולמעשה:

א. המקיף ברגל מתחיל מצד שהוא לימין לו, ומקיף באופן שגם סיומו הוא מימינו לפי הפוך פניו. וכו'. **סימן לדבר הכותב ספר תורה מתחיל בימין ומסיים בימין באמצע שיטה בסוף הספר.**

ב. בעומד במקומו ועושה מצוה, כגון נר חנוכה, ולולב, מתחיל משמאל ופונה לימינו. **סימן לדבר אותיות התורה שנכתבים ונמשכים משמאל לימין, והיינו כתיבה תמה שכתב בה סת"ם".**

בעזהשי"ת

שלמי תודה והברכה

לידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר אברהם בערקאוויטש ומשפ'

אב"י בוויליאמסבורג יע"א

אשר המציא לנו עבור תומכי כולליגו הק'
הספר המיוחד במינו "כד עייל שבתי"

אשר זכה להוציא לאור עולם מזקינו הרב החסיד

מו"ה **שבתי מרדכי בערקאוויטש** ז"ל

מנהל התאחדות הרבנים

אשר היה קשור ואדוק למרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע

ישא ברכה מאת ה' וזכות החזקת התורה יעמוד לו להתברך בכל משאלות לבו לטובה

המברכים ביקרא דאורייתא

הנהלת הכולל – וועד המגבית

דיני הכריעות ופסיעות בסיום השמונה עשרה (ד)

א] אחר שסיים תפילת השמונה עשרה ופוסע לאחוריו ועומד וממתין עד שיתחיל הש"ץ תפילתו אסור לו לסובב פניו לאחוריו לצד הציבור שעומדים מאחוריו והיינו לצד מערב ורק אחר שסיים הש"ץ תפילתו בלחש מותר להחזיר פניו (א) ויש מקום להחמיר ולהמתין עד שיסיימו רוב הציבור תפילתם (ב).

ב] י"א דהאיסור להחזיר פניו הוא גם לצדדין לימין ושמאל (ג).

ג] אם סיים תפילת שמונה עשרה ואינו יודע אם האדם שמתפלל מאחוריו גמר תפילתו ויכול לפסוע יש שכתב דאפשר להביט לעבר רגליו או לסובב פניו במהירות לרגע כדי להימנע מלהפריע את כוונתו (ד).

ד] כשפסע השלושה פסיעות לא יחזור מיד למקומו והעושה כן דומה לכלב ששב על קיאו (ה).

ביאורים והוספות

(א) רמ"א סעיף ב', ויש בזה ב' טעמים דלפי הטו"ז הטעם הוא כדי שלא יגרום בלבול כוונה לאותם העומדים עדיין באמצע תפילתם ע"י שמסתכל בהם ובלבוש כתב טעם אחר שיחשדוהו שמיהר ודילג בתפילתו ולכך גמר תפילתו במהירות ועיי"ש בלבוש שמביא טעם אחר שהופך פניו מן צד של השכינה שהציבור עומד לפניו יתברך.

(ב) בביאור הלכה ד"ה אסור כתב דתלוי בשני הטעמים דלדעת הטו"ז דחוששים לבלבול דעת המתפללים א"כ יש להחמיר אפי' אם סיים הש"ץ תפילתו אם רוב הציבור עדיין עומדים בתפילה וכמו"כ לטעם השני של הלבוש דהופך פניו מן השכינה י"ל דאין לסבב פניו כ"ז שהציבור עומד ומתפלל לצד השכינה אך לטעם הלבוש שיחשדוהו שדילג בתפילתו לפי"ז אחר שכבר סיים הש"ץ אין חשד זו ומסיק דלמעשה יש לעיין בזה.

(ג) כן משמע בערוך השולחן סעיף ג' שכתב "כל שהש"ץ לא התחיל לא יחזיר פניו לצד אחר אלא עומד ופניו למזרח" ומשמע מדבריו דעיקר הזהירות שלא לסבב פניו מצד מזרח ובפמ"ג כתב" לא יהפוך פניו למערב וכדומה" וכן הוא לכאורה לטעם הלבוש שלא יהפוך מצד השכינה שהציבור עומד לפניו יתברך דהעיקר תלוי שיהיה משותף עם הצד שהציבור מתפלל שם. אמנם להטעם שיחשדוהו שדילג בתפילתו בזה יש לעיין דהרי כבר הקשו במחצה"ש סק"ט ולבושי שרד סק"ו דמהו האיסור לסובב פניו הרי בזה שפוסע ג' פסיעות כבר רואים הציבור שגמר תפילתו ויש חשד שדילג בתפילתו ותירצו דכל עוד שעומד בצורת עמידתו לנוכח הכותל ולא משנה גופו מצורת עמידת הציבור לא ירגישו כ"כ ולא יחשדו בו שהרי הם עומדים באמצע התפילה אבל אם מסובב עצמו לנוכח הציבור בזה ירגישו ויחשדו בו ולפי"ז יש לדון אם מסובב ראשו לצדדין ומביט לכאן ולכאן האם פעולה זו ניכרת יותר מהג' פסיעות שיעורר את החשד וא"כ יהיה אסור או יתכן דעדיין אין ניכר כ"כ ואין לאסור ובפרט דלטעם בלבול הכונה יש לומר דלא שייך כלל.

(ד) תפילה כהלכתה בשם בית יחזקאל ח"א עמוד ל"ו.

(ה) בגמרא יומא נ"ג ע"ב מבואר שאם חוזר לאלתר דומה לכלב השב על קיאו והטעם בזה מבואר בטור שאם חוזר מיד הרי זה דומה לתלמיד שנפטר מרבו ופסע לאחוריו וחוזר מיד שסופן מוכיח על תחילתו שלא פסע לאחוריו כדי ליפטר ממנו והוא מגונה ובטו"ז סק"ג מפרש דכיון שחוזר תיכף משמע שמה שהתפלל אינו נוח לו ורוצה להתפלל שנית מה שהתפלל כבר וא"כ הוא מבזה את תפילתו והב"ח מפרש את הדמיון לכלב ששב על קיאו דהטעם שלא יחזור מיד הוא כדי להראות שכבר נפטר מרבו על מה שהיה מבקש על העבר החזירנו בתשובה שלימה לפניך וסלח לנו אבינו כי ניחם על עונותיו ולא ישוב עוד לעשות כאשר עשה ועל דעת זה נפטר מרבו והלך לו ואם יחזור מיד נראה דחוזר ממחשבה זו ועלה בדעתו לעשות עוד כמעשיו שעשה לשעבר ושעל כן חוזר לפני רבו לחזור ולהתפלל לפניו שימחל לו על הרהורים רעים ומחשבתו הרעה וזה דומה ממש לכלב השב על קיאו שלאחר שהקיא דברים הנמאסים עליו שב לאוכלן וכך מורין מעשיו של זה שלאחר שהיו מאוסין עליו מעשיו הרעים שעשה לשעבר חזר וחשב לעשותן עיי"ש.

ה] לכתחילה ישאר לעמוד במקום שכלו הפסיעות וימתין שם עד שיגיע הש"ץ לקדושה שבחזרת בש"ץ ואפילו עובר זמן הרבה עד שהש"ץ מתחיל החזרה אין היתר לחזור למקומו [ו]

אמנם בשעת הדחק שהמקום צר ודחוק וקשה לעמוד שם או בזמנים שאומרים פיוטים שקשה להמתין במקומו עד שיגיע הש"ץ לקדושה בזה יש להקל לשוב על מקומו מיד כשהש"ץ מתחיל חזרת הש"ץ [ז]

ורבים מקילין בזה ויושבין מיד כשגומרים תפילתם והוא נגד ההלכה המפורש בגמרא ובשו"ע ויש לעורר את הציבור על זה [ח].

ו] המתפלל בביתו ביחידות [ט] או שנמצא בבית הכנסת ומאריך בתפילתו וגומר תפילתו אחר שסיים הש"ץ קדושה [י] לכתחילה יש לו להמתין כפי השיעור שיגיע הש"ץ לקדושה או עכ"פ שיעור הזמן עד שיתחיל הש"ץ חזרת הש"ץ [יא] אמנם בשעת הדחק יש להמתין עכ"פ שיעור הילוך ד' אמות [יב].

ז] גם הש"ץ אחר שפסע פסיעות על תפילת הלחש יש לו להמתין שיעור הילוך ד' אמות ורק אח"כ יחזור למקומו לחזרת הש"ץ או לקדיש [יג].

ח] אם הש"ץ צריך להמתין עד שיהא תשעה עונים או שממתין על הרב שיסיים תפילתו יש לו ג"כ ליזהר שלא לחזור למקומו עד הזמן שמתחיל חזרת הש"ץ [יד] ויש חולקים על זה וסבירא ליה דהש"ץ יכול בינתיים לחזור למקומו [טו] אך במקום טירחא דציבורא או כבוד הרב יכול להתחיל חזרת הש"ץ מיד ואפילו בלא המתנת שיעור ד' אמות [טז].

ביאורים והוספות

(ו) שו"ע שם סעיף ב' פמ"ג משב"ז סק"ה.

(ז) במג"א סק"ו מביא כן מהלחם חמודות וב"ח ואליה רבה ודרך החיים כמבואר במשנ"ב סק"י וטעם הדבר שמותר לחזור כשמתחיל הש"ץ חזרת הש"ץ דאז שוב אין בזה גנאי בחזרתו למקומו כי נראה לכל שחוזר למקומו בשביל אמירת קדושה במקומו דשם יש לו כוונה יתירה.

(ח) בכף החיים (סק"ז) מביא בשם התורת חיים סופר סק"ב "מהתימה שהמון עם מקילים בזה ויושבים מיד כשגומרים תפילתם וכשמגיע הש"ץ לקדושה עומדין והוא כנגד הדין המפורש כאן ולכל הפחות צריכין לעמוד על מקומן עד שיתחיל הש"ץ לתפילה ומן הראוי לעורר העם על דבר זה עכ"ל וכן תמה בהליכות שלמה (תפילה פ"ח אורחות הלכה הערה 143) על מה שהעולם לא נזהרין בזה וכן במה שאין נזהרים שלא להפנות ראשו לצדדין עד שיסיים הש"ץ ועיין בלקט הקמח החדש (סק"ב) שכתב לימוד זכות ליישב וכן בשו"ת משנה הלכות (ח"ה סימן ל"א) כתב ללמוד זכות על העולם אע"פ שעושין שלא כדין עיי"ש.

(ט) וממילא אין לו מה להמתין כי אין שם חזרת הש"ץ.

(י) כ"כ בכף החיים סק"כ.

(יא) ברמ"א סעיף ב' מיקל בזה דסגי להמתין שיעור הילוך ד' אמות אך המג"א הביא בשם הב"ח וכ"פ בא"ר משנ"ב ושועה"ר להחמיר כמ"ש בפנים והיינו שיש לשער משך שיעור הזמן שלוקח בבית הכנסת משעה שגומר שמו"ע עד שמגיע הש"ץ לקדושה כפי רגילותו בדרך כלל.

(יב) שהוא 3 סעקונדע"ס (שניות).

(יג) במג"א סק"ז כתב דמדינא יכול לחזור מיד דהדבר ידוע שעושה כן להוציא הרבים ידי חובתו ואינו נראה ככלב השב על קיאו אבל בבאוה"ל ד"ה והש"ץ יעמוד מביא בשם הגר"א דמדינא צריך להמתין שיעור הילוך ד' אמות דנפסק (בסימן ק"ה סעיף א') דבין תפילה לתפילה צריך להמתין שיעור ארבע אמות.

(יד) דלא גרע מיחיד המתפלל לעצמו דלשיטת הב"ח המובא במשנ"ב סקי"א יש להמתין שיעור הזמן שמגיע הש"ץ לקדושה כ"ד הגרשז"א הובא באבני ישפה.

(טו) כן דעת הגרח"ק הובא באשי ישראל (פכ"ג הערה רמ"ג).

(טז) דמבואר במג"א דמעיקר הדין הש"ץ אין צריך להמתין כלל כי יודעים שחוזר בשביל חזרת הש"ץ אלא דלכתחילה יחמיר להמתין שיעור ד' אמות כמבואר בביאור הלכה הנ"ל.

קבעו שיר ורננים

באותות כבוד והערכה, נשגר כוס של ברכה, לכבוד מע"כ ידידינו החשוב, אהוב וחביב, ראש וראשון לכל דבר קודש, ותומך במדת הגודש, ובמיוחד לבו בוער למען מוסדותינו הק' פה עיר הקודש, מפורסם במעשי הצדקה וחסד, ותיק וחסיד אשר עם קונו מתחסד, עוזר וסומך לכל אשר אליו פונה, בסבר פנים יפות לכ"א עונה, נודע ברוחו הנדיבה ובנפש מסורה, עוטה כשלמה אורה, לו יאה שבח ושירה, ה"ה

הרבני הנגיד המפואר נש"ת

מוה"ר

יצחק צבי קליין

הי"ו

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'

לרגל השמחה שבביתו שורה, ברוב חדוה ואורה

נישואי בתו החשובה שתחי'

למז"ט ובשעטומ"צ

מה' ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגנזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולט**ב**
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכל**ל**
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתו**ב**
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון ו**ירושלים**

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק ירושלים תובב"א

יעקב יצחק יאקאן

ב' טבת

הגה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב זי"ע
[בעל "עטרה לראש צדיק"]

מתולדותיו

הרה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב זי"ע נולד כבנו בכורו לאביו הגה"ק רבי יהושע אשר מפאריסוב בנו של היהודי הק' מפרשיסחא זי"ע, כבר בצעירותו נודע כגאון ופוסק ובעל הוראה, כמו"כ הי' דבוק בצדיקי דורו ה"ה הרה"ק מראדושיץ והרה"ק ר' אלעזר מקאזניץ זי"ע.

לאחר הסתלקות רבו הק' מקאזניץ נסע להרה"ק רבי נתן דוד משידלאווצא זי"ע בן דוד הרה"ק רבי ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע בנו של היהודי הק', להסתופף בצל קדשו, כאשר הגיע אליו לשבות בשבת לפני ראש השנה, והיה בדעתו להישאר בשידלאווצא על ר"ה, שלח הרה"ק ר' נתן דוד לקרוא לו על מנת לקבל את ברכת הפרידה, באמרו כי בביתו ממתינים לו הרבה אלפי ישראל אנשי שלומו, אך הוא בענוותנותו הרבה ענה לו: מי אנוכי לנהל עדה קדושה – צאן קדשים, רצוני להישאר אצלכם על ראש השנה, אמר לו הרה"ק משידלאווצא: מצינו שאמר הקב"ה למשה "מה תצעק אלי" וכי למי יצעק אם לא להשי"ת, אך הענין הוא כי משה רבינו בגודל ענוותנותו לא רצה לקבל עליו התמנות, באמרו: מי אני לעשות טובה לישראל, ועל זה אמר לו הקב"ה: "מה תצעק אלי" דווקא, "דבר אל בני ישראל ויסעו" אליך, סע לשלום לביתך ויסעו אליך ישראל, וברכו שיוושעו כל האנשים הדופקים על פתחו ברוחניות ובגשמיות.

ואכן נסע לביתו, ובשולחנו הטהור בליל ראש השנה, הזכיר א' החסידים את בתו שהיתה סגי נהור ר"ל, ונתן לו הרה"ק את עין הדג באמרו "טוב עין הוא יבורך" וציוה לו שיתן זה לבתו ותתרפא, אך משום עינא בישא אמר לו שיעקור את דירתו למקום אחר, וכאשר אמר כן היה ונפקחו עיניה.

פע"א הזכירו לפניו אברך צעיר שחלה אנוש אמר: על פי התורה אין בית דין של מעלה מענישים פחות מבן עשרים, וא"כ מוכרח להחלים, וכן היה, אך כשמלאו לו שנתו הכ' שבק חיים, לימים שוב קרה ואברך נוסף חלה ונטה למות, אמר שוב שאין ביד בי"ד של מעלה להענישו, ופנה לשלה הרבנים שנכחו שם ואמר: חוששני שמא ידונו אותו שוב כשיהיה בן כ' כמקרה שקרה להלה, א"כ תוציאו פסק דין שעליו לחיות, וכן עשו ונתרפא כליל והאריך ימים.

זמן מה לפני הסתלקותו רמז ואמר: "למה לי חיים אם לא שומעים לי בשמים", כמו כן גילה כי ראה בחלומו שבא לבית הכנסת וראה אנשים שוכבים ופניהם למעלה ועטופים בטליתותיהם ואמר לו שגם הוא יעשה כמוהם כי זה ענין השתחויה וביום ה' פר' ויגש ב' טבת תרמ"ט השיב נשמתו ליוצרו ומנוחתו כבוד בפאריסוב באהל אביו.

ימי ההילולא

א' טבת

- התנא הקדוש רבי אבא
- רבי יאיר חיים בכרך [חוות יאיר]
- רבי נפתלי הירץ מברעזאן
- רבי שאול מטבריה
- רבי צבי הירש מפרעמישלאן
- רבי חיים מקראשנאויץ
- רבי אהרן גרינפעלד מוויטקא

ב' טבת

- רבי יעקב סלאנים מחברון
- רבי אברהם משה מפרשיסחא
- רבי יעקב צבי ראבינאוויטש מפאריסוב [עטרה לראש צדיק]
- רבי משה חיים מאלטשטאט
- רבי מרדכי זאב ארנשטיין מלעמבערג
- רבי יעקב אבן ציר מפאס-מאראקא [שו"ת משפט וצדקה ביעקב]

ג' טבת

- רבי אליעזר זאב מבאטשעטשא
- רבי אברהם בראנדוויין מסטרעטין [דגל מחנה יהודה]
- רבי מרדכי מיכלאוויטש מראדוויל
- רבי מרדכי ברודא ממיאווא [שו"ת מהר"מ ברודא]

ג' טבת

הגה"ק רבי אברהם מסטערטין זי"ע

ואלה תולדות

הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע נולד בשנת תקס"ה כבנו בכורו של הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זי"ע, עם פטירת אביו הק' מילא את מקומו באדמורו"ת סטרעטין, כ"א שנים הנהיג את חסידיו משנת תר"ד עד יומו האחרון מוצש"ק יום ג' טבת תרכ"ה השיב את נשמתו ליוצרו.

נודע היה כפועל ישועות בדברי קדשו, וכשבאו אליו לבקש שיעורר רחמים על החולים היה רגיל לומר שהמחלה אינה זו שאומרים הרופאים, והיה מכנה אותם בשם אחר לגמרי, וכך נתרפאו החולים, ומסופר שפעם הי' בעיר הסמוכה לסטרעטין ובהיותו שם חלה קשות אחד מחסידיו, והלך הרה"ק לבקרו ויהיב ליה ידיה ואוקמיה, הלה קם מחליו, ומיד ציוה הרה"ק לנסוע מהר לביתו, בדרך נתהפכה המרכבה, והיה נס גדול שלא אירע להם מאומה, ובמשך כל זמן הנסיעה זירז אותם הרה"ק לנסוע במהירות גדולה, וכשהגיע לסטרעטין לא הלך לביתו כדרכו, אלא רץ לבית המדרש של אביו הקדוש וישב מיד על כסא אביו, במשך כמה שעות המשיך לשבת שם כשפניו לוהטים כלפיד אש, ורק לאחר שעות ארוכות חזר לביתו, ולאחר מכן גילה טמירות, שהשטן הוא המלאך המוות, רדף אחריו ורצה להזיקו, מפני שריפא את האברך.

פע"א כשאחד מאנשי שלומו שהיה גר בבראד היה חולה מסוכן, שלח הלה שליח מיוחד אליו בשבת שיבקש עליו רחמים, וכאשר נודע הדבר להגה"ק רבי שלמה קלוגער המגיד מישרים בבראד, חרה לו הדבר היטב שחיללו שבת בשליחת השליח, לאחר כמה שבועות בא הגה"ק מסטרעטין לבראד ושבת שם בשב"ק, בבוקרו של יום השבת הלך אל המגיד על קידוש, והיה אז שעת הכושר, ושאל אותו המגיד: הכיצד הרשה לחסידיו לחלל שבת בשליחת שליח חוץ לתחום, ענה לו הגה"ק כי זהו גמרא מפורשת שמותר לשלוח שליח לחכם שיבקש רחמים, אך הגה"ק מבראד אמר: אני איני זוכר גמרא זאת, אמר לו הגה"ק מסטרעטין: הרי איתא בגמרא כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, והנה מבואר להלכה בשו"ע כי אם רופא מומחה נותן רפואה לחולה מסוכן מותר לחלל שבת, ובאמת מנין אנו יודעים שהרופא ביכלתו לרפאות, אלא כבר למדו כן מפסוק "ורפא ירפא" מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות, ועתה הרי הדברים ק"ו כי מה לענין רופא שאמרו שניתן לו רשות לרפא ולא חובה, נפסק בשו"ע שמותר לחלל שבת, ואילו לגבי חכם שאמרו "ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים" שהוא לשון חיוב שחייב ללכת אל החכם, אם כן בוודאי שמותר לחלל שבת, והודה הגה"ק ר' שלמה קלוגער ושיבח את הדברים.

ימי ההילולא

ד' טבת

- רבי חיים שניאור זלמן שניאורסון מלאדי
- רבי אברהם אלחנן אונגאר מקאלאשין
- רבי גרשון חנוך העניך מראדזין [בעל התכלת]
- רבי יהושע אייזיק שפירא מסלאנים [רבי אייזל חריף]

ו' טבת

- רבי יחיאל מיכל ממוש - תרי"ב
- רבי יחזקאל שרגא משינאווא - תרנ"ט
- רבי שלמה יהודה ראב"ד סיגעט – תרס"ח
- רבי מנחם מאניש סאפרין מפעלשטין - תרע"ג
- רבי חיים שלמה ראטנבערג מקאסאן - תר"פ
- רבי אהרן ישעי' מהאדאס - תרפ"ח
- רבי אלתר ישראל שמעון מנאוואמינסק - תרצ"ג

ז' טבת

- רבי צבי הירש מפינסק - תק"מ
- רבי צבי הירש מקאמינקא - תקמ"א
- רבי יקותיאל יהודה מטבריה - תרי"ג
- רבי מרדכי יוסף מאיזביצא - תרי"ד
- רבי נחום רובין מנאראל - תרל"ו
- רבי שלום יוסף מהוסיאטין - תרמ"ג
- רבי דוד מלובין - תרנ"ב
- רבי חיים מאיר הלוי מניישטאט - תרע"ד

ו' טבת

הגה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע [בעל "דברי יחזקאל"]

ואלה תולדות

הרה"ק משינאווא נולד בעיר טארניגראד ביום כ' שבט שנת תקע"ה כבן הבכור לאביו הגה"ק מצאנז זי"ע ולאמו הצדקנית מרת רחל פייגא בת הגה"ק בעל ה"ברוך טעם" זי"ע, לידתו הי' באותו בית בו נולד אביו הדברי חיים, ויקרא שמו בישראל "יחזקאל שרגא" על שם זקינו אביו של ה"ברוך טעם" הגאון ר' יחזקאל יהושע פייבל מפרעמיסלא, אביו אמר פעם ששמיה קגרים ליראתו מפני שנושא את שמו של זקינו, וזקינו זה הי' ירא שמים גדול עד מאוד, עד שפ"א בילדותו שמע שיחת ילדים שהם מזמרים "אל אדון", והזכירו את השם שמים לבטלה, ונזדעזע מאד, עד שהתעלף מזה.

הרה"ק משינאווא הי' מתפאר שעוד זכה להיזכר בפתקא אצל הרה"ק מלובלין בעת שהיתה אמו מעוברת ממנו, ומסופר שכשנכנסה קם החוזה מפניה ואמר: איני קם משום שאת בתו של גדול הדור, ואף לא מפני שאת אשת חבר, אני קם מפני העובר שבמעייך שיאיר את העולם.

במעלליו יתנכר נער

כבר במעלליו ראו עליו סימני קדושה ויראתו הקודמת לחכמתו הי' אין לשער, מסופר שפע"א כשהיה ילד קטן אמרו לו שינשק הס"ת, ולא רצה באמרו שאינו אוהב אותה, וכשנאמרו הדברים לפני אביו, אמר שנראה מזה שיהי' איש אמת, כי כל הילדים שמנשקים הס"ת אינם עושים זאת אלא לפנים, שבאמת אין להם שום השגה באהבת התורה, משא"כ הוא אין ביכולתו לעשות דבר אם הוא אינו כל כולו אמת, וכן הי' שכשנתגדל נתוודע לאיש אמת שלא הי' דוגמתו, ואביו כותב עליו וז"ל: ...בני הרב וכו' האבד"ק שינאווא שלדעתי אינו משנה הדיבור אפילו יהבו ליה כל חללא דעלמא וכו'... ועדותו נאמנה עלי למאוד, כי ידעתי שלא יכזב בעד כל חללי דעלמא...

התמדתו בתורה וחשקו ללימוד לא הי' להם גבול, והוא עצמו סיפר כי אמו הרבנית היתה נוסעת מדי יום שלישי בשבוע ליריד שבראווואדאוו למכור סחורות, ובעודו ילד נלווה אליה לשמור את הסחורות מגניבה, ובמשך כל הזמן שעמד ליד העגלה הטעונה, שינן בעל פה דפי גמרא ותוס' רבים.

בהיותו ילד קטן קרה אסון, כשעגלה טעונה משא עברה עליו ליד פתח בית אביו, ומצבו הי' נואש, והרה"ק מצאנז שלח אז שליח לרבו הרה"ק מראפשין שיתפלל לרפואתו, והרה"ק העתיר בעדו בתפילתו, וכעבור זמן הוטב לו והוא נתרפא.

בצל רבותיו

משום כך טען תמיד הרה"ק משינאווא שהוא חב להרה"ק מראפשין את חייו, ופקד את ציונו בלאנצוט פעמים רבות, אבל בחיים חיותו של הרה"ק מראפשין לא הי' אצלו ותמיד הי' מתאונן על זה, ומסופר שפע"א ביקש אביו הרה"ק מצאנז לקחתו עמו להרה"ק מראפשין אך היות שלא הי' להם להרה"ק משינאווא ולאחיו הרה"ק מקשאנוב כי אם מלבוש עליון אחד אשר בו השתמשו שניהם בהליכתם להחדר, לפי סדר שהאחד לבשו בבוקר, ובחזרתו בצהרים נתלבש בו השני כשהלך הוא להחדר, וע"י נסיעתו לראפשין היה אחיו מתבטל מלימודו באותו זמן, על כן לא לקחו אביו עמו, ודין גרמא שלא זכה להכיר את הרה"ק מראפשין.

רבו הראשון הי' הרה"ק ר' אשר"ל מראפשין זי"ע, ולאחר הסתלקותו נסע להרה"ק הרבי ר' הירש מרימנוב זי"ע, וביותר הי' מסתופף בצל הרה"ק השר שלום מבעלז, והי' מחשיב אותו כמורה דרכו העיקרי בדרכי החסידות, וחזיק את עצמו כמקבל רביעי מתלמידי הבעש"ט: הרבי ר' בער, המגיד מסקאהל, השר שלום מבעלזא, והוא, וכמו כן התנהג בכמה ענינים כמנהגי בעלזא.

האיש מקדש

בשנת תק"צ כשהגיע לפרקו נשא בתו של הגה"ק בעל ארי' דבי עילאי זצ"ל חתן מרן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, וישב אחר נישואיו באוהעל כעשר שנים סמוך על שלחן חותן זקינו מרן הישמח משה ונתדבק בו מאד מאד, עד ששמעו שאמר לפני קריאתו את שמע, על דעת האר"י הקדוש על דעת הבשטה"ק ועל דעת הישמח משה, בשנת תקצ"ט נפטרה הרבנית בדמי ימיה בהשאירה עליו שני יתומים קטנים, הרבנית דרעזיל שנישאה להגה"צ ר' פנחס תאומים פרענקל רב בביקאווסק וצישנוב, בהגה"ק ר' דוב בעריש אבדק"ק ציעשנוב, ב) הגה"ק ר' נפתלי שנשא את בתו של הרה"ק ר' אהרן בהרה"ק ר' אשר מראפשין ובזיוו"ש הי' חתן ר' נח שמע' שניאורסהון חתן הרה"ק מטשערקאס בנו של הרה"ק מטשערנאביל זי"ע ונסתלק בדמי ימיו כבן כ"ו שנה).

בשנת ת"ד הציע לו זקינו הישמח משה לשאת את נכדתו אחרת ה"ה בת הגה"ק ר' מרדכי אבד"ק האלישק זצ"ל חתן הגה"ק מרן האר"י דבי עילאי, ושוב נשאר באוהעל סמוך לזקינו הישמח משה, ושם גם התידד עם מרן בעל היטב לב זי"ע, בשנת תר"ד נפטרה אף אשתו זו הרבנית חי' שרה שניאשה להגה"צ ר' אלעזר בינדיגער, בהרה"צ ר' שמואל ואנוויל מבארדיוב, בהרה"צ ר' ברוך אברהם מהאנאשאוויץ, ב) הרה"ק ר' משה משינאווא שהי' ממלא מקומו ברבנות שינאווא אחרי פטירת אביו).

בשנת תר"ז נשא את בתו של הגה"ק ר' יהודה צבי מראזלא זצ"ל בן הגה"ק ר' משה מסאמבור זצ"ל וחתן הגה"ק בעל עטרת צבי זי"ע, שם נשאר סמוך על שולחן חותנו ואחרי פטירת חותנו קיבלו אותו על מקומו כאב"ד ראזלא וישב שם ז' שנים שאז נפטרה הרבנית ונתאלמן בשלישית, ומזיווג זה לא הי' לו בנים.

אחר פטירתה הי' הרה"ק משינאווא בבעלזא לבקר את השר שלום מבעלזא, ורצו בני השר שלום שישא את האלמנה חנה רחל בת הגה"צ ר' הערשל אבד"ק לעשנוב, וכשנכנס הרה"ק לקבל ברכת פרידה מהשר שלום, שאלו בניו בנוכחותו, האם נכון הדבר שאב"ד ראזלא ישא את האלמנה הנ"ל והשר שלום נענה בראשו כאות הסכמה, כי מפאת חולשה הי' קשה עליו הדיבור, לכתחלה לא רצה הרה"ק משינאווא לישא אלמנה, אעפ"כ שלח אח"כ את בתו לראותה, ובתו אמרה לו שזה לא בשבילו כי יש לה חסרונות שהיתה נמוכה, אמר אם כן מי ישאנה, ונשאה, והי' מרגלא בפי בנו הרה"ק מציעשנוב זי"ע, דמוסמך הוא ליקח פתקאות ולהושיע את ישראל, דאמרו חז"ל הנושא אשה לשם שמים סופו הויין לו בנים שהם מושיעים את ישראל בעת צרה. מזיווג זה הי' לו: א) הרבנית מרים מלכה שנישאה להגה"ק ר' נפתלי מוויניצא, בן הגה"ק ר' שמואל מקארטשין, בהגה"ק ר' אהרן מראפשין, בהגה"ק ר' אשר ישע' מרפשין זי"ע, ב) הרבנית פייגא ביילא שנישאה אח"כ להגה"ק ר' מנחם מענדל האלבערשטאם מפריסטיק, בהגה"ק ר' ארי' לייבוש מדוקלא בנו של הרה"ק מקשאנוב, ג) הרה"ק ר' אברהם שלום אב"ד סטראפקוב זי"ע, ד)הרה"ק ר' ארי' לייבוש מטארנא זי"ע, ה) הגה"ק ר' שמחה ישכר בער מציעשנוב זי"ע).

בשנת תרמ"ב נשא בזיווג חמישי את בתו של הגה"צ ר' אברהם געווירצמאן מגארליץ זצ"ל, בן הרה"ק ר' אלימלך בן

הרה"ק ר' ישראל חתן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, ולא ה' לו בנים ממנה.

על כס הרבנות

עד שנשא אשתו השלישי ישב באוהעל סמוך לוקיו היש"מ, וכנשא את זוגתו השלישית עבר לגור בראזלא מקום כחונתו של חותנו הרה"ק מראזלא, ואחר פטירת חותנו מילא את מקומו שם בראזלא, וגם הדפיס את ספרי חותנו "עמוד התורה" ו"דעת קדושים", בראזלא יצאה פעם איזה הוראה שעוררה עליו מחלוקת, ובצדקתו כי רבה רצה להתפטר מרבנותו, וקודם שאל בדעת רבו הרה"ק השר שלום מבעלוא זי"ע, והרה"ק השיב לו במכתבו שישאר שם וכי הוראתו היתה בקדושה ומן השמים מסכימים לפסקיו והוראותיו, וכך ישב שם שבע שנים שאז נפטרה הרבנית ל"ע.

בתחילת שנת תרט"ז נתקבל כאב"ד שינאווא, שם כיהן ברבנות כעשר שנים עד שנת תרכ"ז, כי באותו זמן בנו בית הכנסת חדש בשינאווא וזה עלה הרבה כסף, וחייבו את בני הקהילה לתרום לצורך זה, והגה"ק משינאווא לא נייחא דעתו מזה מפני ששרר אז דחקות גדול, ולא ה' יכול לסבול סבלם של בני הקהילה, ובגלל זה עזב את שינאווא. בשנת תרכ"ח נקרא לנהל את הרבנות בסטראפקוב, ושם החל לנהל עדה וחסידים החלו לנהור אליו. בשנת תרכ"ט גמר אומר בנפשו לחנן את עפר ארה"ק ועלה לארץ ישראל, ושהה שם שנתיים ימים לערך עד שנת תרל"א ואז שב לסטרופקוב וישב שם עד כ"ה ניסן שנת תרל"ו שאז נלב"ע אביו הק' ועבר לגור שנה אחת בצאנז, ובשנת תרמ"א חזר לשינאווא, וע"ש העיר הזאת נקרא בתפוצות ישראל, ובה ישב עד פטירתו, כמו"כ הי' זמן קצר אב"ד בגארליץ.

על אדמת קודש

פירושים והשערות רבות נאמרו אודות נסיעתו לארץ הקודש, היו שתלו סיבת נסיעתו כדי להזהיר את הכהנים שבארץ ישראל שהקלו לעצמם להשתטח על קברי הצדיקים, וכפי שכותב בתשובה וז"ל: "לאשר נצטוינו בתוה"ק להזהיר כהנים שלא יטמאו, מצאתי את עצמי מחויב בדבר בדור הזה להודיע לעם ה', כי מה שיש מקילין ואומרים שמותר לכהנים לילך על קברי צדיקים הוא טעות, ואין להם על מה לסמוך להקל באיסורא דאורייתא ח"ו".

בירושלים עיה"ק מצא כת"י פירוש "אור החמה" על הזוה"ק של הגאון המקובל רבי אברהם אזולאי והשתדל בכל מאודו להביאו לדפוס, אח"כ מצא בצפת עוד עותק של ספר זה בצירוף פירושו של המקובל הק' רבי אברהם גאלאנטי, ובהוצאה השני' של ספר "אור החמה" שהדפיס בשנת תרנ"ו בפרעמיסלא צירף גם את פירוש זה, וכה כותב שם בהקדמה: "אודה להשי"ת שזיכני להיות שלוחא דרחמנא והעלה אותי לארץ ישראל כדי לזכות את הרבים, וזכות הרבים תלוי בי, לזכות לעשות תשובה שלימה בתוך כל ישראל".

מהאי טעמא שיערו רבים את מטרת נסיעתו שהיתה כדי לפרסם ספר קדוש זה, משהגיעה שמועה זו לאזנו, התבטא ואמר: "אמנם כן, גם זאת פעלתי בשהותי שם, ברם המטרה האמיתית שלשמה נסעתי, ומה שפעלתי בארץ הקודש, יוודע רק בעת ביאת משיח צדקינו".

בארץ ישראל התגורר בצפת ויסד שם את הבית מדרש לחסידי צאנז ע"י רבי ברוך דוד כהנא זצ"ל שקדם ועלה לאר"י בפקודת רבו הגה"ק מצאנז זי"ע, בית מקדש מעט זה מתנוסס שם לתפארה עד היום הזה.

כמו"כ התגורר בירושלים עיה"ק, ומסופר שמיד כשהגיע לירושלים נוכחו הכל כי איש קדוש הוא, משום שבאותה עת שררה מגיפה קשה בעיר, ומיד בבואו אל העיר נעצרה המגיפה.

כשהגיע יום ל"ג בעומר רצה מאוד לעלות למירון אל ציונו הקדוש של רשב"י, אך בסופו של דבר לא נסע, השמועה אומרת שבאותו בוקר הגיעתו מכתב מאביו הגה"ק מצאנז ובו אזהרה לבל יסע למירון, ובעודו משתומם על הדבר ניגש ליד ארון הספרים, ובו ברגע נפל מתוכה כת"י מספר הגלגולים לר"ח וויטאל וכשהרימו, ונסתכל בה, ראה לנגד עיניו כתובים דברים אלו: "גם זה מצאתי מכתיבת יד מורי זלה"ה ולא הבנתי כוונת הדברים, וז"ל, ישמעאל בן אלישע ר' גמליאל נו של ר' יהודה הנשיא וכו' הוא נתקשט עם אביו, עד אשר קללו אביו, אין ראוי לילך למירון ולא לטבריה, וליונתן בן עוזיאל טוב מאוד וכבר נגזרה גזירה", ואמר אז שהוא גלגול נשמת ר' גמליאל, ואביו הרה"ק מצאנז הוא נשמת רשב"ג והבין מזה האזהרה שלא ילך למירון, ואח"כ נתוודע שאנשים מסוימים שכרו כמה ערלים להרוג יהודי עם זקן אדום וכך וכך תוארו שיסע על דרך מירון, וכוונו על הרה"ק משינאווא, הערלים תפסו יהודי אחר והכוהו, ולבסוף ראו שטעו והניחוהו לנפשו, ואודות הרמז מספר הגלגולים ניצול בנס, אגב, גם ספר הגלגולים הדפיס הרה"ק כשחזר מארי', וכפי שכותב: אשר הקרה ה' עתה מקרה טהור לפני בהיותי בארץ הקודש והוצאתים לאור". וביום חמשה עשר באב שלאחריו נסע למירון.

ברא מזכה אבא

בשנת תרט"ו כשנסתלק רבו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע התחיל לקבל פתקאות ולהתנהג באדמורו"ת על אף שהי' אז עדיין בחיי אביו, והתחילו לנהור אליו מאות אנשים ליפקד ממנו בדבר ישועה ורחמים, ונתפרסם שמו לפועל ישעות גדול מאוד, ורצה להראות בזה שאינו מחזיק את עצמו כממלא מקום אביו אחרי מאה ועשרים שלו, אלא יורש הוא את כס הרבנות מרבו מבעלזא ועי"ז יתארכו ימי אביו כיון שאין מלכותו נוגעת במלכות בנו כמלא נימא.

כידוע היה כמה פעמים מחלוקת עצומה בין הרה"ק משינאווא ואביו הרה"ק מצאנז בעניני הלכה כגון בדבר מקום קביעת המזוזה, שטר מכירה של שבת, אופן עשיית קשר של תפילין, ועוד, הנהגה זו עוררה את פליאתם של האנשים ולא ידעו את פשר הדבר. ומספור שאחיו הרה"ק מקשאנוב רצה פעם אחת להתערב בהמחלוקת ולהגן על כבוד אביו, אמר לו אביו: השמר לך, כי אתה משחק באש.

פעם הראשון הי' כשהרה"ק מצאנז זי"ע איקלע בימים שאחר פסח שני לרודניק בלווית בנו הרה"ק משינאווא וחתנו הגה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל, ולפי הוראת הרה"ק מצאנז לא אמרו הציבור אז תחנון, על שאלת הרה"ק משינאווא לטעמו של דבר, ענה לו אביו: בני היקר, איתא בזוה"ק שלאחר פסח שני בספירת הוד עדיין התרעין פתוחין, ענה הרה"ק משינאווא: אדרבה, אם התרעין פתוחין אז כ"ש שצריכין לומר תחנון, ותיכף ומיד יצא הרה"ק משינאווא לפרוזדור ביהמ"ד ואמר תחנון, הרה"ק מצאנז נתפעל זה והתבטא חתנו הרה"ק מהארנסטייפל: "איך וייס נישט וואו עס נעמט זיך צו מיר אזא הייליג קינד", באותו יום לא הופיע הרה"ק משינאווא להסעודה שאכל הרה"ק מצאנז יחד עם הציבור כדרכו בכל יום, וכלפי חוץ הי' נראה שזה מחמת הסכסוך שה' להם בשעת התפילה. כשנסתלק הרה"ק מצאנז גילה הרה"ק משינאווא שבעת שהייתם אז ברודניק חלם שנגזר על אביו להסתלק מן העולם והגיע שעתו למלאות מקומו, וכדי להמתיק את הדין התחיל לחלוק עליו, וכמו כן התענה על החלום בו ביום, ולכן לא השתתף בסעודה, ועל ידי הנהגה זו פעל שהרה"ק מצאנז יחיה אח"כ עוד כ"ב שנה, ואכן כבר העיד הרה"ק מגארליץ זי"ע שאחיו הגה"ק משינאווא החזיק את אביהם בעולם כ"ב שנה.

לימים כשנזדמן הרה"ק משינאווא לרודניק בימים שלאחר פסח שני, והציבור שזכרו היטב מה שאירע שם בחיי אביו הרה"ק מצאנז רצו לומר תחנון, אך הרה"ק דפק בשולחן ואמר: כאן היא אתריה דמר אבי, וכיון שהוא לא אמר תחנון, גם אנו לא נאמר.

גם על מה שאביו סידר היתר שטר מכירה לשבת חלק הרה"ק משינאווא בכל תוקף, ופעם הסביר הרה"ק משינאווא מה שאביו התיר לעשות שטר מכירה לשבת, הי' על פי מעשה דלהלן: כשברח הרה"ק מרוזין זי"ע מרוסלאנד לגאליציע שהשת"יכה אז למלכות עסטרייך – אונגארין, תבעה ממשלת רוסלאנד שיסגירוהו אליהם, וכדי להצילו קנו החסידים בשבילו אחוזה בעיר פאטיק, שלפי חוקיהם נעשה כל בעל אחוזה כאזרח ואז אינם חייבים להסגירו למדינה אחרת, בימים ההם נתחייב כל מי שהי' לו סוסים להשאילם על זמן מסוים להממשלה לצורך הצבא, וגם מאחוזת הרה"ק מרוזין זי"ע באו לקחת את סוסי לצבא, ונצטער אותו צדיק שיעבידו אותם בשב"ק, והרה"ק מצאנז נזדמן אז לשבת אצלו, ואמר לו הרה"ק מרוזין: רב מצאנז, הלא אתם מבית דין של מעלה, תחפשו נא דרך היתר שלא אעבור משום שביתת בהמתו ע"י אנשי הממשלה, ולזה ערך אז הרה"ק ההיתר של שטר מכירה, וסיים הרה"ק משינאווא שלפי זה כל התירו של אביו הי' רק בשעת הדחק, ולא סמך עליו לכתחלה.

מחלוקת לשם שמים

פעם כשהי' הרה"ק ר' צבי אלימלך מבלאזשוב בצאנז, היו שם יותר מעשרים אדמורי"ם, ואותו בחר הרה"ק מצאנז לישב על ידו, וסיפר הרה"ק מבלאזשוב שכשאמר מרן הק' מצאנז תורה היתה בהתלהבות גדולה כל כך עד שנפל עליו פחד, וריחק את בגדיו מהרה"ק מצאנז, כמו מי שמרחק את בגדיו מאש כדי שלא ישרפו, אחר אמית התורה, עלה הרה"ק משינאווא להבימה והכריז שאביו מתיר לחלל שבת, כי אז התיר לעשות שטר מכירה, הרה"ק מצאנז הי' שרוי אז בדביקות, והתעורר מדברי הרה"ק משינאווא, ושאל: מי זה, אַה ר' יחזקאל'י, כל מעשיו לשם שמים.

הדין מדוקלא אמר שחשב שבוודאי לא יאריך הרה"ק משינאווא ימים מפני שחלק על אביו, ומקרא מלא דיבר הכתוב "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך, וברש"י שם אי' דמכלל הן אתה שומע לאו, דאם אין מכבדין מתקצרין הימים ח"ו, אך לבסוף ראה שהרה"ק משינאווא האריך ימים עוד יותר מאביו, כי הרה"ק מצאנז חי שבעים ותשע שנים, והרה"ק משינאווא חי שמונים ושלש שנים, ומזה הבין שהמחלוקת היתה קודש קדשים.

בנו הרה"ק ר' משה משינאווא אמר פעם: הם חושבים שאבא לא קיים מצוות כיבוד אב, נסעתי פעם עם אבי מסטראפקוב לצאנז, ובכל הדרך הי' אבי מאוד בשמחה, כשהגענו סמוך לצאנז אחזתו רעדה ופחד, וככל שנתקרב יותר נתגבר הפחד יותר ויותר, עד כדי כך שבשעה שניגש לפתח בית אביו ורצה לפתוח את הדלת, היו ידיו רועדות עד שלא הי' יכול לפותחה, והזכרתי אני לפותחה. וידוע שהרה"ק משינאווא אמר פעם שבכל פעם טרם נכנס לבית אביו הרה"ק מצאנז היה לומד כל הלכות כיבוד אב ואם.

אב יכבד בן

פעם בא אלמן אחד לשאול את הרה"ק מצאנז אם ישא את אחות אשתו, ענה לו הרה"ק מצאנז: דבר זה צריכין לשאול מיהודי טוב לך לבני, הלך להרה"ק משינאווא, אמר לו: דבר זה צריכין לשאול מיהודי טוב, לך לאבי, אמר לו האיש: הייתי כבר אצל אביכם ושלחני אליכם, ואז התיר לו.

פעם בשעת סעודה סיפר הרה"ק משינאווא: הם אומרים שאבי לא אהב אותי, פעם כשסעדתי אצל אבי הגישו לאבי רוטב מבשר עוף, ולהקהל וגם לי נתנו רוטב מבשר עגל, אחזתי את הכף לאכול והחזרתיו ולא אכלתי, אמר אבי: מדוע אינך אוכל, והגיש את הקערה אלי, שוב לקחתי את הכף וגם הפעם החזרתיו, הבין אבי שמשהו אינו כשורה, ושלח לבית התבשיל לשאול אם הידתה שאלה על הבשר, והשיבו בשלילה, שלח לקרוא להשוחט ושאל לו אם הי' סירכא וכיו"ב איזה שאלה, והשיב שהי' חלק בלי שום שאלה, לא נח דעת אבי ושלח לקרוא לפניו את הקצב בעל הבהמה ושאל אותו אם נשחט על פי סימנים או על פי ידיעה שהיתה בן ח' ימים, ענה הקצב שהי' על פי ידיעה וליתר שאת יכולים לברר אצל היהודי שממנו קנאו, ושלח לקרוא גם להיהודי המוכר לברר אצלו אם הי' בוודאי בן ח', ואמר להם שעגל זה לא קנה מעכו"ם רק מיהודי כפרי שנולדה אצלו, תשובתו גרמה למבוכה כי לא ידעו מה עוד יכול להיות ריעותא בהעגל, וכשהכפרי הע"ה הבחין את מבוכתם נענה ואמר: מה אתם מעיינים בזה אולי מפני שהי' בכור אתם מסופקים אם מותר באכילה... טפח אבי על כתפי ואמר לי: בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני.

אחרי פטירת אביו עברו כל חסידי אביו הק' מצאנז אליו, ואז נתגדל שמו ביותר ויותר לפועל ישועות גדול ולרבן של אלפי ישראל שנהרו אליו להסתופף בצלו, וסיפר הרה"ג ר' הירצקא זילבערמאן אב"ד ראצפערט שהי' מחשובי חסידי צאנז, שאחר פטירת רבו הרה"ק מצאנז התלבט מאוד אל מי יסע, כי אמר

בלבו: הן נהצדיק אבד ואין איש אשר ימלא מקומו וכו', אך לבסוף אמר לנפשו: הן אמת הדבר שמורי ורבי לא השאיר אחריו מי שימלא את מקומו, אך היות והעדה קיבוץ החסידים נוסעים המה אל בנו הרה"ק משינאווא אסע גם אנוכי לשם, ויעש כן ולא שינה מהחלטתו, כשהגיע לשינאווא ונכנס אל הקודש פנימה, קיבלו הרה"ק בסבר פנים יפות, ואחר שקידמו בשלום, אמר לו: רואה אנוכי שבאתם לכאן, הן אמת שבא השמש ואבי הק' לא השאיר מי שימלא מקומו, אך הנה קיבוץ עדת החסידים נאספו ובאו לכאן... ויעמוד ר' הירצקא נפעם מגילוי רוה"ק שזכה לה, ויצא בקריאה שמחה אל החסידים בביהמ"ד: "מיר האבן אַ רבי", ומני אז הסתופף תמידין כסדרן בצל קדשו.

עבודתו הק'

גדולות ונפלאות מספרים על עבודתו הק' בעת התפילה, היה מתפלל בהתלהבות נשגבה עד לעת זקנתו ולא חלי ולא מרגיש בהכאות כף אל כף הקדושים על העמוד, מרוב התלהבותו הי' לפעמים מטיח ראשו בקיר בחזקה, כשלא הרגיש כלל, בערוב ימיו התקינו על הקיר במקום עמדו כרים כדי שלא יטיח ראשו בקיר, עוד בימי חורפו התבטא עליו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע: "אַ שטיק פייער", כמו"כ העיד עליו בצעירותו חותנו זקינו הק' היש"מ כי הוא נעמד לתפילה באימה וביראה כל כך כמו הבעל מלחמה שעומד בשעת מלחמה על שדה הקרב, והשונא עומד כנגדו עם הרומח שבידו, פע"א בראות חותנו הרה"ק מראזלא גודל יראתו אמר לו: תאמין לי, הרבונו של עולם אין מרוגז כל כך כמו שאתה חושב, כל היום הי' דבוק בהשי"ת, מסופר שבכל פעם שהי' צריך לצאת לצרכיו, הי' עומד בחוץ ומדבר עם הגוי בלשון פוליש ואידיש לערך עשרה דקות, וזקיני חסידים הי' אומרים שעושה זאת כדי להסיח עצמו ממחשבותיו הגבוהות, בהיותו אברך צעיר נסע לדזיקוב אל הרה"ק ר' אליעזר, ופעם קודם התפילה כשגילה את זרועו להנחת תפילין, אמר הרה"ק ר' אליעזר לבניו הק': התבוננו ביד זה שלא עשה זיז כלשהו נגד רצון הבורא, הרה"ק ר' יחזקאל מסטרעטין אמר עליו פעם: ביגיעה שכזו, בעמל שכזה, הי' אף בנו של סנדלר מגיע למדריגות נעלות שכאלו, מה גם שהוא בנו של הרה"ק מצאנז זי"ע.

עם רבות"ק עצי התמרים זי"ע

בשנותיו האחרונות נסע להחתונה של מרן הגה"ק העצ"ח בטארנא שלקח את בתו של הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט אחיו של הרה"ק משינאווא, והגיע להחתונה במאוחר ואמר הקדוי"ט לרביה"ק זי"ע שהי' אז ילד בן ט' שילך לישון קצת, וכשהגיע הרה"ק משינאווא אמר שרוצה לנוח מעט, ורצה הקדוי"ט לעורר את רבינו זי"ע כדי שיתן את המטה להרה"ק משינאווא ולא רצה הרה"ק משינאווא שיעוררו אותו, ואמר שיש מקום לשנינו, וכך ישנו שניהם ביחד, ואחר כחצי שעה התעורר הרה"ק לילך להחופה ונעשה רעש בהחדר ואמר רביה"ק שע"י הרעש גם הוא התעורר וכה זכה להיות בהחופה.

בעת ההוא בחן הרה"ק משינאווא את רבינו בסוגיא דשיקול הדעת במסכת סנהדרין ואמר לו איזה חידוש באותו ענין, ואמר הרה"ק: "דאס הייסט א שיינער שיקול הדעת" ובזה נסמך רביה"ק ממנו על יושר שכלו ושיקול דעתו.

סיפר כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה זי"ל שסיפרה לו אמו כשישבו שבעה ל"ע על מרן העצ"ח זי"ל שאחר נישואיו של העצי חיים הי' להרבנית איזה מיחוש שמנע ממנה פרי בטן ויעצו הרופאים לנסוע למרחץ בקרעניץ והרה"ק משינאווא גם הי' שם כדרכו בכל שנה ונכנסו העצ"ח והרבנית להזכיר את עצמם אצלו ופשט הרה"ק את אבנטו וציוה להרבנית שתחגור עם האבנט וכך עשתה ואכן נושעו בזש"ק ואמר העצ"ח שבחזרתו מהמרחץ חשבו הכל שהמרחץ עזר להם אבל הוא ידע בנפשו שאבנטו של הרה"ק עזר להם.

רביה"ק זי"ע הי' מאוד דבוק בהרה"ק משינאווא וכותב עליו הרבה פעמים מרן הקדוש מה שכתב רק על ציקים יחידים, וכשדיבר רבינו מהרה"ק שינאווא דיבר ברוב התרגשות, וכשדיברו פעם מתלמידי הבעש"ט הק' שזכו לרוח הקודש אמר: "דער שינאווער רב האט זיך נאך ארויף געכאפט אויף דעם וואגן", רבינו הי' מרבה לספר את גודל מסירות נפשו של הרה"ק משינאווא לקנא קנאת ה' ופעם אחת כשדיבר רביה"ק מנגע הציונות אמר: "פריערדיגע צדיקים וואלטן עס נישט אויסגעהאלטן, איך רעד שוין נישט פון אזא איש אמת ווי די שינאווער רב, צי אפילו ווי די טאטע ז"ל".

אשכבתי' דרבי

ידוע שהגה"ק משינאווא החזיק שבשנת תרס"ז יהי' הגאולה שלימה, כידוע הרמז שאמר בווי"ן תתקטר, שבשנה שיהי' רק ווי"ן שש מאות וששים ושש שנה, אז יהי' הגאולה שלימה, ואמר רביה"ק זי"ע שהי' כ"כ איתן בדעתו שבשנת תרס"ז יהי' הגאולה שלימה, עד שהקפיד על בנו שהבטיח ליתן מזונות לכמה שנים אחר שנת תרס"ו, ובראש השנה האחרון שנת תרנ"ט צוה להכריז שהיות והגענו לשבוע שבן דוד בא, על כן בקשתו מהעולם שיתפללו בעדו שיאריך ימים עד אז ותצמח מזה טובה לעולם, בחד הסוכות האחרון באמצע אמירת תורה אמר: טב"ת נוטריקון ת'קבר ב'שיבה ט'ובה, כאשר שמע זאת בנו הגה"ק מציעשנוב זצ"ל צעק בקול מר: "צריך לעורר רחמים", כמה ימים לפני פטירתו ניטל ממנו כח הדיבור ורמז ביחו כל מה שהי' צריך, וסיפר רביה"ק שבאותו שנה בימי חנוכה בא שליח משינאווא לסיגעט להקדוי"ט להודיע שהגה"ק משינאווא זקוק לרחמי שמים, ובאותו לילה אחרי שהכינו את הנרות להדלקה, כאשר התחיל הקדוי"ט להדליק הנרות, לא עלתה בידו להדליקן, וכל פעם שהדליקן נכבו, והחליפו כמה פעמים את הפתילות, ובקושי רב עלה בידו להדליקן, אחרי כמה ימים ביום ו' טבת הגיע הידיעה שנצחו אראלים את המצוקים והגה"ק משינאווא נסתלק לשמי מרום, אמר הקדוי"ט אשר כבר אז בימי חנוכה כאשר נכבו הנרות, הרגשתי שכבה נר ישראל, וסיים רביה"ק שהוא עמד אז אצל אביו בשעת מעשה. נשאר ממנו ספר דברי יחזקאל על התורה מעט מזעיר מה שאמר, שידוע שלא אמר הרבה תורה באמרו שלא בא לתקן בגלגול זה עם תורה, גם הרבה מכתבים מענין הלכה הלא המה נדפסו בדברי יחזקאל החדש שיצא לאור עם מלא השלמות.

ומשפע מצות תפילין יתמשך עלי
להיות לי חיים ארוכים ושפע קודש

ברכת ה' מציון

באותות כבוד, בהדר והוד, ישמחו ורננו ידידים, בשבח וסילודים, להריק שפעת ברכותינו ואיחולינו, אל מע"כ ידידינו, איש המעלה, מאד נעלה, ידיד כל בית ישראל עדת מי מנה, העומד לימינינו בכל עת ועונה, בעושה ובמעשה ברוח נבונה, משליך עצמו מנגד לטובת מוסדותינו הק'
במסירות לב ונפש נאמנה, ה"ה

מוה"ר

קלמן אליעזר לעדי

הי"ד

עסקן נמרץ לטובת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל השמחה שבמעונו בהכנס בנו יקירו
כמר יואל נ"י
לעול התורה והמצוות

מה' יתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגנזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב
דשנים ודעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

ישכר רבעא יאקאן

בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק ירושלים תובב"א

מוסדות יטב לב
דרבינו יואש
מסאמאר
עיה"ק ירושלים תובב"א

שבת חנוכה – בשבת חנוכה אמר [הרה"ק משידלאוועצא] על הפסוק כי נר מצוה ותורה אור, היום היה לנו שני מאורות היינו נר מצוה שמדליקים נר חנוכה, ותורה אור הוא רמז לשבת, ועל ידי שניהם יוכל להשיג אורח חיים ותוכחת מוס"ר, הוא לשון הסרה הכוונה שלא נצטרכו לתוכחה, וד"ל.

◆◆◆

שמעתי מר' לייב אברהם שו"ב דק' אטיק מאהלוב, ששמע מפה קדשו של הרה"ק מרוזין זי"ע שאמר בשם אביו הרה"ק ר' שלום מפאהריביטש זי"ע, כי פסוק והארץ היתה תהו ובהו נאמר על השבתים שעד שבת חנוכה, ויאמר אלהים יהי אור קאי על שבת חנוכה.

◆◆◆

מאמר הכתוב וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח, שבת הוא פתח להיכנס אל הקדושה, וכן ראש חודש הוא פתח, וגדולה מעלת חנוכה שכל מצות בפתח וכולה פתח.

◆◆◆

הנה בימי החנוכה ימים המאירים עת וזמן שנתגלה אורות קדושות ובהירות, צריך האדם להכין עצמו על ימים הבאים חדשי טבת ושבט שהם ימי השובבי"ם שלא יפול ח"ו ויחזיק וישען בה' וזהו מאמה"כ ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש בחודש העשירי הוא חודש טבת, היינו בחודש טבת ובימים הנמוכים ימי החשכות והסתרת פנים, אם האדם מחזק את עצמו בעת ההסתרה, זוכה שתלקח ההתחזקות והאמונה אל המלך מלכי המלכים הקב"ה להמליץ טוב.

◆◆◆

הכנה בחנוכה על הימים הבאים אחריהם טבת ושבט, שהם ימי שובבי"ם, כי תמיד צריך האדם להכין קדושה מימים טובים על ימים הנמוכים, וכמ"ש בפסוק ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה, וכמו שקיבלנו מרבינו מורינו אלימלך זצ"ל בספרו הקדוש [נועם אלימלך– אמור] אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים – שמימי מוחין דגדלות צריך להיות הכנה על יומין דמוחין דקטנות, והחדשים הנ"ל הם סוד עיינין דרחל כנודע, לכן נעשה ההכנה על פי הסתכלות בנר חנוכה לראותם בלבד, לתקן כל אחד מה שפגם מעודו בראיית עין.

◆◆◆

ועושים בחנוכה הכנה לחדשים שאח"כ כמ"ש במדרש על הפסוק משוך חסדך ליודעיך שהם המשכות החסדים והאור לעת הצורך בחשכת להאיר אפילתם כמו מימי משה לימי ירמיהו, וזהו המשכת הרגל לשוק העולמות, והן יוצאין מהרגל ומכלים ונכספים לאל עליון וזה שתכלה רגל [רגילות] מן השוק, ולכן ביומין קדמאין הוצרכו להדליק בפתח החצר לפרסם נסיו אבל עתה שאנו נמצאים בעולמות התחתונים אז אין צריך לפתח החצר כי מבתינו יכולים להאיר כי הכל כמו שוק.

◆◆◆

זאת חנוכה – וביום האחרון שנק' זאת חנוכה קורין בו פר' בהעלותך כי יום האחרון כולל כל הימים כמו שמיני עצרת מאסף כל ימי החג כן בחנוכה ופ' זאת חנוכת המזבח הוא כן שמקודם כי פרט הקרבת כל נשיא ואח"כ הכלל כמו כן בזאת חנוכה וע"י שהוא יום האחרון קשה עלינו פרידות הימים טובים לכן משאיר יותר הארה לכל השנה ומתעורר בו נרות המנורה.

◆◆◆

הרה"ק מריזין זי"ע אמר מה שהצדיקים יכולים לפעול מהשי"ת בר"ה ויוהכ"פ יכול כל יהודי לפעול בזאת חנוכה, גם קרה פעם שנכנס מרן מריזין זי"ע בהקלויז בזאת חנוכה ומצא חבורת חסידים שמשחקים בדריידל ואמר להם תשחקו היום בדריידל כי מה שמרויחים בשאר ימי חנוכה עדיין אינו מובטח שישאר בידו אבל מה שמרויחים בזאת חנוכה קשה להאבד ממנו וישאר אצלו.

◆◆◆

ובאמת נראה אשר הכל הוא בשמיני מילה הוא בשמיני ובחג הסוכות שמיני עצרת כדאיתא במדרש עצרו לו יום אחד כי אז הוא שלימות כל היחודים שנעשה בזה החודש ונגמר בשמע"צ ובחנוכה צריכים להדליק שמונה נרות ולדעתי יכול להיות שנר השמיני של חנוכה היא בחי' עצמה של שמיני עצרת ולכן אומרים הצדיקים שבחנוכה הוא גמר החתימה.

◆◆◆

הנה אומר לך הדבר אשר מרגלא בפומייהו דרבנן רבותינו הקודמים אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות כענין ר"ה הנה לדעתו עיקר הענין עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא בפי כל זאת חנוכה.

◆◆◆

ידוע מספה"ק אשר ביום הזה מסוגל לבנים, כי בנים לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא וביום הזה הוא היחוד העליון מתרין מזלין נוצר ונקה כידוע, ועיין מה שכתב בזה בבני יששכר ועוד ספה"ק, וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, שהנה כל כל הקריאה לימי חנוכה הוא פרשה ז' מסדר במדבר, מן ויהי ביום כלות משה עד סוף הפרשה, יש שם פ"ט פסוקים, כמנין ט"ף והוא בני.

פנימי הע"ז בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

המשך ביקור גומלין אצל כ"ק אדמו"ר מבוחוש שליט"א

בבית הרבני הנכבד מוה"ר יואל עפשטיין הי"ו חבר הנהלת קהלתינו הק' בקרית יואל יע"א

ונכח שם גם הגאון הגדול דומ"ץ קרית יואל שליט"א

יום ד' פרשת תולדות תשפ"ג לפ"ק

המשך מהשיחה שנדפס מגליונינו בשבוע העעל"ט

השיחה נפתוכבה על הגה"ק רבי משה'לע באיאנער ז"ל.[1]

רבינו: ער איז געווען א גרויסער תלמיד חכם, א מתמיד עצום, דער ר' משה'לע באיאנער.[2]

האדמו"ר מבוחוש: רבי ישראל הוסיאטענער (בן הרה"ק רבי מרדכי שרגא בן הרה"ק מרוזשין ז"ל) האט געזאגט אויף אים אז א יוצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו יצא....[3]

רבינו: כ'האב פונקט געזעהן א תשובה ספר פון אים (ספר שו"ת דעת משה).

האדמו"ר מבוחוש: דער דיין (הגאון בעל אגלי דבש שליט"א) האט פריער דערציילט אז ער האט עס געענטפט אין די תשובות.

רבינו: דער ר' משה'לע באיאנער (בשו"ת דעת משה או"ח סי' י"ד) טוהט אויף אן אויפטוה, אז עס איז דא דער באקאנטער נימוקי יוסף אין בבא קמא (כב.), אז אשו משום חציו לויט רבי יוחנן צי מ'מעג אנצינדן א נר ערב שבת, זאגט דער נימוקי יוסף, אז איך באטראכט די פעולה כאילו עס איז שוין פארטיג געווארן די גאנצע פעולה גלייך ווען מ'האט דאס געטוהן, במילא איז עס שוין פון ערב שבת געטוהן געווארן, אזוי איז דא דער באקאנטער נימוקי יוסף דארט ביי אשו משום חציו.[4]

---

1 הגה"ק רבי משה'ניו מבאיאן קראקא ז"ל בעל שו"ת דעת משה היה בנו השני של הרה"ק רבי שלום יוסף מהוסיאטין ז"ל, בן הרה"ק רבי מרדכי שרגא פייביש מהוסיאטין ז"ל בנו הצעיר של הרה"ק מרוזשין זי"ע, ורבי משה'לע היה התן רבי מנחם נחום מבאיאן-טשערנאוויץ ז"ל, בן הרה"ק רבי יצחק מבאיאן ז"ל בעל ה'פחד יצחק', בן הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא ז"ל, בן הרה"ק מרוזשין זי"ע.

2 עיין בקונטרס פני משה (בסוף ש"ת דעת משה עמ' ר"ט) ...להתמדתו ולשקידתו לא היה קץ, עד שכל התורה כולה נעשתה לו כקנין ונבלעה בדמו ובכל אבריו, הי' לו אלפי ספרים יקרי ערך והמציאות, ורכש לו בקיאות מדהימה בכל ספרי הגאונים ראשונים ואחרונים פוסקים ומשיבים, עד שכל רז לא אניס ליה, בשנים מאוחרות יותר כאשר נודע ברבים ונעשה לחביבם של גדולי ישראל המפורסמים ביותר הפליאו כולם את בקיאותו העצומה בכל הדרי התורה, עד שאפשר היה לשאול אותו למקור כל דבר, והוא היה משיב על אתר היכן ניתן למצוא דבר זה במקום זה, או שהיה מדהים ועונה בתשובה מהירה "אין דבר כמו זה בתלמוד בבלי או ירושלמי ספרי או ספרא הזוהר או חידושי הגאונים ראשונים ואחרונים וכו'".

3 עיין בס' על הצדיקים ועל החסידים (עמ' רט"ז) ...כאשר הביעו פעם את התפעלותם על רבי משה'ניו בפני דודו האדמו"ר הק' רבי ישראל מהוסיאטין השיב להם בבקשה ובהפצרה שלא לשוחח על כך, באומרו, ידעתי את קדושתו ופרישותו הגדולה לאו כל אדם זוכה לזה.

4 וזה דברי הנמוקי יוסף בבא קמא (כב.) שהקשה לר' יוחנן דאמר אשו משום חציו, כלומר דהוי כאלו בידו היזק, וכמש"כ הרי"ף שם ולא משום ממונו, וא"כ איך מותר להדליק נר בערב שבת מבעוד יום, והדלקתה נגמרת בשבת, והלא הוי כאלו הבעירה הוא בעצמו בשבת, ומה אם לא נתכוין להבעיר גדיש חבירו הוי חציו, מכל שכן כשעיקר כוונתו שתדלק בשבת. ותירץ דאע"ג דאשו כחציו, מ"מ בשעה שיצא החץ מידו באותה שעה כבר נעשה הכל, דאי חשבינן ליה מכאן ולהבא הו"ל למפטריה, דאנוס הוא שאין בידו להחזירה, וה"ה בשבת כשהדליק מערב שבת כמו שנגמר באותה שעה וליכא איסורא עכ"ד.

וויל ער זאגן א הסבר, אז עס שטייט אין ירושלמי אז 'אין שורפין קדשים ביו"ט', מ'טאר נישט אנצינדן ערב יו"ט ס'זאל ברענען אום יו"ט, שמן פון תרומה טמאה טאר מען נישט אנצינדן ערב שבת ס'זאל ברענען אום שבת, אזוי זאגט ער, ווייל אין שורפין קדשים ביו"ט. זאגט ער, לויטן נימוקי יוסף, פארוואס אין שורפין קדשים ביו"ט, ס'איז דאך אנגצינדן געווארן פון ערב יו"ט, און די גאנצע פעולה איז זיך מתייחס נאך פון ערב יו"ט.

האט ער דארט אזא אויפטוה אז מלאכת שבת דאך צוטוהן מיטן מענטש, דער מענטש דארף שובת זיין אום שבת, נו זאג איך וואס ס'איז געשעהן אום שבת איז זיך מתייחס צו ערב שבת, ממילא איז ער שבת געווען א שובת. אבער ביי שריפת קדשים טמאים איז די פעולה די מצוה, די שריפה איז די מצוה, נו אויב די שריפה איז די מצוה קען זיך עס נישט מתייחס זיין בתר ההדלקה צו זאגן אז ס'איז א המשך די גאנצע הדלקה.

במילא האט ער א מדובר וואס טוט זיך ביי חמץ, צי מ'קען פארברענען חמץ ערב יו"ט ס'זאל ברענען נאכדעם אום יו"ט, מ'צינדט דאם אהן ערב יו"ט און עס פארברענט זיך, עס וועגדט זיך צי

ובעמדינו ביומי דחנוכה נעתיק מה שביאר מרן שליט"א בענינא דיומא עפ"י קושיות הנימוקי יוסף הנ"ל

במס' שבת (כא.) **אמר רב הונא פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת אין מדליקין בהן בחנוכה בין בשבת בין בחול, אמר רבא מאי טעמא דרב הונא קסבר כבתה זקוק לה ומותר להשתמש לאורה, ורב חסדא אמר מדליקין בהן בחול אבל לא בשבת, קסבר כבתה אין זקוק לה ומותר להשתמש לאורה, אמר רבי זירא אמר רב מתנה ואמרי לה אמר רבי זירא אמר רב פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת, אמר רבי ירמיה מאי טעמא דרב קסבר כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה, אמרוה רבנן קמיה דאביי משמיה דרבי ירמיה ולא קיבלה, כי אתא רבין אמרוה רבנן קמיה דאביי משמיה דרבי יוחנן וקיבלה, אמר אי זכאי גמירתיה לשמעתיה מעיקרא, והא גמרה, נפקא מינה לגירסא דינקותא.**

ונראה לבאר הא דלא קיבל אביי הא דאמרו לו רק משמיה דר' יוחנן, משום דר' יוחנן לשיטתו דס"ל (ב"ק כ"ב.) אשו משום חציו, וידוע קושיית הנימוקי יוסף (שם י. מדפי הרי"ף) היכי שרינן עם חשיכה להדליק את הנרות והדלקתה הולכת ונגמרת בשבת, הלא כיון דאשו הוי כחציו הרי הוא כאילו הבעירה הוא בעצמו בשבת, ותירץ דכי נעיין במילתא שפיר לא קשיא לן שהרי חיובו משום חציו כזורק החץ שבשעה שיצא החץ מתחת ידו באותה שעה נעשה הכל, ולא חשבינן ליה מעשה דמכאן ולהבא דאי חשבינן ליה הוה לן למפטריה דאנום הוא שאין בידו להחזירה, וגם אילו מת המדליק גדישו של חבירו קודם שהספיק להדליק הגדיש, ודאי משתלם ניזק מאחריות נכסים דידיה דהא קרי כאן כי תצא אש שלם ישלם (שמות כ"ב ה'), ואמאי מחייב הרי מת ומת לאו בר חיובא הוא, אלא לאו שמע מינה דלאו כמאן דאדליק השתא בידים חשבינן ליה, אלא כמאן דאדליק מעיקרא משעת פשיעה חשבינן ליה, וכן הדין לענין שבת דכי אתחיל מערב שבת אתחיל וכמאן דאגמריה בידים בההוא עידנא דלית ביה איסור חשיב עכ"ד.

ולפי זה כיון דכל מה שדולק והולך הוי חציו של המדליק וכל מה שנעשה על ידי הדלקתו נחשב כאילו נעשה כולו בשעת ההדלקה, נמצא דבהדלקת המנורה אף על גב דבשעת מעשה לא היה במנורה אלא שמן שבפך, מכל מקום כיון דעתיד להיתוסף שמן בדרך נם ומהך שמן אסור ליהנות משום דהוי מעשה נסים, אמרינן דאליבא דר' יוחנן הוי כאילו בשעת הדלקה הדליק גם בשמן הנם מטעם אשו משום חציו ואסור ליהנות ממנו, ואלולי דאמרינן מצות לאו ליהנות ניתנו לא היו רשאין להדליק המנורה כיון דהוי הנאה ממעשה נסים, ורק מטעם מצות לאו ליהנות ניתנו היה מותר להדליק אף על גב דהוי כאילו הדליק בשמן נם, ומשום הכי שפיר יש לומר כדברינו דמהאי טעמא תקנו נר חנוכה דומיא דמנורה דאין משתמשין בה כיון דיש איסור ליהנות משמן שבמנורה שעתיד להתערב בשמן נם ורק משום מצות לאו ליהנות ניתנו היו רשאין להדליק המנורה, ומתוך כך יש זכר לעיקר הנם דהועיל להם משום האי טעמא דמצות לאו ליהנות ניתנו.

לב אהרן לחנוכה – חלק הפלפול – אות קי"ב

חמץ איז די מצוה דער ביעור, די אחרונים זאגן אז איך האלט אין ביעור חמץ אלא שריפה איז עס אינעם חפץ.[5]

דומ"ץ קרית יואל: אזוי ווי נותר, אזוי ווי קדשים.

רבינו: יא. דער אמת איז, רש"י זאגט דאך ביי שמע מינה אין ביעור חמץ אלא שריפה, זאגט רש"י, מדילוף לה מנותר, ווייל מ'לערנט דאם ארוים פון נותר. איז דער פשט אז ס'האט א דין פון נותר, און אז ס'האט א דין פון נותר, במילא וועט מען ביי חמץ נישט טארן אזוי טוהן, אבער אויב מ'לערנט נישט ארוים פון נותר וועט מען טאקע חמץ יא מעגן אנצינדן ס'זאל ברענען פון זיך אליינם אום יו"ט, אזוי ווייל ער זאגן, דאם איז זיין אויפטוה דארט אין די תשובה, דער רבי משה'לע באיאנער.[6]

דומ"ץ קרית יואל: ער שרייבט דאם פאר רבי חיים אנטיניער.[7]

רבינו: יא, פארץ אנטיניער רבי'ן שרייבט ער דאם.[8]

האדמו"ר מבוהוש: אבער כל זמן ס'ברענט נישט אפ איז ער אויף בל יראה ובל ימצא לבאורה יא עובר. אבער עם קען זיין אז וויבאלד זיין כוונה איז געווען צו פארברענען איז ער אויף בל יראה אויך יוצא.

רבינו: אויב איך זאג אז ס'איז פארברענט געווארן ערב שבת, פון ערב שבת איז עס שוין נישטא, איז עם דאך שוין יעצט נישטא.

---

5 וז"ל שם בספר שו"ת דעת משה: ולמען שלא להוציא הנייר חלק, אנקוט בקצרה עוד איזה גרגיר מהידו"ת. הפמ"ג בהל' פסח (סי' תמ"ו ובמשב"ז ס"ק ג) מביא מתשובות הרשב"א דהמוצא חמץ ביו"ט יוכל לשרפו, והרשב"א מביא הירושלמי (פ' במה מדליקין שבת פ"ב ה"א) מהו להצית מדורת חמץ בעריו"ט, והרשב"א מפרש ג"כ דברי הירושלמי דקאי על עריו"ט, ומאן דלא יליף מנותר שרי. ולפענ"ד פשוט הדבר דהפי' בירושלמי הוא כך, דבענין אשו משוס חציו המובא בנמוק"י, יש לחלק אם האיסור הוא על הפועל או האיסור על הפעולה, והחילוק מבואר דלענין שבת דהמלאכה בעצם לא נאסרה, רק נאסר על הפועל, וממילא כשהפועל התחיל המלאכה מעש"ק, והמלאכה נגמרה מאלי' בש"ק, אז אמרינן אשו משום חציו ושריא, אחרי שהפועל עשה הכל בעש"ק, וכל האיסור הוא משום עשיית הפועל, לא כן בשריפת קדשים ביו"ט שהקדשים עצמן נאסרים מלשרוף ביו"ט, ולא משום הפועל, רק שהמעשה בעצמה נאסרת, לכן כשמתחיל להדליק הנותר בעריו"ט, סוף כל סוף אף שהמעשה נעשית מאלי', הלא בשריפת קדשים האיסור משום הפעולה ולא משום הפועל, לכן אין שייך בזה אשו משום חציו, וזה כוונת הירושלמי בריש במה מדליקין, אר"י בשבת כתיב לא תעשה כל מלאכה, נעשית היא מאלי', ברם הכא התורה אמרה אין שורפין את הקדשים ביו"ט וכו'.

ואחרי כן מביא הירושלמי מהו להצית במדורת החמץ את האור בעריו"ט, מאן דיליף מנותר אסור, היינו אם נימא שהביעור חמץ מקיים רק בביעור חפצא, ולא ע"י הפקר וכדומה, לכן דמי לנותר ואסור אף מערב יו"ט, ומאן דלא יליף מנותר שרי, כי האיסור חמץ הוא תלוי בבעלים ולא בחפצא, לכן שרי בערב יו"ט ואמרי' אשו משום חציו, ויש עוד להאריך אך לא אחפוץ להיות מאריך טירחא כל כך, עכ"ל.

6 ועיין עוד בחידושי ר' חיים הלוי מבריסק (הל' חמץ ומצה פרק א הלכה ג) דלמאן דיליף מנותר דאין ביעור חמץ אלא שריפה הוי דין בחפץ אבל לחכמים דהשבתתו בכל דבר הוי רק דין על הגברא, ואם כן נפקא מינה אם חשיב כביעור ביום טוב כשדולק והולך, ע"ש.

כן ידוע שיש כמה אחרונים שכתבו דחקירת המג"ח (מצוה ט) אם תשביתו הוא קום ועשה או שב ואל תעשה, תליא במחלוקת ר' יהודא ורבנן אי אמרי' אין ביעור חמץ אלא שריפה, והיינו דלר' יהודא דיש חיוב שריפה כמו בנותר, ס"ל דתשביתו הוא בקום ועשה, משא"כ לחכמים דהשבתתו בכל דבר, לכאו' סוברים דתשביתו הוא בשב ואל תעשה, וע"כ יכולים לבערו בכל אופן, דהעיקר הוא שלא יהיה חמץ ברשותו, אולם המנחת חינוך שם כתב שאין החקירה תלוי במחלוקת זו, עיי"ש.

7 הגה"ק רבי חיים האגער ז"ל נולד בשנת תרכ"ב לאביו הרה"ק רבי ברוך מווייזניץ ז"ל האמרי ברוך, היה חתן רבי יצחק מבוהוש ז"ל קבע משכן קד' באנטיניא והי' שם עד מלחמת העולם הראשונה, שאז עבר לעיר וויען, ואח"כ בסטאניסלוב, עלה ונתעלה לגזוי מרומים יום א' דחנוכה שנת תרע"ב לפ"ק.

אגב, יש לציין שמסופר על הרה"ק מאנטיניא ז"ל שבחיים חיותו הקשה פעם מדוע אין מברכים ברכת שהחיינו על הפטירה, שהרי שמחה הוא שזוכה להנאת עוה"ב, ולמעשה נפטר הוא ז"ל בליל א' דחנוכה לאחר שבירך שהחיינו על הדלקת הנרות, ונתקיימו דבריו שנפטר מן העולם לאחר ברכת שהחיינו.

8 ויש לציין מה שמובא בס' זכרון יהודא (עמ' קל"ו) מה שסיפר הרה"ק רבי יהודא'לע מדזיקוב על הרה"ק מאנטיניא: ...אצל הסתלקות הרה"ק מאנטניא ז"ל היה פלא גדול, הוא נסע לעיר הבירה וויען יצ"ו לצורך רפואתו, והגיע לעיר קראקא בערב שבת חנוכה, ובמשך כל היום היה ללא דופק כלל, ולפנות ערב עוד הספיק לומר דבר צחות ובדיחותא לאחד מנכדיו, ואחרי זה הדליק נרות החנוכה, ובליל שבת קודש נסתלק לגנזי מרומים הרה"ק מאנטיניא ז"ל בסטאניסלוב אשר שם התגורר בסוף ימיו.

עיין שם שמביא כמה סימנים בחליפות מכתבים בין רבי משה'לע לבין האדמו"ר רבי חיים מאנטיניא בסוגיא זו, ודנו בה הרבה, עיי"ש בנועם דבריהם.

יש לציין גודל הידידות ששררה בין הני תרי אריוותא, ומובא בקונטרס פני משה (בסוף שו"ת דעת משה) שהאדמו"ר מאנטיניא ביקר בקראקא, וחלה לפתע, ובליל ש"ק נפטר בחדרו שבמלון, כדי שלא לצערו העלימו מרבינו את הידיעה המעציבה, אך בשבת בבוקר הדבר נודע לו, בשל כך כבר לא ערך שלחן בסעודה שלישית, ובמוצאי שבת מיד אחרי הבדלה פשט את בגדי השבת ולבש בגדי חול, והלך מיד למלון שבו נפטר האדמו"ר.

האדמו"ר מבוהוש: אנדערע ווילן פארענטפערן מיט דעם נימוקי יוסף די קשיא פונעם קאצקער רביץ אז רבי יוחנן זאגט (תענית כט.) אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף, רבי יוחנן האלט דאך אשו משום חציו, איז עס דאך פארברענט געווארן תשעה באב, איז פארוואס האט ער עס געוואלט קובע זיין בעשירי?. אזוי פרעגט ער, דאס איז די קשיא פונעם קאצקער רביץ.[9]

דומ"ץ קרית יואל: דער רבי האט שוין אסאך געזאגט אויף דעם נימוקי יוסף'ס קשיא, נישט אזוי?[10]

---

9 בעל האבני נזר ז"ל תירץ בחילוק זה בדברי הנמוק"י, את מה שהוקשה לו עליו, מהא דתענית (כ"ט ע"ב) דאמר ר' יוחנן דהוא המ"ד אשו משום חציו אי הוינא התם [בחורבן הבית] הוה קבענא לי' בעשירי ע"כ. והרי לר"י משום חציו העיקר ההתחלה, ותירץ האב"נ דיש חילוק בין אי האיסור על האדם או על החפץ.

ועי' בשו"ת ארץ צבי מהרה"ק מקאזיגלוב (סי' ס"ו) שהאריך ג"כ לבאר דברי הירושלמי בשבת הנ"ל עפ"י דברי האב"נ וכחילוק הנ"ל.

ובאמת מובא כן גם בשם הרה"ק מקאצק בשו"ת בית יחזקאל - להג"ר צבי יחזקאל מיכלזאהן (דף קכ"ד ע"ב) שמביא הקושיא בשם הג' הקדוש מהר"מ אדמו"ר מקאצק ז"ל לשיטת הנמוק"י (ב"ק ד' ב"ב) באשו משום חציו, א"כ למה אמר ר"י אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף, ורבנן אתחלתא דפורענות עדיפא בש"ס תענית (דכ"ט), הא כיון דהתחלה הי' בתשיעי הוי כאילו נגמר בתשיעי. ותי' דאת דוקא לענין האיש המבעיר אש הוי כאלו עשה הכל בהתחלתו, אבל אם המדובר לענין הדבר שנשרף הוי עיקרו בעשירי, וראי' מזבחים (פ"ט מ"ו) דאברים וכו' ולמה לא אמרינן גם במעו"ט דהוי כאלו נשרף הכל, עכ"ד ע"ש.

ועיין בס' שיח שרפי קודש (ל"ב אות ד) שמביא קושיית הרה"ק מקאצק הנ"ל, ומביא בשם האבני נזר שיישב בזה"ל: ואמרתי אני, מה יהי' אם אחד מדליק בביתו והאש יוצאה להדליק בגדיש חבירו, הלא בוודאי לא יהי' מחויב המבעיר באם שבעל הגדיש הי' יוכל להציל עצמו, ע"כ זה הכוונה נוכל להעמיד בזה מה שאמרו אשו משום חציו כמו חץ, אם יורה בחץ לא יוכל להחזירו, כן אש כזה חושבין שהוא נעשה הכל בשעה שמדליק.

אמנם בעת חורבן הביהמ"ק אם הניחו העכו"ם היו ישראל יכולין להציל בליל עשירי וביום העשירי, רק העכו"ם לא הניחו, על כן נחשב כל שעה ושעה כמו שהדליקו הם, ע"כ העיקר נחרב ונשרף על ידם במה שלא הניחו לישראל להציל, וביותר הלא ה' אמר אני הצתי אש בציון, ואם השי"ת שולח חץ בכל רגע ורגע יוכל להחזיר את החץ, ע"כ אנו דנין על כל רגע ונעשה בעיקר ביום העשירי, ודו"ק.

ומן הפלא לציין שמשמ כתירוץ הנ"ל מובא בשם רבי משה'לע מבויאן בהערות לשו"ת ארץ צבי - קאזיגלוב (ח"ב עמ' ר"ס), וז"ל: ...ושמעתי בשם הג"ר ברוך שמעון שניאורסון שליט"א זצ"ל ראש ישיבת כובב מיעקב שאמר לתרץ קושיא הנ"ל בשם מורו הגה"ק רבי משה מבויאן הי"ד זצללה"ה עפמש"כ רש"י בפרשת האזינו (לב, מא) בפסוק אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי וכו', לא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה, בשר ודם זורק חץ ואינו יכול להשיבו, והקב"ה זורק חציו ויש בידו להשיבו כאילו אחזו בידו.

ולפ"ז י"ל דהיינו טעמא של הנמוק"י דנחשב כאילו נעשה הכל מעכשיו, משום שאינו יכול להשיבו, אבל אצל הקב"ה שיש בידו להשיבו בכל רגע, א"כ כשהציית ה' אש בציון נחשבת העשיה רק בעת השריפה, ולכן אתי שפיר שר' יוחנן אמר שהיה קובע התענית ביום העשירי, עכ"ד.

10 יש לציין מה שפירש מרן שליט"א בדרשת כל נדרי (שנת תשס"ו) לבאר הכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, ודקדקו המפרשים דהאי תטהרו מיותר שכבר אמר לטהר אתכם מכל חטאתיכם, גם יש לדרוש סמוכין למה שאמר בפסוק הקודם (ויקרא טז, כט) בעשור לחודש תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו.

ומביא ד' הנמוק"י הנ"ל באשו משום חציו, וממשיך שבזה כתב בתכלת מרדכי (ח"ב פ' משפטים אות סו) לפרש מאמרם (במד"ר פי"ב ס"ז) נתקשה משה במחצית השקל עד שנטל הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, ואמר לו כזה יתנו, הכוונה כי עיקר התיקון לחטאם הוא רק שיתחילו ויהרהרו בתשובה, כמו שאמרו חז"ל (שהש"ר פ"ה ס"ט) אמר הקב"ה פתחו לי פתח כחודו של מחט, כי הנמשך אחר כך נקרא על שם ההתחלה, וזה שנטל הקב"ה מטבע של אש להורות שאינו צריך רק התחלה מצדם כחודו של מחט, והוא כדברי הנימוקי יוסף לענין הדלקת נר שבת דנחשב כאלו נדלק הכל מערב שבת, ולזה הראהו מטבע של אש רמז על מה שמדליקין אש בערב שבת עכ"ד.

ועל פי זה יש לפרש מליצת לשון חכמינו ז"ל (שבת לד) שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה, עשרתם ערבתם הדליקו את הנר. וכ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (ליו"כ עמוד שכה) הביא מה שאמר א"ז הייטב לב זללה"ה במליצת מוסר בליל כניסת היום שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת, היינו יום כיפור שהוא שבת שבתון, עם חשיכה, עשרתם ערבתם הדליקו את הנר, כלומר שבעת כניסת היום צריך האדם לומר לעצמו, עשרת"ם כבר עברו ראש השנה ועשרת ימי תשובה, ערבת"ם כבר עבר גם היום התשיעי ערב יום הכיפורים וזמן התשובה בתפלת מנחה שמתוודין, אז הדליקו את הנר כבר הדליקו הנרות הגדולים של יום טוב, ונתבונן נא בנפשינו במה אנו נכנסים ליום הגדול והנורא עבדה"ק.

אך לדרכינו י"ל שבא המאמר הזה להורות לנו דרך התשובה לעת כניסת היום, שהרי קי"ל (שבועות יג) דאין יום הכיפורים מכפר אלא לשבים, ולזה אומרים עשרתם, כבר עברו רוב עשרת ימי תשובה, ערבתם, כבר עבר גם ערב יום הכיפורים, ועכשיו הגיע עיצומו של יום שהוא יום סליחה ומחילה, ומעוררים את בני ישראל להתחיל בפעולת המעשה לפתוח את

רבינו: יא. כ'וועל אייך זאגן, מיר איז קשה געווען אויף דעם נימוקי יוסף, עם איז באקאנט דער בית מאיר (אהע"ז סוף סי' ה'), ער זאגט אז ס'איז דא שליחות, און אויב אזוי, בפשטות וועז איינער הייסט פאר א גוי טוהן א מלאכה איז נאר א דרבנן, אמירה לעכו"ם שבות, פרעגט ער, אמירה לעכו"ם איז שבות, אבער פארוואס זאל איך נישט זאגן שלוחו של אדם כמותו, אז איך זאג לחומרא אז ס'איז דא שליחות, דארף איך דאך זאגן אז שלוחו של אדם כמותו, דארף עם אסור זיין מן התורה.

דומ"ץ קרית יואל: רש"י אין בבא מציעא, לחומרא.

רבינו: יא, אין דף ע"א, אין איזהו נשך איז די רש"י.

זאגט דער בית מאיר, און אינטערסאנט דער חתם סופר זאגט עם אויך אזוי די סברא,[11] עם איז נקראת אויפן בית מאיר, ווייל ער איז דער ערשטער וואס האט דאס מחדש געווען, אבער דער חתם סופר אליינס זאגט דאס אויך מדעת עצמו, זאגט ער, שבת איז נישט שייך קיין שליחות, ווייל שבת האט די תורה געהייסן גופו זאל שובת זיין, און גופו איז שובת, אפילו ס'איז שליחו של אדם כמותו, ס'איז טייטש אזוי, קען זיין דער שליח האט טאקע געטוהן, אבער סוף כל סוף זיין גוף האט שובת געווען, איז נישט שייך צו זאגן דין שליחות כאילו ער טוהט עס, ווייל ער איז דאך שובת, אזוי זאגט דער בית מאיר, אין חתם סופר איז די תשובות זאגט ער אויך די סברא.

במילא איז מיר אלעמאל קשה געווען אויף דער נימוקי יוסף, ווען איז די קשיא פארוואס עס מעג ברענען די ליכט שבת, סוף כל סוף ער האט עס דאך אנגעצינדן פאר שבת, לאמיר זאגן ס'איז גערעכט אז ס'איז אזוי ווי ער האט עס אנגעצינדן, אבער סוף כל סוף איז דאך גופו שובת, זיין גוף איז דאך שובת, עם איז דאך נישט ערגער פון א שליח, ביי א שליח זאג איך אויך שליחו של אדם כמותו, און דארט זאגט דער בית מאיר, סוף כל סוף ס'איז טאקע דא א מעשה שליחות, אבער גופו איז שובת, און אויב גופו איז שובת הייבט זיך נישט אן די גאנצע קשיא פונעם נימוקי יוסף. אזוי איז מיר קשה געווען.[12]

נאר כ'האב געזעהן ס'איז דא דער פני מבין (או"ח סי' פ"א), ער רעדט אויף דעם, לגבי די סברא פונעם בית מאיר, זאגט ער, די סברא איז נאר גוט אויף די עשה פון שביתה, ממילא איז נישטא קיין שליחות ווייל ער איז יא שובת, אבער דער לא תעשה פון לא תעשה כל מלאכה דאס איז יא דא, און ער זאגט טאקע אז ס'איז א דאורייתא. ער זאגט אמירה לעכו"ם שבות, אבער ווען איינער וועט טאקע הייסן א גוי דעם לאו איז ער יא עובר. דער פני מבין טוט אויף אזוי, ער מאכט אזא חילוק צווישן די עשה און די לא תעשה פון די מלאכה.

דומ"ץ קרית יואל: אה, במילא מוז איך יא צוקומען ווי דער נימוקי יוסף זאגט.

מאסר הלב ולהתעורר לתשובה גמורה, ואם תאמר הלא רבתה עלינו המעשה, ואי אפשר לנו לפתוח רק פתח כחודו של מחט, לזה אומרים הדליקו את הנר, שהדליקו את הנר מערב יום טוב שידליק בכל היום והותרה מטעם דהעיקר הוא ההתחלה, וכל מה שנעשה לבסוף נחשב כאילו נעשה בשעת ההתחלה, ועל כן גם כשנתחיל עכ"פ קצת בתשובה והקב"ה יסייע בידינו לגמור בעדינו לטובה לפתוח לנו כפתחו של אולם, וברוב רחמיו וחסדיו יחשב הכל כאילו עשינו בעצמינו וזכינו לתשובה שלימה.

ועל פי זה יש לפרש מאמר המשנה יומא (פ"ח מ"ט) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים. הכוונה שמתחילה לפני מי אתם מטהרים, צריכים אנו לעשות פעולה בעצמינו בכדי להטהר ולהתקדש לפני ה', ואחר כך נזכה ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שהקב"ה מסייע בידינו, והגם שאי אפשר לנו לעשות הכל בשלימות, עם כל זה צריכים אנו להתחיל בפעולה בעצמינו לפני מי אתם מטהרין ונחשב זה לזכותינו.

ובזה יתבאר סמיכות הכתובים בעשור להחודש תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו, ועם כל זה מדליקים הנר בערב יום הכפורים, והולך ודולק כל היום, והגם שיום הכיפורים אסור בעשיית מלאכה, משום דבשעה שמתחיל כבר נחשב כאילו עשה הכל, ולזה אמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם שעיצומו של יום הכיפורים מכפר, אבל זהו רק בתשובה, ולזה אמר לפני ה' תטהרו דהעיקר הוא שאנחנו נתחיל בפעולת התשובה, ואז יחשב כאילו עשינו את הכל ובעצמינו זכינו להטהר בשלימות, עכתו"ד.

11 עי' בתשו' חאו"ח (סי' פ"ד), ובסימן ר"א, וחלק חו"מ (סי' קפ"ה), ובליקוטים (ח"ו סי' כ"ד), ובחידושיו עמ"ס שבת (קנ.), וכ"כ בישועות יעקב (סי' רס"ג סק"ו, ובאהע"ז ססי' ה), וכ"כ בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' מ"ה), ובשו"ת יהודא יעלה (או"ח סי' ע"ב). ועי' בשו"ת עצי חיים סי' ט"ז ד"ה ומ"מ מה שביאר בענין. בשאלה על דבר נר האלעקטרי, אם מותר להדליק ביום ו' ערש"ק ולהניחו פתוח כדי שיאיר ביום השבת, עי"ש כל הענין באריכות.

12 יש לציין שבחידושי הגר"ח על סוגיות הש"ס (ב"ק סי' ל"ב) כתב ג"כ מדנפשיה, שכל סברת הנומק"י לא שייך בשבת, ע"ש.

וכ"כ בס' קהילות יעקב (ב"ק סי' כ"א) מעיר שמד' הנמוק"י משמע דלא כהבית מאיר והחת"ס, ומניחו בצ"ע. וכן מעיר הגר"נ גשטטנער ז"ל בספרו טל נתן (מלאכת המוהק אות ד) על ד' הנמוק"י.

האדמו"ר מבוהוש: דער ׳למען ינוח׳ גייט נאר ארויף אויף די עשה.

רבינו: יא, אבער די לא תעשה איז ער יא עובר, איז עס א דאורייתא, אזוי זאגט ער דער פני מבין, ער איז אזוי מחלק די צוויי.

עס איז דא דער ספר המצוות ער זאגט אז מ׳טוט א מלאכה מיט א גוי איז עס אן איסור דאורייתא, דער סמ"ג (מובא בב"י סופי׳ רמ"ד) האלט אזוי.

דומ"ץ קרית יואל: אין דברי יואל רעדט דער רבי אסאך דערפון (ע׳ בשו"ת דבר"י יו"ד סי׳ צ"ב, ועוד).

רבינו: דער קדושת יו"ט ברענגט אים אויך צו, ער ברענגט אסאך וועגן שבת אז מ׳טוהט מיט גוים מלאכות, ברענגט ער צו אז ס׳איז דא א סמ"ג וואם האלט אז ס׳איז אן איסור דאורייתא.[13]

דומ"ץ קרית יואל: אין איהעל האט ער געזאגט אמאל א דרשה אויף דעם. ווייל מ׳האט זיך געפיצט די שיך שבת.

רבינו: יא, דאם איז אין פ׳ מטות ברענגט ער אויך דעם סמ"ג,[14] ער זאגט א רמז דארט אזוי בדרך צחות אויפן אמירה לעכו"ם ׳הקול קול יעקב והידים ידי עשו ולא הכירו׳ אז ס׳איז נישט קיין חילוק.[15]

ער האט א שמועס צי מ׳מעג גיין מיט די שיך, ווייל ס׳איז דאך ראוי צו גיין דערמיט אהן דעם אויך, וואלט עס אפשר געווען מותר, ער ברענגט דעם מגן אברהם (סי׳ רנב, ס"ק יג).

דומ"ץ קרית יואל: ער קלערט אריין צי בדיעבד אויב מ׳מעג הנאה האבן.

רבינו: אלץ א מזיד, ווייל ס׳איז לדעת ישראל.

ער זאגט דארט רבים נכשלים במצות קלות שאדם דש ׳בעקביו׳.[16]

אבער עכ"פ אזוי זאגט דער ספר המצוות, דער סמ"ג זאגט אז ס׳איז א דאורייתא.

האדמו"ר מבוהוש: ס׳איז א חידוש, אין שליחות לעכו"ם.

רבינו: דער סמ"ג זאגט ווייל ס׳שטייט ׳תַּעֲשֶׂה׳ מלאכה, אזא לשון, אפילו דורך א שליח.

אינטערסאנט, ס׳איז דא כעין זה, דער פני יהושע (פסחים ה:) מוטשעט זיך ביי חמץ, ביי כל התורה כולה איז דא א דין פון דבר שאין מתכוין, און ס׳איז דא א מתעסק, ווען איינער ווייסט גארנישט אז ער טוהט איז עם גארנישט, ס׳איז נאך ווייניגער ווי א דבר שאינו מתכוין.

---

13 עי׳ בספר קדושת יו"ט החדש פ׳ בהר, ופ׳ מטות, ולשבת שובה, ובהשמטות שם בפ׳ בשלח ועוד.

14 עי׳ שם בקדושת יו"ט פ׳ מטות, וז"ל: "...ובכן אחי יראה כל אחד לקבל עליו פקודי ה׳, ולהזהר מדברים אשר צוה שלא לעשותם, ובפרטות לשמור את השב"ק מחללו ח"ו, הן במעשה הן בדיבור על ידי אמירה לנכרי שאסרו חז"ל (או"ח סימן שכ"ה), ולדעת מקצת פוסקים (עיין ב"י סוף סימן רמ"ד בשם הסמ"ג) הוא מן התורה, ועכ"פ יש לו אסמכתא בקרא דלא יעשה (שמות יב טז) כמובא בפוסקים. ובעוה"ר גדלה המכשלה מאוד שאינם נזהרים באיסור שבות אמירה לעכו"ם, בחשבם כי המה בעצמם יקיימו למען ינוחו, וידיהם אינם עושות מלאכה רק העכו"ם.

15 עי"ש שכתוב "...ויש לרמוז זאת בקרא בדרך צחות (בראשית ם כב) הקול קול יעקב, הוא שמצוה לעשות, והידים ידי עשו, העושות המלאכה, ולא הכירו, ר"ל שלא הבדיל כלל בין אם עושה בעצמו או על ידי אינו ישראל, ע"ד (דברים כא יז) כי את הבכור וכו׳ יכיר, ר"ל הפרשה, כי היו ידיו של ישראל המצוה על המלאכה כידי עשו ממש, והוא חילול שב"ק ח"ו".

16 עי"ש שם בקדויו"ט שמעורר על זה במתק לשונו, וזל"ק: "...ורבים נכשלים באם הנכרי ממשרתי ביתו עושה לו עבודה לצורכו לדעתו ולהנאתו, ולא ישימו על לב גודל האיסור חילול שב"ק דשקול ככל התורה כמאמר חז"ל, ובעוה"ר פשתה המספחת אפילו אצל יראים וכשרים כי יתקנו בביתם משרתי אינו ישראל את המנעלים בשב"ק, וידמו בנפשותם כי המה לא אמרו להם לעשות, והמשרתים אינם מצווים ועושים, ובאמת כיון דהגוי עושה המלאכה לצורך ישראל אפילו בלי צווי אסור לישראל להנות מאותו מלאכה עד מוצאי שב"ק בכדי שיעשה באיסור תורה, ולכן משיחת מנעלים שקורין וויקסין דאיסור תורה הוא מלאכת ממרח, אז אסור ישראל להנות ממנו ואסור ללבוש המנעלים שמשחו בשבת על ידי אינו ישראל עד מוצאי שב"ק בכדי שיעשה [וכן איתא בספר תפ"י בפתיחתו להלכות שבת], ואף דלכאורה משמע מדברי המגן אברהם (סי׳ תי"ב ס"ק י"ג) כיון דבלאו הכי ראוי ללבוש מותר להנות ממנו ע"ש, זה דוקא באם הנכרי לא עשה הדבר לדעת ישראל, מה שאין כן באם עשאו לדעת ישראל בודאי אסור בכהאי גוונא, ועיין בפרי מגדים או"ח סי׳ רנ"ג ס"ק י"ב דמבואר כן להדיא, ובלאו הכי חילוק גדול משם כמובן, ובזה רבים נכשלים במצות קלות שאדם דש בעקבי"ו, על ידי שלובש מנעלים האסורים לו בשבת, ועושה איסור עם כל פסיעה ופסיעה שדורך בעקבותיו. ועל זה נאמר (קהלת ד יז) שמור רגלי"ך כאשר תלך אל בית אלהי"ם.

לזאת יראה כל איש להסיר המכשלה הזאת מתחת ידו ולא יהיה לפוקה ח"ו, ולפקוח על ביתו ורשותו שלא יבואו ח"ו לידי חלול שבת, ועל ידי זה יזכה בקדושה והיה מהנהו קדוש להיות שוכן שם שם ה׳, ויתחנך עצמו לעבודתו והיה לבער מקרבו כל רע, וזה כל פרי מגמת עם ה׳ בהבנות בית ה׳ כאמור".

דומ"ץ קרית יואל: ס'איז א מחלוקת רבי עקיבא איגר צי ס'איז א דאורייתא.

רבינו: יא, ס'איז דא א תשובה פון רבי עקיבא איגר (מהדו"ק סי' ח') ביי א מתעסק ער קריגט אויפן מקור חיים.[17]

על כל פנים, דער טור (סי' תל"א) האלט אז אויף חמץ שאינו ידוע איז מען עובר, זאגט ער, וואם הייסט חמץ שאינו ידוע איז מען עובר, ער וויייסט דאך נישט אז ער טוהט אן עבירה, ווי קען מען עובר זיין?

א' הנוכחים: ביז וועז מ'טרעפט עם.

רבינו: יא, וועז מ'טרעפט עם איז ער עובר למפרע. אנדערש ווי תוספות אין כל שעה [בתחילת הפרק דסבר שאינו עובר למפרע].

דומ"ץ קרית יואל: דער מקור חיים (בפתיחה לסי' תל"א) פרעגט דאם וועגן מתעסק.[18]

רבינו: יא יא, דער מקור חיים פרעגט די קשיא, עם איז א שטארקע קשיא.

זאגט דער פני יהושע ווייל ס'שטייט לא יֵרָאֶה, האט די תורה דא מקפיד געווען עם זאל נישט געזעהן ווערן, וועז מ'בייט וועז זוכן וואלט מען דאך דאם געטראפן, האט די תורה דא מקפיד געווען, עם שטייט נישט לא תֵרָאֶה, נאר ס'שטייט לא יֵרָאֶה. אזוי ווי דער סמ"ג זאגט דא ווייל ס'שטייט 'תֵּעָשֶׂה' מלאכה, עפעם אזוי זאגט דער פני יהושע, ס'שטייט אזא לשון לא יֵרָאֶה, במילא איז טייטש וואם הייסט ס'זאל נישט געזעהן ווערן, ס'איז גענוג מ'זאל עם נישט זעהן, ניין, וועז דו וואלסט וועז געגאנגען זוכן וואלסטו וועז געטראפן, במילא האט די תורה דא מחמיר געווען, דער פני יהושע מוטשעט זיך מיט די קשיא.

א' הנוכחים: דאם איז דער חיוב בדיקה.

רבינו: יא, לויטן טור איז דא א חיוב בדיקה מן התורה, תוספות אין אנדהייב כל שעה (כא.) קריגט מיט דעם טור.[19]

*

דומ"ץ קרית יואל: כ'האב געזעהן דער רבי משה'לע באיאנער שרייבט דארט אין א תשובה (או"ח סי' ט"ז), אז עם איז מקובל פון בעל שם הקדוש אן ענין פון תחיית המתים.

רבינו: יא, אז דער בעל שם הקדוש האט געפועלט ישועות און האט ממש מחיה מתים געווען.[20]

דומ"ץ קרית יואל: אזוי שרייבט ער רבי משה'לע, אז דער אויבערשטער האט מחיה מתים געווען דורך נביאים, און אונז האבן מיר בקבלה אויפן בעל שם הקדוש שעשה מעשה כזה, ער האט מחיה מתים געווען.[21]

חשיחה נמשכה בענין זה כפי מה שכבר הדפסנו

בגליונינו בשבוע העל"ט

ומשם תדרשנו לטובה

---

17 על קושית המקור חיים ממתעסק, עיין רע"א מהדו"ק תשובה ח' שתירץ שאפי' במתעסק אין חיוב קרבן אך איסור יש שם ודאי, ופטור מתעסק לא פוטר לגמרי, אלא בא לומר שאין לו חיוב קרבן, אבל איסור ודאי יש לו ולכך שפיר יש לו חיוב בדיקה, כיון שיתבן שיש לו חמץ ואפי' שהוא מתעסק אכתי איסור תורה יש לו.

וייצא מחלוקת יסודית בין המקור חיים ורעק"א בציור של מתעסק, אם אין לו כלל אסור או יש לו, ולמקור חיים אין לו כלל איסור, ולפי רעק"א יש לו איסור. (עיין עוד בהערה הבא)

18 על שיטת הטור שיש לו חיוב בדיקה מן התורה, עיין במקור חיים (בפתיחה לסי' תל"א אות א') שהקשה שם מדוע הוא חייב מן התורה הרי הוא מתעסק, כיון שהוא לא יודע אם יש לו חמץ, וכל פעם בתורה מתעסק פטור ומדוע כאן הוא חייב.

ועיין במקור חיים שתירץ שאימתי אמרינן שמתעסק אסור, זה רק היכא שבעינן למעשה וכמו חילול שבת וכדומה, אך בדבר שלא בעי מעשה וכמו בל יראה, א"כ אפי' שהוא מתעסק לא איכפת לן, והוא חייב שעיקר פטור מתעסק בה לומר שאין המעשה מתייחס אליו, כיון שעשאו בלא מחשבה, אך היכא שלא בעינן למעשה שם שפיר אפי' בלא מחשבה הוא עובר.

19 דהתוס' סברי דבעינן שיהיה מצוי וגם שיראה ממש, ולכן אינו עובר בבל יראה כל זמן שאינו רואה את החמץ, ועיי"ש.

20 וז"ל: ...ובאמת הלא בעינינו אנו רואים שיש רח"ל חולאים כאלה שאין להם שום רפואה בדרך הטבע, אף שאנו מאמינים ובני מאמינים שאין מעצור לה' להושיע, ולא נעלם מאתי דברי הרמב"ן עה"ת בכמה מקומות שניסים נסתרים הקב"ה עושה בכל עת, הלא אשר בידו נפש כל חי בידו להחיות מתים שכבר מתו, כאשר החי' ע"י נביאים, וכפי המקובל גם ע"י הבעש"ט הק' זצוק"ל אירע פעם כזה, אך אין מזכירין מעשה ניסים... עיי"ש.

21 עיי' בקובץ אליהו מהגרח"א שטערנבערג ז"ל שמביא בשם הרה"ק מקאמארנא ז"ל שמקובל שהבעש"ט הק' עשה ג' פעמים תחיית המתים ממש, עיי"ש, וע"ע בס' שבחי הבעש"ט שמביא כמה וכמה ענינים בזה.

וראוי לציין שכ"ק רביה"ק הברך משה ז"ל אמר פעם בשיחת סיפורי צדיקים, שכ"ז הי' בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים, כי אמרו ז"ל במס' תענית, מפתח של תחיית המתים בידו של הקב"ה ולא נמסרו לשליח.

נר ראשון דחנוכה

יום א׳ פרשת מקץ תשפ"ג לפ"ק - בבית מדרשינו הגדול בקרית יואל יע"א

אחרי שהאריך בדברי פלפול ודרוש בסוגיא דכבתה

די גמרא זאגט (שבת כב) והיכא מנח ליה, וואו לייגט מען די נר חנוכה, זאגט די גמרא, רב אחא בריה דרבא אמר מימין, מ׳לייגט די נר חנוכה אויף די רעכטע זייט, רב שמואל מדפתי אמר משמאל, והילכתא, פסק׳נט אפ די גמרא וואו לייגט מען די נר חנוכה? משמאל, פארוואס? כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין, נר חנוכה זאל זיין אויף די לינקע זייט און די מזוזה זאל זיין אויף די רעכטע זייט. וואספארא שייכות האט די מזוזה מיט נר חנוכה. מ׳זעהט אז מ׳לייגט דאס אזוי פון איין זייט די נר חנוכה און פון איין זייט זאל זיין די מזוזה.

כ׳האב געקלערט אזוי אן ענין בדרך אגדה, תוס׳ אין כתובות דף ק"ד ברענגט אראפ א מדרש, ׳עד שאדם מתפלל׳, ווי איידער א מענטש איז מתפלל, ׳שיכנס תורה לתוך גופו׳, אז ס׳זאל אריין גיין תורה אין אים, ׳תפלל׳, זאל ער מתפלל זיין, ׳שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו׳, עס זאל נישט אריין גיין קיין מעדנים, ער זאל נישט עסן מעדני מלכים, אזוי ברענגט תוספות.

מיט דעם פארשטיי איך, מ׳זאגט ביי די הודאה, כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתיך ולהעבירם מעל חוקי רצונך, עס איז א טאפלטער לשון, להשכיחם תורתיך ולהעבירם מעל חוקי רצונך, ווי אזוי האבן זיי עס געוואלט מאכן ׳להשכיחם תורתיך׳? ווי אזוי מאכט מען דאס? נאר כ׳האב געקלערט אזוי, עס שטייט אין ישמח משה, אויף אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, פארוואס איז אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן? פארוואס טאר מען נישט? זאגט דער זיידע ז"ל אזוי, פסח איז נאכל על השובע, וועז מ׳עסט קרבן פסח איז מען שוין זאט, האסט דאך שוין געגעסן, מ׳נעמט א חגיגה, בקיצור מ׳האט געגעסן קודם א סעודה מ׳זאל זיין זאט, און נאכדעם וועז מ׳איז שוין זאט האט מען געגעסן דעם קרבן פסח, איז וואס איז דא צו עסן נאך עפעס נאכ׳ן קרבן פסח? דו ביזסט דאך שוין זאט? פסח איז דאך נאכל על השובע. נאר אלא מאי, ווילסטו עסן מותרות, דו ווילסט עסן נאך זאכן, זאגט ער, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, דאס קומט אונז צו לערנען אז מ׳דארף נישט עסן קיין מותרות. א מענטש דארף צו עסן אויף צו זיין זאט, מ׳עסט דעם קרבן פסח וויל ס׳איז א מצות עשה, נאכדעם וואס מ׳איז שוין זאט, נאך וואס מ׳האט שוין געגעסן דעם קרבן פסח צו עסן סתם אזוי, זאגט ער, דאס טויג נישט, אזוי זאגט דער ישמח משה, דאס איז דער טעם פון אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

טייטשט דער זיידע ז"ל אין ייטב פנים אויף שבת הגדול, ער ברענגט צו דעם ישמח משה און ער זאגט פון דעם דארף מען זיך אראפ לערנען א מוסר, פון אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן דארף מען זיך אראפ לערנען א מוסר, אז די תורה וויל נישט מ׳זאל עסן מותרות, די תורה וויל מ׳זאל עסן נארמאל וואס מ׳דארף, און נישט קיין מותרות, טייטשט ער אזוי, מ׳זאל זיך מאכן א חוק מיט א גבול, אזויפיל דארף איך עסן, און מער פון וואס איך דארף דאס וויל איך שוין נישט עסן, טייטשט ער ׳ושמרתם את הדבר הזה׳ (שמות יב, כד), דו זאלסט אפהיטן די מצוה פון קרבן פסח, ׳לחוק לך׳, צו מאכן פאר דיר א חוק פאר אלע ענינים, אז וואס מ׳דארף עסן עסט מען, און וואס מ׳דארף נישט, מותרות, דאס דארף מען נישט עסן, דאס איז א לימוד אויף א גאנץ יאר.

אז מ׳וויל קען מען טייטשן, חכם מה הוא אומר, דער חכם פרעגט, מה העדות החוקים והמשפטים, דער חכם פרעגט מ׳זאל אים לערנען העדות החוקים והמשפטים, זאגט מען אים, ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, דעם כלל זאלסטו וויסן, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, קיין מותרות טאר מען נישט, און אז מ׳וויסט אז מ׳טאר נישט עסן מותרות, שלא יכנסו מעדנים לתוך גופך, דעמאלטס וועסטו קענען לערנען עדות און חוקים ומשפטים.

מיט דעם האב איך געקלערט, ס׳איז דא א מדרש ביי יעקב אבינו, ס׳שטייט בא אחיך במרמה ויקח ברכתיך, זאגט דער מדרש הוציא אפיקומן והראה לו, יצחק אבינו האט ארויס געגומען דעם אפיקומן און האט עס געוויזן פאר עשו, בא אחיך במרמה, ער איז געקומען בחכמת תורתו, הוציא אפיקומן והראה לו. די ברכה פון יצחק אבינו איז ׳ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש׳. און די ברכה פון ויתן לך האלקים מטל השמים שטייט אין מדרש, ויתן לך האלקים מטל השמים זה מקרא, משמני הארץ זה משנה, ורוב דגן זה תלמוד, דאס מיינט מען אז אידן זאלן זיצן און עוסק זיין בתורה. יעקב און עשו האבן זיך צוטיילט אין די שני עולמות, יעקב האט געגומען עולם הבא, יעקב האט געזעהן וואס עס טוט זיך אין עולם הזה, אבער יעקב האט ממאס געווען דעם גאנצן עולם הזה, ער דארף נישט די גאנצע מעשה, ער דארף נישט דער עולם הזה, נאר עולם הבא. אבער עשו האט יא געגומען עולם הזה, וואס מער אריין צו כאפן עולם הזה, במילא האט ער אים געזאגט, דו עשו דו ביזסט דער וואס וויל אריין כאפן וואס מער פון עולם הזה, בא אחיך במרמה בחכמת תורתו, און הוציא אפיקומן והראה לו, אז אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, נאר אזוי קען מען זיין א תלמיד חכם, אז אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, אז מ׳איז זיך מונע פון מותרות, סתם תאוות, אכילה גשמית סתם אזוי דאס קען נישט זיין, דו ביזסט משוקע אין תאוה, דו קענסט נישט האבן די ברכה פון ויתן לך האלקים מטל השמים, מקרא משנה וגמרא, דאס קענסטו נישט האבן.

די נרות המנורה איז מרומז אויף אור התורה, אזוי שטייט אין אלע ספרים, און מ׳צינדט חנוכה, מ׳הייבט אהן מיט איינס, בית הלל זאגן מוסיף והולך, דאס איז א רמז אז דער אור התורה דארף זיין מוסיף והולך. עס זאל אריין קומען א ברכה אין אור התורה, אבער וועגן דעם דארף מען לייגן די מזוזה בימין, אויף די מזוזה איז דא דער שם שד״י. שטייט אין זרע קודש, וואס זאגט דער שם שד״י, מי שאמר לעולמו די, דער אויבערשטער האט געזאגט לעולמו, ווען די וועלט דער עולם הזה איז געווארן אלץ גרעסער און גרעסער, האט דער אויבערשטער געזאגט ׳די׳, געגוג. זאגט דער זרע קודש, דער אויבערשטער האט געזאגט פאר דעם גשמיות, פארן עולם הגשמי, ׳די׳, דער שם שד״י איז צו זאגן פארן עולם הזה ׳די׳, ס׳איז געגוג, מ׳דארף נישט אזויפיל. די מזוזה ווייזט אז אויף גשמיות דארף מען צו זאגן ׳די׳. און אז ס׳איז דא דער מזוזה בימין, וואס ער זאגט פארן עולם הזה ׳די׳, דעמאלטס קען זיין נר חנוכה בשמאל, קען אריין קומען די ברכה אין די אור התורה, אויב מ׳וויסט וואס די מזוזה ווייזט.

כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתיך, זיי האבן געווואלט מ׳זאל פארגעסן די תורה, מ׳זאל נישט לערנען קיין תורה, וואס האבן זיי געווואלט? להעבירם מחוקי רצונך, דעם ׳חוק׳ וואס דער ייטב לב זאגט ׳ושמרתם את הדבר הזה לחוק׳, אז א מענטש דארף צו האבן א חוק, א גבול, אזויפיל מעג איך עסן, און דאס איבערגעגעבן דארף איך נישט. דאס האבן זיי געווואלט ׳להשכיחם תורתך׳ דורך ׳להעבירם מחוקי רצונך׳, ווייל אז מ׳גייט אוועק פון די ׳חוקים׳ מ׳איז עובר אויף דעם וואס דער ייטב פנים זאגט ׳ושמרתם את הדבר הזה לחוק׳, דעמאלטס פארגעסט מען די תורה.

הנרות הללו אנו מדליקין על הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה על ידי כהניך הקדושים, פארוואס זאגט ער דורך וועמען ס׳איז געווען ׳על ידי כהניך הקדושים׳? נאר דער רמב״ן אין פרשת קדושים זאגט, וואס הייסט דאס ׳קדושים תהיו׳? נאכדעם וואס די תורה האט געזאגט די איסורים וואס מ׳טאר נישט, האט די תורה געזאגט אז דאס וואס מ׳מעג יא דארף מען אויך זיין קדש עצמך במותר לך, ביים היתר דארף מען אויך וויסן מ׳זאל זיך נישט אנעסן מיט היתר צופיל. דאס איז על ידי ׳כהניך הקדושים׳, די כהנים ווערן אנגערופן ׳קדושים׳, ווייל זיי האבן מקיים געווען דעם ׳קדושים תהיו׳, דעם קדש עצמך במותר לך, במילא האבן זיי זוכה געווען אז עס זאל אריין קומען א ברכה אין די נרות וואס איז רומז אויפן אור התורה, אין זכות וואס די כהנים הקדושים האבן מקיים געווען דעם קדש עצמך במותר לך, קומט אראפ א ברכה אין די נרות המנורה אין דער אור התורה.

עס שטייט אין ברכת שמואל אויפן פסוק ויצוק שמן על ראשה (בראשית כח, יח), אז יעקב אבינו האט געזעהן דעמאלטס דער נס חנוכה, דער נס פונעם שמן, און דער שמן איז שפעטער נתגלה געווארן, ויצוק שמן על ראשה, דער שמן איז שפעטער טאקע נתגלה געווארן דורך די חשמונאים. דער חתם סופר אין די דרשות זאגט אן אינטערסאנטער רמז, ער מאכט א חשבון דער שיעור שמן טהור וואס האט געברענט בנס, זאגט ער, יעדן טאג האט געברענט א חצי לוג, ער מאכט א חשבון קמ״ז רביעיות, הונדערט און זיבן און פערציג רביעיות האט געברענט שמן טהור אין די אכט טעג פון חנוכה, אזוי מאכט דער חתם סופר א חשבון, זאגט ער, דאס איז פונקט ווי די שנותיו פון יעקב אבינו. אזוי ווי די שנותיו פון יעקב אבינו אזוי איז געווען קמ״ז רביעיות.

מיטן כח פון יעקב אבינו, וואס יעקב אבינו האט מואס געווען אין די הבלי עולם הזה, ער האט זיך בוחר געווען עולם הבא, און דעם כח האט יעקב אבינו משריש געווען אין אידישע קינדער. חנוכה איז געווען דער נס על ידי כהניך 'הקדושים', דאס איז געווען דער כח פון יעקב אבינו וואס איז געליגן אין די הייליגע חשמונאים, דורך דעם האבן זיי זוכה געווען צו געבענטשט ווערן מיט ברכת התורה, אז עס איז אריין געקומען א ברכה אין די מנורה וואס איז א רמז אויפ'ן אור התורה. עס א רמז אויף דעם אז אויב ס'איז קדש עצמך במותר לך, דעמאלטס קומט אריין א ברכה אין אור התורה.

און דאס דארף מיר אונז אלע געדענקען תמיד בכל עת ובכל זמן, נישט נאר חנוכה, נאר א גאנץ יאר, אונז לעבן מיר אין אמעריקא, דער מהות פון אמעריקא, דער מהות פון די מדינה איז מרבה צו זיין תאווה, וואס מער תאוות, וואס מער געשמאק עולם הזה, מרבה צו זיין אין אלע ענינים וואס איז נוגע עולם הזה, תאוות עולם הזה בכל פרטיה ודקדוקיה, דאס איז די מדינה, דאס איז דער סדר העולם דא אין די מדינה, און הכל כמנהג המדינה, יעדער גייט נאך אזוי דער מנהג המדינה זיך נאכצוגעבן תאוות און תאוות און תאוות, וואס געשעהט נאכדעם? עד שאתה מתפלל שיכנס תורה לתוך גופך, זאלסטו מתפלל זיין ס'זאל נישט אריין גיין מעדנים לתוך פיך, און אויב ס'גייט יא אריין די מעדנים, אז עס ליגט דער קאפ און מח אין די מעדנים, דעמאלטס גייט טאקע נישט אריין קיין תורה אין גוף אריין, איז להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך.

דארף מען זעהן אז עס קומט חנוכה וואס מ'האט באשטימט להודות ולהלל לשמך הגדול על נסיך ועל נפלאותיך ועל ישועתיך, ווי אזוי איז געקומען די נסים, ווי אזוי האט מען זוכה געווען צו ישועת ה', דאס האט מען זוכה געווען על ידי כהניך 'הקדושים' וויל די אידן האבן זיך געהאלטן מיט דעם קדש עצמך במותר לך, דאס האט געברענגט די ברכה אין די מנורה, די ברכה אינעם אור התורה, און עד היום הזה ברענגט דאס אריין אור התורה אין שטוב. נר חנוכה נר איש וביתו, אריין צו ברענגען אין שטוב אריין ביי זיך די נר חנוכה, דעם אור התורה, דאס איז נאר מיט דעם כח. דארף מען וויסן מקיים צו זיין דעם קדש עצמך במותר לך, מצמצם זיין די תאוות הגשמי, תאוות עולם הזה, דעמאלטס וועט דער אויבערשטער העלפן עס וועט קענען אריין קומען די ברכה, דער אור התורה וועט אריין שיינען אין יעדע אידישע שטוב ביי יעדן איינעם.

דער אויבערשטער זאל העלפן מיר זאלן אלע זוכה זיין צו עוסק זיין בתורה בהרחבת הדעת און מיט סייעתא דשמיא, מ'זאל זוכה זיין מרבה צו זיין דעם כח התורה עס זאל זיין מוסיף והולך בכמות ובאיכות, עס זאל זיין נאך לומדי תורה, און די וואס לערנען תורה זאלן לערנען מיט מער הבנה, מיט מער התמדה, עס זאל אריין קומען א ברכה, מתוך שחסידים היו תורתם מתברכת, ווי דער פעטער ז"ל זאגט דאס אין דברי יואל פרשת לך, מתוך שחסידים היו, קומט אריין די ברכה אין די תורה הקדושה, זאל טאקע אריין קומען די ברכה אין די תורה הקדושה, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מ'זאל שוין זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

*

אחר שתיית לחיים סיפור רבינו מאותו ענין

דער זיידע ז"ל דער ייטב לב איז אמאל געווען אויף שבת אין אינטערדאם, ער איז געווען דארט אויף שבת חזון, און שבת חזון איז דאך אין די ניין טעג, א גאנצע וואך קען מען דאך נישט עסן קיין פליישׁ, אבער שבת קען מען יא עסן פליישׁ, איז ער דארט געווען אין די ניין טעג, און מ'האט ג'שחט'ן אן עוף כדי ס'זאל זיין פליישׁ אויף שבת, איז געווען דארט איינער וואס האט זיך אנגעגרייט פליישׁ, ער האט געקלערט אז ס'וועט קומען געסט און מ'וועט עסן, דערווייל איז געקומען וויניגער מענטשן ווי ער האט געטראכט, און ער האט געזעהן אז עס בלייבט אים איבער פליישׁ, און קיין פריזשידער אוועק צו ליגן נאך תשעה באב איז דאך נישט געווען, זוממער איז דאך וואנרעם, האט ער געהאט א פראבלעם, וואס וועט זיין מיטן פליישׁ? האט ער זיך מיישב געווען ביי שלש סעודות, ער האט זיך געזעצט עסן שלש סעודות, עס איז געווען טונקל ביי שלש סעודות, ער האט געוואוינט נעבן ביהמ"ד, איז ביי שלש סעודות וועז ס'איז געווען טונקל איז ער ארוים געגאנגען אזוי פון טיש, ער איז געגאנגען אהיים, ער האט געוואוינט אין שכינות, און ער האט געגעסן א פליישיגן שלש סעודות, ס'איז אים געווען אשאד, קיינער האט נישט באמערקט וועז ער איז ארוים געגאנגען, ער האט געגעסן ביי זיך אין שטוב א פליישיגע שלש סעודות, און איז צוריק געקומען, ער האט זיך צוריק אריין געזעצט ביים טיש, עס איז געווען טונקל און קיינער האט נישט באמערקט אז ער איז געגאנגען און אז ער איז געקומען. וועז ס'איז געקומען צו זמירות, מ'האט דאך געזונגען נאכדעם זמירות, האט אים דער זיידע מכבד געווען צו זינגען 'אודה', האט ער אנגעהויבן צו זינגען 'אודה', און ער האט זיך טועה געווען און ער האט געזאגט אודה 'את' ה' בכל לבב, עס שטייט 'אודה ה' בכל לבב', און ער האט זיך טועה געווען, ער האט געזונגען אודה 'את' ה', אזא טעות האט ער געמאכט, וועז ער האט געענדיגט צו זונגען, זאגט אים דער זיידע ז"ל, 'דו זעהסט, א איבעריגע עס ['את'] טויג נישט...'. האט ער געזעהן אז ער האט מרגיש געווען אויף אים אז ער האט געהאט א איבעריגע עס...

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

טימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעוננו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת אירוסי נכדתו תחי' למזל טוב

בת חדב"נ הגה"צ רבי **דוד דוב דושינסקיא** שליט"א
רב ביהמ"ד "אהל פיגא" בקרית יואל יע"א

עב"ג החתן הרב **ישעי'** שליט"א

בן הרה"ג ר' **ארי' מנחם מענדל רובין** שליט"א

בן הגה"צ רבי **יחזקאל שרגא רובין** שליט"א
אבד"ק טאמאשוב

וחתן הגה"צ רבי **אברהם צבי הלוי וואזנער** שליט"א
רב ור"מ דקהילתינו הק' מאנסי יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יוכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו